
NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07586337 7

NIY

Oehlenschlaeger

Oehlenschlägers

Tragødier.

Ottende Bind:

Correggio.
Sokrates.

Kiøbenhavn, 1842.

Paa Forfatterens Forlag,

trykt hos J. D. Qvist, Bog- og Nodetrykker,

Badstuestræde Nr. 124.

Correggio.

(1809).

Antonio Allegri, Maler.
Maria, hans Kone.
Giovanni, deres Søn.
Mikel Angelo, } berømte Kunstnere.
Guilio Romano, }
Ottavio, en Adelsmand af Parma.
Ricordano, en Adelsmand fra Florents.
Coelestina, hans Datter.
Silvestro, Eremit.
Battista, Giestgiver.
Frands, hans Søn.
Valentino, Nicolo og flere Røvere.
Lauretta, en Bondepige.
Et Bud.
En Opvarter.

Første Handling.

(En Plads i Byen Correggio; paa høire Haand et Giæstgiverhuus, paa venstre Haand Antonios Bolig, med et aabent Skuur, hvorunder han maler. Hans Kone sidder for ham; den lille Giovanni staaer ved hendes Side med en Agnus Dei-Stav i Haand. I Baggrunden Skov.)

Antonio.

Staa stille Dreng! Nu er jeg færdig strax,
Saa kan Du atter løbe.

Giovanni.

Kiære Fader!
Og er Giovanni der i Maleriet
Snart ogsaa færdig?

Antonio.

Ja.

Giovanni.

Og Moder?

Antonio.

Med.

Giovanni.

Men, kiære Moder! Du er jo Maria,

Jeg er Giovanni, og min Fader maler
Livagtigt os, som vi seer ud; men hvor
Er da det lille deilige Barn Jesus,
Som Du paa Skiødet har i Faders Billed?

Maria.

Han er i Himmelen.

Giovanni.

Og hvor kan Fader
Da see ham der?

Maria.

Han forestiller sig
Ham i sin Siel saa smuk som muligt.

Giovanni.

Thi
Det var det Smukkeste blandt alle Børn!

Maria.

Ja ganske vist.

Antonio.

Maria, læg din Arm
Om Drengens Skulder!

Giovanni.

Fader, bliver jeg
En Maler, lig'som Du, naar jeg er stor?

Antonio.

Nu det vil vise sig; hvis Du er flittig.

Giovanni.

O jeg vil være flittig, Fa'er.

Silvestro

(kommer ud af Skoven, han nærmer sig umærkeligt, stiller sig bag Antonios Stol og betragter Billedet).

Hvor skiønt!

Giovanni (til Eremiten).
Fa'er siger, jeg skal ogsaa være Maler,
Naar jeg bli'er større.

Antonio
(bliver Eremiten vaer og staaer op).
Ak, min ærværdige Broder!

Silvestro.
O lad Jer ei forstyrre ved Jert Arbeid!
Let kunde Farven tørres.

Antonio.
Nei, for dengang
Maa dette være nok, min Fader! Drengen
Udholder heller ei at staae saa længe.
Det unge Blod, det maa bevæge sig.

Silvestro.
Der er igien et herligt Billed færdigt.

Antonio.
Jeg har desuden malt endnu et andet,
Til Eders lille Hytte.

Silvestro.
Virkelig?
Nei har I tænkt paa mig?

Antonio.
Den lille Tavle
Staaer færdig alt. Jeg gav Jer helst den Store;
Men jeg er nødt at sælge den for Penge.
Vi maae jo leve!

Silvestro.
Kiære Mester Anton,
Jeg takker Eder! Dette skiønne Billed
Var alt for godt til mig; og jeg behøver
Det heller ei; mit store Billed er

Naturen i min friske Skov; der skuer
Min Siel det Himmelske. Til Borgen maae
I bringe dette Billed, eller Kirken;
Hvem Letsind og Forfængelighed fra
Naturen fiernet har, Den kan kun nærme
Naturen sig igien ved Kunstens Haand.

Antonio.

Troer I, vor Kunst besidder slig en Magt?

Silvestro.

Kunst er den skiønne Bro Regnbuen, som
Forbinder Jorden med den hvalte Himmel.

Antonio.

Det giør Religionen.

Silvestro.

Den staaer rodfast
Usynlig som Cherub, og hæver stærk
Det lette Farvespil paa sine Vinger.

Antonio.

Ja ja! I maae vel kalde det et Spil.
Nu skal jeg hente Billedet.

(Han gaaer.)

Silvestro
(vender sig hurtig til Maria, naar han er borte).

Maria,
Hvorledes er det med Antonios Sundhed?

Maria.

Ak Gud! I seer hvor bleg han er.

Silvestro.

Nu, det
Vil intet sige, ængst Dig ei, mit Barn!
Tre Maaneder er det dog siden alt,
At det ulykkelige Vanheld indtraf —
Blodstyrtningen?

Maria.

Ja, fromme Fader!

Silvestro.

Har
Du siden mærket noget?

Maria.

Nei.

Silvestro.

Nu, seer Du?
Det lille Saar har lægt sig af sig selv.
Vær uden Frygt! Det kan ei være farligt,
Thi han er ung og karsk, af god Natur.
Han er, som alle Kunstnere, lidt heftig,
Den Ild som varmer, brænder undertiden;
Dog griber aldrig ham hans Lidenskab
Med skarpe Kløer paa en uhyre Grif;
Den ruller let, et Blus, igiennem Luften,
Og slukkes af sig selv. Kun rolig maa
Han være, mild og munter; og det er han.

Maria.

Han er for blid og mild for denne Jord.
Ak han er, lig sin Kunst, et venligt Skiær,
Som Luftens mindste Skyer kan forbunkle.
Ærværdige Fader! jeg beholder ham
Ei længe! — Nei; det aner dette Hierte.

Silvestro.

Maria, Barn! Hvad er nu det for Griller?
Du græder?

Maria.

Jeg beholder ham ei længe.
Hans Higen stræber mægtig bort fra Jorden;
En graalig Dunst er ikkun Livet ham,
Hvori det evige Lys sig farvet bryder.

Silvestro.

Og elsker han Dig ei?

Maria.

Han elsker mig.

Silvestro.

Og elsker han dit Barn?

Maria.

Ja, som en Fader.

Silvestro.

Og elsker han ei alt Elskværdigt?

Maria.

Jo,
Det giør han vist.

Silvestro (mild).

Nu saa lad af at græde,
Stol paa din Gud og haab! Med denne Higen
Fra Jorden har det endnu altid Tid.
En Kunstner elsker Jorden; thi han ynder,
Som et elskværdigt Barn, det Sandselige;
Han stræber ofte vel, saa kiæk som Ørnen,
At svinge sig fra Field og Sky til Himlen,
Men ei dog ud af denne varme Luft,
Solstraalens Bad, den lette Sylphes Næring.
Det ligger i Naturen; Livet maa
Jo elske Livet. Først den sølvgraa Alder
Seer uden Gysen i det øde Dyb.

Maria.

Han kommer.

Silvestro.

Lad ham ikke see Dig græde.

(Maria gaaer.)

Antonio
(med et Maleri).

Ærværdige Fader, der har I et Billed!

Silvestro.

Ak, en bodfærdig, hellig Magdalena!

Antonio.

Hun ilte til den mørke Skov, som I;
Dog ei en dydig Olding, mæt af Verden,
Der søgte Eensomhed af hellig Attraa; —
En syndig Qvinde, der med Angst og Anger
Til Ørknen flygted, lig en bange Hind,
For der at sikkres for Forfølgelsen.
Dog tykkes mig det af en Qvinde velgiort,
At reise sig igien, naar hun er siunken;
Ei gives mange Mænd, som det formaae.
Saa kan hun ogsaa gierne som en Helgen
Os staae for Øiet, tænker jeg; og da
Hun var saa skiøn og blomstrende, har jeg
Afmalet hende som en from Gudinde
For — Skovbetragtningen; som Jer Gudinde.
Nu, tag til Takke!

Silvestro
(ryster smilende paa Hovedet).

Ha I Kunstnere
Kan dog ei reent affige Hedenskabet!
Gudinde — min Gudinde!

Antonio.

Nu, om Helgen,
Gudinde, — kommer det ei ud paa Eet?
Hvad Godt er, bringer Held, alt Held er Godt.

Silvestro.

Nu, hvis det saa er meent! — Et herligt Billed!
Den dunkelgrønne Skov, de gule Lokker,
Den hvide Hud, det mørkblaa Klædebond;

Det Ungdomsfyldige nær Dødninghovdet, —
Og Qvindligheden med den store Bog!
Med megen Kunst har I forenet her
Det Stridige til venlig Harmoni.

Antonio.

Det glæder mig, ifald I er tilfreds.

Silvestro.

Ja, det skal hænge ved min lille Hytte!
Der skal den skiønne Morgen-, Aftenrøde,
Hvergang jeg holder Morgen-, Aftenbøn,
Bestraale hende klart. Gud lønne Jer!
Jeg kan det ei, jeg er en fattig Munk.
Dog Anton, tag til Takke! Disse Urter
Er sunde, kraftige, den gode Saft
Husvaler Brystet med en qvægsom Drik.
Tag, drik deraf hver Morgen og hver Aften,
Naar Solen stiger, naar den daler ned,
Og naar jeg knæler for det skiønne Billed.
Min Bøn og Saften og Jer egen gode
Natur skal snart helbrede Jer, vil Gud.

Antonio.

Ak med min Sygdom er det længst forbi.
Dog Tak som byder! thi den varme Drik
Om Morgnen vederqvæger mig.

Silvestro.

Farvel!

Antonio.

Bi dog et Øieblik! Lad mig engang
Endnu betragte dette Billed. Har
Det faaet ei en Plet?

(Han seer paa det med Kiærlighed.)

Nei, — jeg tog feil.
Det er heel klart og skiert. Gak nu med Gud!

Silvestro.

Guds Fred! Jeg takker Eder af mit Hierte.

(Han gaaer.)

(Den lille Giovanni har under foregaaende Optrin hentet et Stykke Kridt, og staaer nu og tegner en Mand paa Naboens Plankeværk.)

Antonio.

Det giør mig altid ondt, naar jeg maa skilles
Fra mine Billeder. Man bliver daglig
Alt meer fortrolig med den kiære Gienstand.
Det er et Barn, et Foster af vor Aand.
En Digter har det godt, han kan bestandig
Beholde sine Børn i Nærheden;
En Maler er en fattig Fader, som
Maa sende dem ud i den vide Verden,
Der maae de siden sørge for sig selv.
Men hvad giør Drengen? Maler Fresco paa
Vor Nabos Plankeværk? Lad være, Barn!
Han har jo tit nok strengt forbudet det. —
Du taabelige Dreng! Hvor kan Du tegne
Saa skieve Been?

(Giovanni visker ud og giør det om.)

See saa! Nu blev det bedre.

(Han hiælper ham.)

Ha ha! Det er et morsomt Stykke Karl.
Giv ham paa Hov'det en høipullet Hue!

Giovanni
(hopper af Glæde).

Ja, — og en Sabel Fader! og en Sabel!

Antonio.

Ja vist!

Giovanni.

O maa jeg giøre Sablen selv?

Antonio.

Ret lang og krum!

Battista

(kommer ud af sin Dør og bliver det vaer).

Der staaer, Gud straffe mig,
Det gamle Menneske ret som et Barn,
Og hiælper Pogen at tilsøle Væggen,
Istedet for at revse ham derfor.

(raaber):

Antonio! hører I?

Antonio (forlegen).

Mester Battista!

Battista.

Hvad? smudsker I mig ogsaa Væggen til?

Antonio.

Tilgiv, min kiære Nabo! Jeg har tidt
Forbudet Drengen det.

Battista.

Forbudet det?
Og hiælper ham endog.

Antonio.

Han tegnede
Mig Benet paa den gamle Høvidsmand
Alt for urimeligt. Bliv ikke vred!
Hvad skader det, den gamle Knebelsbart
Staaer der paa Væggen som en ærlig Skildvagt?
Han skræmmer Eder Tyvene fra Huset.

Battista.

Fra Huset skræmmer I mig neppe Tyven.
Lad Plankeværket staae! Det raades Jer!
Hvis I vil selv ei tugte Drengen, godt
Saa vil jeg giøre det.

Antonio.

Vær ei saa streng!
Hvor kan den stakkels Glut fortørne Jer?
Hvad Noget vorde skal i Verden, Nabo,
Maa øve sig itide. Driften stikker
I Pogen, Lysten driver, han maa male.
Saa skyer den liden Ælling aldrig Vandet,
Saa prøver Fugleungen Vingen strax.
Dem lokke Luften, Vandet; Farven ham.

Battista.

Aa Narreri! Har nogentid I seet
Min Frands saaledes søle Væggen til?
Det var et velopdraget, stille Barn,
Nu bliver han i Rom en herlig Maler.

Antonio.

Troer I?

Battista (hidsig).

En herlig Maler, siger jeg;
En dannet Kunstner, som bestandig maler
Kun efter Regler, efter Videnskab.
Naar han har udlært hos sin Mester, sender
Jeg ham til Rafael, han giør ham færdig.

Antonio.

I atten Aar er Rafael alt død.

Battista.

Saa leve Folk endnu, som ei er døde.
Jeg sparer Intet paa ham, jeg har Grunker!
Og da det dog engang er Mode nu,
At man skal male, skal han ogsaa male.
Jeg sparer Intet paa ham, kiøber Pensler
Og Farver til ham, Blyantspen, Palet,
Og hvad han vil. Thi Intet er saa flaut,
Som Fattigdom, der fuske vil i Kunst.

Antonio.

Især naar det er Fattigdom i Aanden.

Battista.

Hvad mener I? Hvad vil I sige dermed?

Antonio.

I tænker Penselskaftet selv kan male?
Træklodsen blier ei Maler, troe I mig!

Battista.

Min Frands blier Maler, Jer til Trods! Ei blot
En Landsbymaler, der forfærdiger
Hvad Dagen gi'er; nei tvertimod ...

Antonio.

Hvad Natten?
Det kan jeg med!

Battista.

Ak Eders Mesterstykke!
Deri er ingen Menneskeforstand;
Der lyser Barnet jo som en Sanct Hans Orm.

Antonio.

Forsynd Jer ei! Hvad taler I saa rask
Om Menneskeforstand? Hvis I vil fatte
Det Himmelske, maa Himlen Jer begeistre.

Battista.

Tilsidst giør I Jer selv endnu til Helgen.

Antonio.

Jeg er en fattig Mand, har øvet mig
Paa egen Haand, jeg sammenligner mig
Vist ei med de Udødelige, der
Forherlige vor Jord med deres Værker;
Jeg kiender deres Værker ei engang.
Dog at Naturen ogsaa mig til Kunstner
Har dannet, at jeg ingen Haan fortiener,

Det troer jeg, og er ei den Eneste,
Som dette troer.

Battista.

Fordi mangt sælle Skrog
Med alt for store Summer undertiden
Affkiøbte Jer det Farvekluderi?

Antonio.

Battista, nu, — I er Giestgiver! Bravo!
I er en dygtig Kok — Bravissimo!
En dygtig Kok bør holdes høit i Ære.
I har bespiist mig og min stakkels Hustru,
Vi er Jer end den lille Summe skyldig —
Taalmodighed! Jeg sælger snart mit Billed.
Lad det ei bringe Jer i vrantent Lune!
Hvis Eders Søn ei duer just til Maler,
Kan han jo være duelig til andet.
Hvermand i Verden skal ei male selv,
Man trænger og til Folk, som la'er sig male.
Vær ei fortredelig, giv mig endnu
I Dag, i Morgen det Nødvendige!
Jeg Alt betale skal i Overmorgen.

Battista.

Slet Intet faaer I, før I har betalt.

Antonio.

Nu, tigge kan jeg ei, saa maae vi sulte.

Opvarteren
(kommer med et Brev til Battista).

Et Brev fra Rom!

(Gaaer.)

Battista.

Fra Mester Lukas? Ha!
Min Frandses Lærer! Godt, nu skal I see!
Det klinger i en ganske anden Tone.

Antonio.

Det er det første Brev, han skriver Eder?

Battista.

Det Første, men det bliver ei det Sidste.

Antonio.

Han gielder for en sanddru, ærlig Mand,
Og for en duelig og vakker Kunstner;
Vel, skal vi vædde? Mester Lukas har
De samme Tanker om Jer Søn, som jeg?

Battista.

Hvad?

Antonio.

Skal vi vædde? Om — et Middagsmaaltid!

Battista.

Og dersom I har tabt, hvad faaer da jeg?

Antonio.

Saa hører Eder dette Billed til.

Battista.

Det der?

Antonio.

Mit Billed mod et Maaltid Mad:
Lukas har sagt: Frands duer ei til Maler!

Battista.

I er en daarlig, en letsindig Mand.
Beklag Jer ei bagefter, hvis I taber!

Antonio.

Vist ikke! Vædde vi?

(Han rækker ham Haand.)

Battista.

Vel, lad saa være.
Et Haandtag er nødvendigt ei dertil;
Men ta'er kun Men i Haand.

Antonio.

Jeg er saa lidt
Jer Fiende, som den gode Frands er Maler.

Battista.

Det skal I see!

Antonio.

Saa læs!

Battista
(bryder Brevet og læser).

„Tag Eders Søn
Tilbage! han er ikke skabt til Kunstner,
I spilder Eders Penge kun paa ham . . . "

(Han holder inde af Harme.)

Antonio.

Nu, seer I? Fuskeren kan undertiden
Dog ogsaa giette rigtigt. — I er vred?
Tak Gud, at Eders Søn er falden i
En brav Mands Hænder, som fra ham ei stiæler
Den gyldne Tid, ei Pengene fra Jer.
Tag Eders Frands tilbage, lad ham gaae Jer
Tilhaande med Jert Værtskab; det er bedre,
Det bringer Eder mere Fordeel ind.
Farvel saa længe! — Glem ei Væddemaalet! —
Jeg maned' ei, hvis mig ei Nøden maned'.

(Han gaaer.)

Battista (alene).

„Tag Eders Søn tilbage, han . . . " Fordømt!
Og denne Skurk froer sig og triumpherer?
Og jeg beskiæmmet staaer, en stakkels Tosse?
Ha vidste jeg en Leilighed til Hevn!
Der er mit skiønne Huus, der er hans Hytte!
Og ingen Fremmed tager ind til mig,
Som ei besøger den Elendige,

For at betragte først hans Fusteri,
Og taler meer om ham paa andre Steder,
End . . .
(Ottavio kommer ud af Giestgivergaarden.)
Tys! der er Ottavio. Nu munter!
Han er en Hader af Alvorlighed.

Ottavio.

God Dag, Battista! Hvad? Du est bedrøvet?
Hvad har Du i din Haand? Et Elskovsbrev?
Har din Tilbedte givet Dig en Kurv?

Battista.

Ei mig, min Herre, men min Søn.

Ottavio.

Ei ei!

Battista.

Fru Musa! eller hvad hun hedder. — Lukas
Har skrevet mig fra Rom: jeg skal kun tage
Tilbage Frands igien, han duer ei
Til Maler, mener han..

Ottavio.

Nu desto bedre!
Saa kan han due til min Huusforvalter,
Min Regnskabsfører.

Battista.

Excellenza — Naadige —

Ottavio.

Jeg har alt længe havt isinde, seer Du,
At foreslaae Dig det. Du boer mig dog
Nu alt for langt fra Haanden. Siden Du
Har faaet denne Gaard, undværer jeg Dig.
Min Regnskabsfører kan ei være borte;
Det er mig ikke nok, at Du imellem,
Naar Du har Tid, besøger mig i Parma.

Battista.
Ak Excellenza! Eders Naade rører
Mit Faderhierte virkelig — til Taarer!

Ottavio.
Hvor er Du falden paa det gale Indfald,
At giøre ham til Maler?

Battista.
Da det dog
Er blevet Moden i vort Fædreland;
Da Kunstnerne saa høit i Ære holdes,
At selve Kardinalers Broderdøttre
De Kurven give tør.

Ottavio.
Siig, har maaskee
Antonios Exempel smittet Dig?

Battista.
Ak Gud! det er en fattig Dievel! han
Gav neppe nogen fornem Dame Kurven.
Til Takke tager han med meget mindre.
Hans Hustru er en Pottemagers Datter.

Ottavio.
Battista! Jeg misunder ham hans Valg;
Thi hun forholder sig til mangen Dame,
Som Rosen til en malet Blomsterpotte.

Battista.
Nu! — Ja! —

Ottavio.
Veed Du, hvorfor jeg dennegang
Opholder mig saa længe hos Dig her?

Battista.
Nu, Excellenza elsker —

Ottavio.
Hvad? Du veed —

Battista.

Den smukke Dal; min ringe Hytte bruger
I, saa at sige, som en Sommervilla.
Det smerter mig kun dybt, at Excellenza
Kan ikke dvæle længer dennegang.

Ottavio.

Mig smerter det langt meer. Er Hesten sadlet?

Battista.

Ja fix og færdig.

Ottavio.

Kommer Du til Parma?

Battista.

Forstaaer sig, efter Middag; Excellenza!
Det er jo Maanedsdag og Regnskabsdag.

Ottavio.

Godt! Men, for dog endnu at tale lidt
Om Maleren: veed Du, min gode Ven,
At denne stakkels Diævel har en Skat,
Som jeg misunder ham?

Battista.

Han? Intet har han,
Ei Suul til Brødet, ei den mindste Hvid.

Ottavio.

Dog gav jeg mangen Hvid med Glæde til,
Hvis det var mit, hvad denne Mand besidder.

Battista.

Ei, Excellenza spøger! Jeg forbauses.

Ottavio.

Han en Madonna har, som jeg gad eie.

Battista.

Ja saa! Det nye Stykke? Nu, det kan
Dog ikke være mangen Daler værd.

Tillader Excellenza mig et Ord?
Det er ei nogen virkelig Madonna,
Han maler altid kun sin egen Kone.

Ottavio.

Og hvis nu just Originalen var
For mig den allerdeiligste Madonna?

Battista.

Ak Excellenz! nu opgaaer mig et Lys, —
Den unge Malerkone har maaskee
For Eders Naades Dine Naade fundet?

Ottavio.

Hvad Naade? Naar det gieldte Mand og Qvinde,
Var stedse hun, naar hun var skiøn, den Naadige.

Battista.

I tænker som en værdig Riddersmand,
Giør Eders Stand og Eders Aner Ære; —
I Konens — Naade vil I gierne være!

Ottavio.

Men derfor ikke dog fornærme Manden.
Siig mig, Du kiender ham, er han af dem —

Battista.

Ak gode Gud! det er et sælle Skrog,
Som drømmer sig igiennem denne Verden.
Jeg troer, han tog sig blot den smukke Kone,
For en Model at faae for ingen Penge.
Det er en deilig, en elskværdig Skabning,
I maa vel ligne hende ved Madonna;
Men han behandler hende maadeligt.
Han lader hende fattes Alt, hvad slig
En yndig Viv kan giøre Fordring paa;
Han kan jo ei engang forsørge hende;
Blid dog, taalmodig, bærer hun sin Skiebne.

Det var ret christeligt min naadige Herre,
Ifald I tog Jer af den hulde Skabning.

Ottavio.

Han maler atter paa det skjønne Billed,
Men har et Andet færdigt, mere ligt;
Det vil jeg kiøbe. Jeg indbyder ham
Til Parma strax, med Hustru og med Barn;
Han skal Platfonden male til min Sal.

(Han nærmer sig og hilser Antonio, som atter er kommen ud og maler i Skuret.)

Battista (sagte).

O skiønt! Min Hevn Du kommer af Dig selv.

Ottavio.

God Morgen, Mester Anton! Nu er vel
Det Stykke færdigt snart?

Antonio.

Ja, kiære Herre!
Jeg tænker nok at ende det idag.

Ottavio.

Men I har ogsaa malt et Andet, troer jeg,
Aldeles dette ligt.

Antonio.

Dog ei saa ganske.
Her Stillingen er noget anderledes.

Ottavio.

Vil I mig vise vel det Andet?

Antonio.

Gierne!

(Han henter et andet færdigt Billed.)

Ottavio.

Er det alt solgt?

Antonio.

Ak Herre nei! Det søger
Endnu sin Kiøber.

Ottavio.

En saa sielden Skiønhed,
Som Eders yndige Madonna der,
Behøver sikkert ei at søge længe;
En Elsker vil vel snart indfinde sig.

Antonio.

Af Elskere kan der vel findes nogle,
Men dermed er endnu ei Tingen afgiort;
Det maa først træffe sig saa lykkeligt,
At Elskeren tillige bliver Kiøber.
Hvis ene Talen var om Kiærligheden,
Behøved jeg vist ei at søge langt;
Jeg kiender Een, som elsker det af Hiertet,
Og som jeg ogsaa overlod det helst,
Ifald han mægted' at betale det.

Ottavio.

Og hvo er det?

Antonio.

Det er jeg selv, min Herre!

Ottavio.

Ja saa! — Ih nu, I elsker det med Ret.
Det er ret vakkert giort, det giør Jer Ære.

Antonio.

Ak Herre! Det er ei for Ærens Skyld.
En Kunstner have maa sit Arbeid kiært,
Ei af Forfængelighed, han maa elske
Det som sit Barn, sit eget Siælebilled.

Ottavio.

Ei nu, jeg haaber dog, at Mester Anton
Vil trøste sig for Tabet. Jeg har hørt,
At disse sieldne deilige Madonner

Ei skylde Phantasien deres Fødsel,
At Noget i den virkelige Verden,
Bidrager dertil ikke just saa lidet.
Originalen bliver her i Huset,
Alt hvad I sælger mig er en Copie.

Antonio.

Copie kan dette Billed neppe kaldes.
Maaskee er det dog noget meer Portræt
End egentlig det burde; derfor har
Jeg malt det om igien, — meer idealsk.

Ottavio.

Jeg holder mig beskeden til Portrættet.
Antonio, vil I sælge dette Billed?

Antonio.

Ja, naadig Herre! hiertensgierne, strax!

Ottavio.

I Parma har jeg ladet bygge mig
En prægtig Sal for skiønne Malerier.
Der gives ingen stor, fortræflig Maler,
Af hvem jeg ei besidder nogle Stykker.
Der skal I ogsaa hænge.

Antonio.

Naadig Herre,
Formegen Ære! Har I virkelig
Af alle store Mestre Værker der?

Ottavio.

Det har jeg.

Antonio.

Nogle gamle Altertavler
Undtagne, har jeg endnu aldrig seet
Et Værk af en ret herlig fremmed Mester.

Ottavio.

Hvorledes er I bleven Maler da?

Antonio.

Mantegna lærte mig lidt i min Barndom,
Det Meste er dog kommet af sig selv.

Ottavio.

Velan saa bring Jert Billed strax til Parma!
Der skal I alle mine Skatte see.
For dette Maleri vil jeg betale
Jer fiirsindstyve Skudi.

Antonio.

Kiære Herre!
Det er for meget, meer end det er værd.

Ottavio.

En Adelsmand bør alt det Ædle skatte;
Han handler ikke med en sielden Kunstner,
Han lønner, understøtter ham.

Antonio.

Min Herre!

Ottavio.

I Parma skal I ogsaa male mig.
Men Mester! Viis mig nu den Artighed, —
Beed Eders Kone — kun et Dieblik —
Umage sig herud, at jeg kan see,
Om Billedet i Sandhed ligner hende.

Antonio.

Hun er undseelig, min gode Herre!
For Fremmede, især for slige Store
Som I.

Ottavio.

Vist ikke, føi mig dog deri,
Kald hende kun!

Antonio.

Nu, hvis I ønsker det. —
Men, som jeg siger, Ligheden er ei

Saaledes søgt, som I maaskee formoder;
Thi jeg forstaaer mig ei paa Efterligning
I streng Forstand. (raaber) Maria, kom lidt ud!
Det er kun — nu, det vil I see. — Maria!

Maria
(kommer; da hun seer Ottavio, hilser hun ham ærbødigt).
Hvad vil Du, kiære Mand?

Antonio
(halv sagte til hende).
Den Herre — tænk —
Affiøber mig mit Billed, og han giver
Mig fiirsindstyve Skudi! Sandelig
Det er en ædel Mand, han elsker Kunst
Og understøtter Kunstneren. Nu vil
Han see, om denne malede Maria
Har nogen Lighed med den virkelige.

Ottavio.
I hedder og Maria, skiønne Kone?

Maria.
Ja, naadig Herre!

Ottavio
(betragter Billedet og hende).
Hvor det glæder mig
I hvert et Træk at see saamegen Lighed,
Saamegen Ulighed hos to Madonner.
Ja Mester! I har viist en sielden Kunst:
Den blomstrende Natur, den høie Skiønhed
Som Eders Hustru eier, har I givet
Et Anstrøg her af helligt Sværmeri,
Der klæder hende høist fortryllende.
Eet veed jeg kun, som klæder hende bedre:
Den Yndighed, den Uskyld, uden Kunst,
Hvormed Naturen selv har smykket hende.

Hvo Billedet kun seer, henrykkes maa
Ved Jer Madonna; nødes til at sige:
Der gives intet Skiønnere paa Jorden;
Hvo derimod seer Eders Hustru staae
Ved Siden af, maa sukke salig rørt:
Det kan kun Gud, og ingen Maler skabe. —
Jeg — der har Kunsten, som Naturen kiær —
Beundrer Eders Ægtefælles Ynde,
Samt Eders Færdighed i lige Maade.

Antonio.

I er for god, min Herre!

Ottavio.

Nu velan!
Jeg nødes til at reise, kan ei dvæle,
Saa gierne jeg endnu mig fængsle lod
Af Kunst, Natur og Skiønhed. Kom til Parma,
Saasnart I kan mit Billed bringe! — Der
Vil vi aftale Resten. Mit Pallads
Er stort, der vil nok findes Værelser
For Kunstneren, hans Hustru og hans Barn.
Jeg veed, I har i Parma malet Fresco
I San Giuseppo, San Giovanni; vel!
I male skal Platfonden i min Sal.
Farvel, min Ven! Farvel, min Deilige!
Det kommer an kun paa vor egen Villie,
Saa blier vi alle Tre ret lykkelige.
(Han gaaer.)

Battista.

Antonio! Nu, siig mig, bragte jeg
En daarlig Kunde?

Antonio.

Ræk mig Eders Haand!
I er en ærlig Mand.

Battista (smilende).

Ei sandt? Velan!
Nu gaaer jeg hen at lave Jer et Maaltid.

(Gaaer.)

Antonio (glad).

Det er ved Gud dog sandt: Er Nøden størst,
Er ogsaa Hiælpen nærmest. O Maria,
Min bedste Kone, glæd Dig dog med mig!
Er det ei sandt, hvad jeg saa tit forsikkred?
End findes gode Mennesker i Verden.
En Mand behøver kun at stræbe, virke,
Saa har han Venner med, og Bistand, Hiælp.
Du er alvorlig? Glæd Dig dog med mig!
Nu kan jeg ikke male for det første;
Af Fryd mig skiælver Haanden som mit Hierte.

(Giovanni kommer.)

O kiære Hiertensdreng, kom med din Fader!
Nu skal vi strax tilbords. Til der blier dækket,
Min søde Glut! vi To vil lege sammen.

(Han tager ham paa Armen og gaaer ind i Skoven med ham.)

Maria (alene).

Jeg frygte mig? — O Gud! Der aner mig
Ei noget Godt. — Hvor ofte har Ottavio
Med Haandtryk og med Blik — O, min Antonio!
Du glæder Dig? Din rene, blide Siæl
Har ingen Anelser om denne Skiændsel.
Dog den Elendige, han skal beskiæmmes.
Men Du! Dit Haab — din Glæde! — „Han maa vogte
Sig for al voldsom Sindsbevægelse,
Maa være munter, glad!" — Ha gamle Munk!
Blev af den blege Død Du sendt fra Skoven,
En frygtelig Herold, at varsle mig? —

Min Himmel er ei længer lyseblaa!
En brændende Sirocco vifter hid;
Uveiret nærmer sig paa sorte Skyer,
Og svæver over denne lille Hytte.
Ei den beskedne Fryd tør blomstre meer!
Den svovlblaa Lynildstraale knittrer ned
Med grusom Lyst! — Og vi! — Hvo redder os?

Anden Handling.

Mikel Angelo. Giulio Romano.

Giulio.

Kom! Seer I, denne Plads er kiølig, luftig,
Beskygt af Træ'r. Der staaer, som vel jeg tænkte,
Giæstgivergaarden; seer I vel? Et stort
Nybygget Huus. Vi er langt bedre farne
Her end i Reggio.

Mikel.

Den forbømte Knægt!

Giulio.

Nu, Mester Mikel! I er bleven heed,
Det er naturligt, Middagssolen brænder.
Kom! Kiøl Jer atter under dette Træ.
Man siger, Verten har en herlig Viin.
Og skiæld mig Kudsken meer ei Huden fuld!
Et Vognhiul knækkes let; hvo forudseer det?
Og ruller ei det store Tidens Hiul
Selv tidt saa knortet, at man skulde troe,
Det reent var brudt?

Mikel.

Ak I med Tidens Hiul!

Giulio.

Saa gaaer det atter ofte som i Slæde,
Saa at man mærker knap der er et Hiul.

Mikel.

Hvor I er vittig!

Giulio.

O hvor I er vred!

Mikel.

Det vil jeg længe blive.

Giulio.

Godt; og jeg
Vil spøge, til I bliver god igien.
Kom, sæt Jer under Egen her. Med Rette
Vel Lauren skygge bør om Eders Tinding;
Dog Egeløv skal heller ei foragtes.
En sielden Kunstner er Nationens Ære,
Ham smykke Borgerkronen.

Mikel (sætter sig).

I er høflig.

Giulio.

Idag umuligt komme vi tilbords
Hos Hertugen af Modena.

Mikel (ironisk).

O Jammer!

Giulio.

Vor ædle Vært, og Han af Mantova
Forgiæves vente.

Mikel.

Lad de Herrer vente,

Saa øve de sig i Taalmodighed,
De har det nødig begge.

Opvarteren kommer.

Hvad befaler
De høie Herrer?

Giulio.

Viin, min Søn! Hvad har I
For Vine?

Opvarteren.

Alle Sorter, Excellenza!

Mikel.

Alt tappet ud af een og samme Tønde.

Giulio.

Den bedste!

Mikel.

Hvorfor ei? Bestandig faaer
I Værten til at troe, at vi er Fyrster,
Der reise kun incognito for Spøg,
For siden med Fortæring og Betaling
Høimodigt at tilkiendegive sig. —
Hør Dreng! Har I god gammel Florentiner?

Opvarteren.

Forstaaer sig, Herre!

Mikel.

Bring et Bæger ud.

Giulio.

I liber ei den søde Viin?

Mikel.

Gud fri mig!
Maaskee vil heller I den Søde? Vi,
Jeg kalde skal paa Drengen.

Giulio.

Nei, jeg drikker
Med Eder.

Mikel.

Deri giør I ret. Det Søde
Kun duer sielden, sparsom nydt; her vilde
Det være reent en Gift. Tag for det Søde
Jer vel i Agt! Glem ei, at Eders Mester,
Den store Rafael, er død deraf!

(Opvarteren kommer med Viin.)

Giulio
(skiænker og drikker).

Ha der er Vinen. Det giør godt. Hvor qvæger
Dog paa en lummer Dag en kiølig Drik!

Mikel
(smager Vinen).

Den Viin er slet. Den brygget er i Kobber.
Hvad Diævlen! Vil I her forgifte Folk?
Strax bring en anden Viin, en bedre Slags!
Hvis ikke faaer Du Bægeret i Panden.

Opvarteren.

Vi har en herlig Viin, men den er dyr.

Mikel.

For fem Bajocs har jeg den bedste Viin.
Kun hid dermed.

Opvarteren (sagte).

Den Herre veed Beskeed.

(Gaaer.)

Giulio
(betragter Mikel smilende).

I Smaat som Stort, uskiftelig den Samme!

Mikel.

Hvad mener I?

Giulio.

Jeg mener, Mester Mikel!
I kunde være selv Viintapper, fik
I Lyst dertil. Veed I hvorfor?

Mikel.

Nu da?

Guilio.

Fordi Naturen Jer en Fuldmagt gav
Paa Eders Ambassade her i Livet,
Som efter eget Tykke strax udvides,
Og strax indskrænkes kan.

Mikel.

Let er det Sidste!
Det see vi her. Er det ei skammeligt?
Italien er et Paradis; frem svulmer
I store tunge Druer Vinen rundt
Paa alle Veie, kogt af Middagssolen,
Fuldmodnet, himmelsk fyldt med Ild og Aand;
Ikkun den nederdrægtige Dovenskab
Forfalsker og fordærver Herrens Gaver.
Er det ei skammeligt?

Giulio.

Nu, lad det gaae!
Der bringer Drengen os en bedre Slags.

(Opvarteren kommer med Viin.)

Mikel (smager den).

Ja — den er god.

Opvarteren.

Befaler mine Herrer
Forresten ingenting?

Mikel.

Naar Tiden kommer.

(Opvarteren gaaer.)

Giulio.

Skal vi bestille Middagsmaden her?
Imens man dækker Bord, kan vi gaae hen
Og see de gamle Billeder i Kirken.
Man siger, der er Sager selv af Giotto;
Ja, hvis jeg feiler ei, af Cimabue.

Mikel.

Og var der af den hellige Lukas selv
De bedste Hoveder i gylden Grund,
Jeg gik dog ei. Har jeg i denne Qvalm
Ei end udstaaet nok? Skal jeg endnu
Henslæbe mig, for i den mugne Hvælving
At see, hvorledes man i Kunstens Barndom
Har famlet om? Nei, jeg er kied deraf.
Som Curiositet la'er jeg det giælde
For kort Tid; men hvad lærer jeg vel der?
Opfinde, tegne Hov'der kan jeg selv;
Paa rette Former er der ei at tænke.
Gaae I derhen! I har jo faaet dog,
Som Arvelod af Eders Rafael,
Beundring for det oldkatholske Væsen.
Men tag Jer vel i Agt, at næstegang
Naar I skal male, Helten I ei tegner
Som hine fromme Kirkemalere,
Med alt for smalle Fingre, tynde Been.
En Helgen — nu! Han maa vel i sin Fromhed
Behiælpe sig dermed; men Heltekroppen
Vil æltes af en kraftigere Deig.

Giulio.

Der taler Formeren, ei Maleren.
Ei Stenen kan undvære skiønne Lemmer;
Antiken skiænker det fuldendte Legem,
Dog Øiet straaler ingen siflig Glands.
For ret at skue Siælen, kiære Mester!

I barnlige Natur, maa bedste Mester
Tilbagevende dog til Kunstens Barndom.

Mikel.

Nu, vær for mig saa barnlig, som I vil
Barnagtig selv! Men jeg gaaer ikke med.
Mig huer meer i grønne Træers Ly
At viftes af den kiøle Sommervind,
End i den fugtige Salpeterhvælving
At jages efter gamle Helgener.

Giulio.

Følg med! Saaledes har I ofte talt;
Dog naar I lod Jer overtale til
At vandre hen og see sligt gammelt Billed
Har Jer Enfoldighedens stille Kraft
Jo selv forbauſt. I har et Kunstnerhierte
Kun Gnavenheden larmer Jer paa Læben.

Mikel
(i mildere Lune, som han dog søger at skiule).

Hvor I er naadig! Trøster mig! Gaa kun!
Paa mig er dog den hele Lærdom spildt;
Jeg har dog ei den Siæl, det Hiertelav,
Hvad I jo kalder det, som Eders Mønster; —
Er ingen Rafael, det veed jeg nok!

Giulio.

Forskielligt yttrer sig de Stærkes Kraft.
I Kunsten er I to dog Erkeengle.
Michael! Rafael! Hvo er den Bedste?
Er han Cherub med yndelige Vinger
Ved Rosenkinden; I som en Seraph
Slaaer Luften med sex brede Kæmpevinger.

Mikel (mildere).

Hør! Vinens Kobberaand giør ham poetisk!
Ezechiel giør mig til et Uhyre!

Gaa kun, Herr Urian! — hvad vil jeg sige,
Herr Uriel! I er jo dog den Tredie?
Ei sandt? Gaa kun, Herr Smigrer! Smukke Koner
Kan I bedaare med Jer Snak, ei mig.
Jeg er en gammel Dreng.

Giulio.

Kom og gaa med!

Mikel.

Nei!

Giulio.

Nu saa bliv Halsstarrige! Bestil
Os noget Godt til Middag.

Mikel.

Jeg beklager,
At I hos Eders Hertug ei idag
Kan kildre Ganen efter Ønske. Jeg,
En Borger fra det borgerlige Florents,
Er vant til Huusmandskost; hvis I vil spise
Med mig, saa maae I leve tarveligt.

Giulio.

Giør hvad I vil!

Mikel.

Hils Eders Helgener!

Giulio.

Jo! Jeg skal melde dem, at I vil faste;
Det glæder dem, de elske Bod og Bedring.

(Han gaaer.)

Mikel.

Du Vittigfugl! — Har han ei med sin Snak
Fast atter bragt mig af det onde Lune?
En vakker Karl, den Giulio Romano,
Lod han mig kun det glatte Væsen fare!

(Han drikker.)

Battista kommer.

Mikel.

Hvad kommer der nu for et Uglebilled?

Battista.

Jeg hører, til min allerstørste Skræk,
Hvorledes Eders Naader her et Uheld
Med Vognen nær var hændt. Gud være lovet,
At Alt afløb saa vel; thi kunde De
Ei slaaet sig et Hul i Hovedet?
Brudt sig en Arm? Ja, hvad som værre var,
Et Been? Thi Armen kan dog Eders Naader
Til Nød undvære; men hvorledes kommer
Man uden Been vel frem i denne Verden?
Da ellers dog Ulykken skulde træffe,
Saa er det vel, den er indtruffen her.
Jeg veed nok, Selvroes stinker: men mit Huus
Er godt, og min Beværtning efter Ønske.

Mikel.

Det har vi strax erfaret alt med Vinen.

Battista.

Jeg har skieldt Drengen dygtigt ud, den Slyngel,
Fordi han bragte slige høie Herrer
Saa daarlig Viin; der maa dog giøres Forskiel;
Thi sagtens — vi er alle Mennesker;
Men gode Himmel! Graden er forskiellig.

Mikel.

Slet ingen Mennesker i nogen Grad
Kan taale Spanskgrønt.

Battista.

Spanskgrønt, Excellenza?
Det var en Smule Malurt, for at giøre
Den friske Viin lidt bitter, stærk for Maven.

Den er ret sund og god; men Eders Naade
Maa have den langt bedre, det forstaaer sig.

Mikel.

Jeg er ei naadig, ingen Excellenz.
Kan man ei drikke godt foruden det?

Battista.

Maa jeg udbede mig min Herres Navn?

Mikel.

Jeg kalder Mester Mikel mig, fra Florents.

Battista (afsides).

Hvad? Mikel mig fra Florents? Slig en Vogn,
Med Heste, Kudsk og Tiener? Bah! Jeg væddek
Det er en fornem Mand; det mærker man
Paa Stoltheden; — men man maa smigre Lunet.

(høit)

Nu altsaa — Mester Mikel — he — fra Florents,
Hvad maa man Jer opvarte med til Middag?

Mikel.

Leer I mig ud?

Battista.

Bevares Gud, he he,
Det er kun saa for Navnets Skyld.

Mikel.

For Fanden!
Hvad har vel Herren imod dette Navn?
En Hertug kunde være det bekiendt.

Battista.

Ja ganske vist! Et Navn er kun en Lyd,
En Tone, som forsvinder strax i Luften.
Jeg kalder, for Exempel, mig Battista:
Det vil ei sige, jeg er christen døbt;
Thi — sagtens — det forstaaer sig af sig selv.

Mikel.

Og hvad betyder, mener I, mit Navn?

Battista.

Der stikker Noget under.

Mikel.

Kiender I mig?

Battista.

Paa Eders Attributer, naadig Herre!

Mikel.

Saa har I altsaa seet af mine Sager?
Af mine — Attributer, som I siger?

Battista.

Nu, Attributer, eller Eqvipage,
Det kommer ud paa eet. Et skiønt Par Heste!
En prægtig Vogn, en dygtig Kudsk!

Mikel.

I Korthed:
Veed I, at jeg er Buonaroti?

Battista.

Hvad?
Umuligt! — Mikel! Mikel Buonaroti!
Ja ja, ved Gud, det træffer sammen; vi
Behøve kun endnu en Angelo,
Saa har vi her den hele store Mand.
O sieldne Fryd! Min ringe Hytte slutter
Den største Kunstner mellem sine Vægge?

Mikel.

Nok muligt, Ven! Jeg sidder udenfor.

Battista.

Hvad maa man dog opleve? Hvilken Glæde!
Min ædle Herre! Drik, fortær og sov
I dette Huus saameget som I vil!

Jeg kræver ei en Penning, ei en Hvid
Af Eder i Betaling. Nei!

Mikel.

Hvordan?

Battista.

Hvordan? Troer I, den Vært, som frit beværted
Den store Rafael; (hvem Rafael
Et herligt Billed maled i hans Sal
Til Giengiæld, da han reiste bort;) troer I
Han var af denne Stand den Eneste,
Som Kiærlighed til Kunsten har i Livet?
Nei sandelig! Saa vist I overgaaer
Tregange Rafael, — hvad Alle veed, —
Saa maa min Kiærlighed og min Beundring
Her være trefold større.

Mikel.

Deraf følger,
At min trefoldige Taknemlighed
Maa male Jer tre Billeder i Salen.

Battista.

Bevares vel! Det mindste Stykke Marmor
Af Eder flygtigt kun med Mestermeislen
Berørt, — o hvilken kraftig Talisman,
Som trak mig Folk i Hobetal til Huset.

Mikel.

Det giør mig ondt, mig mangler Tid; jeg hugged
Jer ellers strax et allegorisk Billed
I Legemsstørrelse.

Battista.

Hvad?

Mikel
(maaler ham med Øinene).

Egennytten!
Jeg har Modellen færdig alt dertil.

(Han bliver Antonio vaer, som igien sidder og maler i sit Skuur.)

Dog seer jeg ret? ved Bakkus! Ja der sidder
En Maler heel fordybet i sit Arbeid.
Saasandt jeg lever! Mand, hvad har I nødig
At bede mig, naar I har skiønne Aander,
Indfødte Kunstnere selv her i Byen?

Battista (sagte).

Han gi'er mig ingenting, det seer jeg; men
Dog Noget skal hans Komme nytte mig.

Mikel.

Hvo er den Mand, som maler der saa flittig?

Battista.

Det er min inderligste, bedste Ven.

Mikel.

Strax en fortræflig Anbefaling! Er han
Saa ædel i sin Kunst som i sit Venskab,
Da maa han nærme sig til Idealet.

Battista (sagte).

Det lykkes. — (høit) Herren skulde kiende ham!
Det er et Originalgenie; han danner
Sig aldrig efter store Mønstere;
Nei Alting kommer bus ud fra Naturen,
Af Mandens Aand paa Tavlen. Saadan maa
Det være, siger han; thi denne Kunstlen
Fordærver Kunsten. Som han sidder der, —
Han seer ei ud dertil, men Sandhed er det:
Troer han sig større selv end Rafael.

Mikel.

Det er den rette Høide!

Battista.

Ellers er det
Et ærligt fælle Skind; han gider kun

Ei høre talt om store Kunstnere;
Han mener, det er blot et fornemt Væsen.
Han kalder det: Lidt Hvede, megen Klint.

Mikel.

Forstaaer han sig saa godt paa Hveden? Ei!
Jeg troede kun, han havde Smag paa Havren.

Battista.

Hans lille Søn har ogsaa stort Genie;
Der staaer endnu hans Tegninger paa Væggen.
Ham Faderen har hiulpet kun en Kiende.
I skulde seet hans Fryd, da han opdaged'
De store Gaver hos sit Kiød og Blod.

Mikel.

Nu, Æblet falder ikke langt fra Stammen.
Den sieldne Mand! Jeg gad nok kiende ham.

Battista.

Vil I, saa skal jeg melde Jer hos ham.

Mikel.

Ja, som Kunst=Broder.

Battista.

Jeg vil heller give
Jer dog et fremmed Navn.

Mikel.

Giør som I vil!
Imidlertid jeg tømme vil mit Bæger.

Battista
(gaaer hen til Antonio).

Nu, velbekomme Maaltidet, Antonio!
Var I tilfreds med Maden?

Antonio.

Kiære Herre!
Jeg skammer mig — Battista! I er god

Og venlig mod mig — medens jeg — tilgiv!
Man er ei altid sine Luners Herre,
Det veed I nok.

Battista.

Ak gode Gud! Jeg har
Jo kiævlet meer end I. Vist nok, man kan
Ei altid tvinge sig. Hvad siger det?
Naar Hiertet kun er godt!

(Han ryster hans Haand.)

Antonio.

Saa jevnes Alt.

Battista.

Vi er jo gamle Naboer og Venner.
Og er vi det maaskee ei ret endnu,
Saa kan vi vorde det.

Antonio.

Det ønsker jeg.

Battista.

Hvor gaaer det Billedet? Ottavios Billed?

Antonio.

Jeg har indpakket det. Dog var det bedre,
Hvis jeg behøved endnu ei saa strax
At gaae til Parma med det.

Battista.

Gaa dog heller!
Ottavio ønsker det endnu i Dag;
Man Jernet smede maa, mens det er varmt!

Antonio.

Han kan ei meer sig ønske dette Billed,
End jeg, endnu i Dag, en Haandfuld Penge.

Battista.

Nu, seer I vel? Saa gaa i Eftermiddag!
I kan igien i Aften være hiemme.

Antonio.
Saa maa jeg løbe fast den hele Vei.

Battista.
En herlig Vei; det er jo Sommertid.

Antonio.
Ak Heden er mig saa utaalelig!

Battista.
Tidsnok at vende hiem, naar Solen synker.

Antonio.
I Skoven er der Røvere saa silde.

Battista.
O lad Jer aldrig bilde saadant ind.

Antonio.
I Parma maa jeg kiøbe Farver først.

Battista.
Spar Pengene! Forød dem ei paa Farver.

Antonio.
Til Purpur trænger jeg, Ultramarin!
Hvorledes kan jeg uden Farver male!

Battista.
Giør som de Fleste!

Antonio.
O! Den er ei Maler,
Som elsker Farven ei; den er ei Maler,
Som ei behøver dette hulde Skiær.

Battista.
Nu, det forstaaer I bedre. — Men lad os
Nu tale lidt om andre Ting: Seer I
Den Mand, som sidder der og drikker henne?

Antonio.
Ja ja! Han seer ret stærk og dygtig ud.
Hvo er den Mand?

Battista.

En Farvermester, troer jeg,
Som reiser paa sit Haandværk. Udentvivl
Staaer han sig godt; thi han er studs og grov,
Bedømmer Alt og er tilfreds med Intet.

Antonio.

See see!

Battista.

Min Florentiner, for Exempel,
Hvormed I dog har vederqvæget Jer
Saa mangt et Aar, var heller ei tilpas;
Jeg maatte bringe ham en bedre Slags.

Antonio.

Nu, rige Folk er vant til Lækkerheder.

Battista.

Den grove Tølper har fornærmet mig,
Sagt mig Uartigheder hele Tiden.

Antonio.

Ih fy!

Battista.

Men jeg vil hævnes.

Antonio.

Lad det være!

Battista.

Nu, blodig skal min Hævn just ikke vorde;
Den bedste Hævn imod et Faarehoved
Er Vittighed.

Antonio.

Vel talt. —

Battista.

Jeg er ei vittig,
Men det er I.

Antonio.

Ak Gud! Lidt lunefuld
Kan stundom Munterheden giøre mig,
Men vittig er jeg ikke, mindre spydig.

Battista.

Han kommer hid, at see paa Eders Billed;
Hør Mester! Viis mig dog den Villighed,
Hvis I med Rette troer Jer mig forbunden,
En Smule saa — nu, I kan bedre føle
Den rette Maade, bedre vælge den,
End jeg forlange den. I vil snart see,
Han giver Tonen an.

Antonio (leer).

Vel, lad saa være!
Som man i Skoven raaber, faaer man Svar.

Mikel Angelo kommer stolt.

Tør man vel see den Herre lidt i Kortet?

Antonio
(ironisk, uden at see op fra sit Arbeide).

Ret gierne! Sagtens spiller jeg en Solo,
Dog haaber jeg, I ei forstyrrer mig.

Mikel.

I frygter ikke for at blive Bête?

Antonio.

Af Smitte? Nei, træd I kun nærmere!

Mikel
(seer forundret paa Billedet).

Ha hvilket Farvespil!

Antonio.

Ei sandt? Den Frue
Blev broget? — Det er ogsaa Hierterdame!

Mikel.

Mine gode Mand, I colorerer godt.

Antonio.

Ei sandt? Jeg kunde næsten være Farver?

Mikel.

Hvad vil det sige? Har I ikke hørt,
Jeg siger Jer: I har en liflig Farve.

Antonio.

Ak nei desværre, jeg er bleg, min Herre!

Mikel.

I har Talent.

Antonio.

Nei virkelig?

Mikel (opbragt).

Talent!

Antonio.

Nu maa jeg troe Jer, ellers blier I vred.

Mikel.

Men tegne kan I ei, og væmmelig
I Kunsten er I, som i Eders Tale.

Antonio
(pludselig alvorlig, staaer op og seer paa ham).

Hvi saa?

Mikel.

Hvo har vel, for Exempel, lært Jer,
At dreie Fingrene saa deilig krumt?

Antonio.

I mener —

Mikel.

Og det søde Honningsmil!
Jert Billed er velsignet! Skade kun,
At i Forkortningen I kom til kort.

Antonio.

Hvorledes det?

Mikel.

Troer Herren ret for Alvor,
At han kan tegne mig en Arm, et Been?

Antonio (bestyrtet).

Hvo er I?

Mikel
(tager et Penselskaft).

See, hvad synes Herren om,
Hvis Overarmen havde været her
Saameget længer? Og hvis Drengens Been,
Det venstre, havde sluttet saa til Foden;
Istedet for det, som en dreiet Pølse,
Nu dingler i elskværdig Barndomsfylde?

Antonio.

I mener — Gud! Mig synes I har Ret.
Hvo er I?

Mikel
(med stolt Foragt).

Een, som veed det, og mod hvem
Man skulde vise meer Ærbødighed,
Naar man ei selv er andet end en Fusker.

Antonio.

Hvem er I? Gud i Himmelen —

Mikel.

Jer Tiener!
(Vil gaae.)

Antonio
(griber hans Haand og opdager en stor Signetring paa hans Finger).

I er — o Gud — „Dryadernes Viinhøst!"
Jeg kiender denne vidtberømte Ring;
I — I er Buonaroti.

Mikel.

Det er muligt.

(Vil gaae.)

Antonio.

O bi, o dvæl et Dieblik endnu!
Tilgiv mig, hvis jeg Ulykfalige
Af Letsind, Overmod, forført dertil —

(Han griber fortvivlet sit Billed og holder det for ham.)

Betragt endnu engang mit Billed! Siig
Endnu engang — Nei, nei — I kan det ei. —
O store Mester, siig: Er jeg en Fusker?
Er det Jer Mening?

Mikel (foragtelig).

Gaa! I er en svag,
Elendig Mand. Først fuld af Selvtillid
Og bondestolt; nu slavisk Ydmyghed
Og Drengetaarer. Gaa! I træder aldrig
I Kunstens virkelige Helligdom;
Har I end Sands for Farvens ydre Glands;
Den løse Vaklen, Nederdrægtigheden
Vil aldrig svinge sig til ægte Storhed.

(Han gaaer, Battista følger.)

Antonio.

(alene, sætter bedrøvet sit Billed hen).

Er det en Drøm? Var virkelig — i Sandhed —
Den store Buonaroti hos mig her?
Har han mig sagt — Jeg haaber, jeg er svimmel.

(Han sætter sig og holder Hænderne for sit Ansigt, derpaa staaer han op igien.)

Ja, svimmel er jeg, men jeg vaager dog,
Et Ord, et græsseligt, har vækket mig.
Jeg er en Fusker! — Nei i Sandhed, nei,
Det havde jeg ei troet, hvis Buonaroti,
Den Store, Selv ei havde sagt mig det. —

For Diet svæved' mig en broget Taage,
Jeg holdt det for en Skiønhedsaabenbaring,
Greb Penslen, vilde tro afpræge det —
Men hvad jeg malte blev et Giøglebilled,
Et spraglet Spil, ei aandeligt, ei stort,
Berøvet Følelse, Forstand og Forhold. —
Med reent, med inderligt hengivent Sind
Er jeg dog stedse gaaet til mit Arbeid;
Sad for min Tavle jeg, da tyktes mig,
Som om jeg knælte for Gud Herrens Alter,
Som om han høit fra Sky mig aabenbared'
Sin fierne Herlighed; — dog tog jeg feil.
Ak meget, meget! —
Som en lille Dreng
Var jeg engang i Florents med min Fader —
En Formiddag. Han handlede paa Torvet,
Da løb jeg ind i Kirken San Lorenzo;
Jeg stod for Giulios, Lorenzos Grav,
Jeg saae de store Skikkelser: Aurora;
Den ufuldendte Dag, Tusmørket, Natten,
Af Mikel Angelo i hviden Marmor.
Jeg maatte strax derfra igien og bort,
Dog præged' dette Syn sig dybt i Hiertet;
Af Billedhuggerkunst det Eneste,
Jeg egentlig har seet. Det forekom mig
Saa selsomt: Stort og skiønt, dog strengt og sorgfuldt.
Det glædte mig, da jeg igien derude
Stod under Himlens Blaa blandt Blomsterne —
Nu staaer jeg atter i Gravhvælvingen;
Nu er de muntre flygtige Skikkelser
Igien forsvundne. Gysende jeg synker,
Tilintetgiort, for Dæmringen, for Natten. — —
Velan, saa vil jeg aldrig male meer.
Gud veed, jeg giorde det ei for at glimre;
Jeg malede, som Bien danner Celler,

Som Fuglen bygger i et Træ sin Rede.
Var det et Blændværk blot — Endnu engang,
Engang endnu skal han gientage det!
Ei lidenskabeligt i Vrede; rolig,
Med Kraft, som Dagen paa Lorenzos Grav,
Skal han gientage det — Og saa god Nat,
Du skiønne Kunst! Saa er jeg, hvad jeg var:
Et stakkels ringe Menneske. Ja ja!
Jeg vil ei sørge meer, ei plat fortvivle.
Jeg har en god Samvittighed. Er jeg
Ei Kunstner? Jeg er derfor ikke nedrig!
Om ogsaa Jordens største Angelo
Tiltordnede mig sligt, en indre Røst
Har sagt: Du er det ei! — Den kom fra Gud.

Maria kommer.

Hvad fattes min Antonio? Bedrøvet?
Du maler ei? Ha, hvilken Sieldenhed,
At see Dig uden Penselen i Haand.

Antonio.

Maria, kiære Kone! Maleriet
Er bragt tilende.

Maria.

Er Du færdig?

Antonio (smertelig).

Ja!

Maria.

O hellige Jomfru! Tal! Min Ven, Du sørger?

Antonio.

Vist ei, Maria!

Maria.

Bedste Mand, hvad er der?
Siig mig det!

Antonio.

Gode Kone! Bliv ei bange.
Seer Du, jeg overveiet har Adskilligt,
Til Husets Held og til vor Fremtids Tarv;
Og tydeligt og klart indseer jeg da:
Det Hverv jeg driver, giør os ei lyksalig. —
Fast har jeg derfor ved mig selv besluttet
Reent at forandre det.

Maria (forundret).

Hvad mener Du?

Antonio.

Da jeg for syv Aar siden bragte Dig
Hid fra din gamle Fader som min Brud,
Erindrer Du Dig vel hvad Gubben sagde?
Lad denne Malen, Anton, var hans Ord;
Hvo stedse lever i en Drøm for Kunsten,
Kun duer lidt for Verden; Kunstneren
Er ingen Ægtemand, han elsker Æren
Meer end sin Hustru, meer end Søn og Datter;
De staae tilbage for hans Hiernes Fostre.

Maria.

Det var en ærlig Mand, en trofast Siæl,
En Urt som stille grøntes i sin Krog,
Men Blomster havde den Naturen nægtet.
Glem det!

Antonio.

Vær Pottemager, sagde han,
Som jeg; mal smukke Billeder paa Leret!
Sælg det! Saa trives Du med Viv og Børn,
Kan offre dem dit Liv, din bedste Tid.

Maria.

Han indsaae ikke, hvad jeg havde kiær,
Var just din Aand, din virksom-skiønne Siæl;

At just din Kunst mig giorde lykkelig,
Fordi den hørte til min Kiærlighed.

Antonio.

Mit Barn! Man troer tidt Meget, som er vrangt.
Jeg har ei giort Dig lykkelig dermed.

Maria.

Antonio! Vil Du bedrøve mig?

Antonio
(omfavner hende).

Du er en Engel, finder Dig i Alt;
Men jeg har ikke giort Dig lykkelig,
Jeg har ei skiænket Dig min Følelse;
Paa Drømmebilleder har jeg forødt den.
Hvad jeg fortiente har, for dyre Farver,
Jeg atter tilsat uden Sparsomhed.
Imellem havde vi det rigeligt,
Men oftest manglede vi Dagens Nødtørft.
Ak det har ængstet nok dit ømme Hierte!
Velan, fra nu af være det ei saa!
Vi vil ei prøve det Umulige,
Vi vil ei sværme. Jeg ydmyger mig,
Tilbagetræder i mit stille Skiul;
Og kan jeg ikke vorde Kunstner, — nu,
Saa vil jeg ganske være Mand og Fader.

Maria.

Du ei er Kunstner? Ha, saa blomstrer Kunst
Ei meer paa denne Jord.

Antonio.

Du gode Kone!
Du elsker mig.

Maria.

Ja, thi jeg kiender Dig.

Antonio
(tager sit Billed og sammenligner det med hende).

Du smiler sødt uskyldigt. Mærker Du
Hvor væmmeligt det Honninganſigt leer?

Maria.

Antonio!

Antonio.

Nu seer jeg Feilen! Ak,
Hvi var der ikke før en ærlig Ven,
Som tidligere kunde sagt mig det?
Jeg føler Kraften i mig til det Bedre!

Maria.

Min Gud! Hvad er der skeet?

Antonio.

Mig syntes dog,
Det stakkels Billed eier Noget; Noget,
Der ikke ganske vække bør Foragt;
Ei Farven blot, ei Penslens Færdighed,
Ei blot det friske Spil af Lys og Skygge;
Meer — noget Inderligt, Høitideligt!

Maria.

Hvad er der skeet? Antonio siig mig det!

Antonio
(efter en Pause).

Han skal gientage det endnu engang! — —
To Gange tordned han mig det i Øret;
Men Dommen fældes maa den tredie Gang,
Saa vil jeg male Potter!

Maria.

Hvo var her?

Antonio.

Michael Angelo Buonaroti!

Maria.

Og han? Han sagde?

Antonio.

Stille, kiære Barn!
Vi vente vil den tredie Kiendelse.
End kan jeg ikke rive mig saa rolig
Fra denne skiønne høie Verden løs.
Endnu engang — Saa vil jeg male Potter!

Tredie Handling.

Antonio ene ved sit Billed.

Nu skal det overdrages snart med Firnis.
Et alt for giennemsigtigt Slør. O kunde
Det reent unddrages dog fra Mængdens Øine!
Det Andet, hist, er ei engang saa godt.
Hvi tvinger Nøden mig at sælge det?
Thi er det ei Bedrag, at faae saa stor
Betaling for et slet, mislykket Arbeid?
Men Greven har jo seet det selv, har selv
Budt mig Betalingen. Alt dengang har
Jeg varet ham, at det var alt for meget.

(Han tager sin Pensel.)

Jeg male vil endnu dog her i Græsset
En Hyacint. Naar skiønne Piger døe,
Bestrøer man jo med Blomster deres Grav;
Ak Haabet var saa skiønt! — det er ei meer.
Velan! Her vil jeg plante det en Blomst —
Den sidste Ære! — Hvordan skal jeg leve,
Naar jeg kan ikke male? Malerkunsten
Blev saa nødvendig mig som Aandedraget.

Nu vel, saa vil jeg da de Søgne-Dage
For Viv og Barn arbeide — Haandværksdont;
Kun Søndagformiddag tilhøre mig!
Da skal skiøn Iris med sin luftige Bue,
Syvfarvet, mig i Morgengry besøge;
Da vil jeg tegne, male, componere
For egen Tidsfordriv. Det er dog en
Uskyldig Lyst! I Hytten vil jeg hænge
De smaa bemalte Tavler; smykke vil
Det Væggen dog, Maria elsker dem,
Den lille Dreng som hun. Og naar jeg døer,
Og naar en Pilegrim tilfældigviis
I Hytten træder, Billederne seer,
Vil det dog røre ham. Enhver er ei
Saa haard som denne Angelo. Da vil
Han sige: Manden meente det dog ærligt,
Og elskte med Oprigtighed sin Kunst.

Giulio Romano

(kommer, han standser i en Afstand, uden at mærkes af Antonio, og betragter ham).

Der sidder han, den Musers Yndling. Atter
Han maler paa et Billed, for paa ny
At sætte Verden i Forundring. Ha
Hvor længes jeg at kiende ham, den Store.
Taalmodighed! I lange Drag jeg nyder
Min Glæde. — Var jeg vaagen? Saae jeg ret?
Hvad Giulio? Til Correggio Du reiser,
For atter at see der en Rafael?
O selsomt! Underfuldt! Heel underfuldt!
Stort bygges Skoler i de store Stæder,
Af Fyrster understøttes Flid og Stræben,
Ungdommen dannes efter gode Mønstre,
Fra spæden Barndom over Haanden sig;
Saa viser sig en heldig Leilighed

At give Prøver paa den lærte Kunst; —
Og hvad, hvad vorde saa vi Lærlinger?
Kun Lærlinger! Selv gode, sieldne stundom; —
Men skal Geniet atter vise sig —
Da hiælper intet Drivhuus, kunstig Varme
Fremklækker ei den underskiønne Frugt;
Derude maa det voxe frit i Skoven,
Tilfældigt plantet hen af Hændelsen,
Tilfældigviis udklækket ved et Under.
Og inden vi det veed, og medens vi
Forstenes i Tilbeden af vort Mønster,
Og mene, Kunsten mægter intet meer, —
Staaer atter herlig frem en Genius;
Og vi? vi skue, vi forbauses atter.
O selsomt, at et Nazareth saa tit
Det Himmelske frembringer; at den Aand,
Som med sin Herlighed begaver Jorden,
Sin Vugge finder oftest i en Krybbe!

(Han nærmer sig Antonio og betragter hans Arbeide.)

Antonio.

Staa der, Du lille blege Hyacint!
Mig dit violblaa Skiær betyde Døden.

Giulio
(træder atter umærket tilbage og betragter Antonio).

Han seer saa venlig ud, som hvad han maler;
Blid, yndig, fuld af Følelse. Kun Sorgen
I Mandens Miner kiender ei hans Kunst;
Den skiønne Colorit, som den saa rigt
Besidder, blomstrer ikke paa hans Kinder.

Antonio.

Der staaer igien en fremmed Reisende.

(De hilse hinanden.)

Giulio.

Tilgiv, min gode Herre! dersom jeg

Forstyrrer Eder; men jeg kan umulig
Forlade dette Sted, før jeg har hilst
Den sieldne Mester, som er Byens Pryd.

Antonio.

Ak gode Gud! I træffer kun i mig
En høist bedrøvet, modløs Mand, min Herre!

Giulio.

Umuligt! Skulde her igien en Sol
Selv uden Varme, varme fremmed Liv?

Antonio.

I er en blid, en venlig Mand, min Herre!
Vil ikke krænke mig; dog krænkes jeg
Mod Eders Villie. Sol! Ha hvis I aned
Hvor mørk min Afgrund er — hvor den er tom!
(Han lægger Haanden paa sit Bryst.)
Ei mindste Stierne dæmrer i min Nat!

Giulio.

En Glorie straaler klar af Eders Nat,
Der herlig, med Udødeligheds Glands,
Iert Hoved krandse vil. Siig Eders Navn!

Antonio.

Man kalder mig Antonio Allegri.

Giulio.

Antonio Allegri da Correggio! —
Hvor kan endnu det Navn mig klinge fremmed,
Som snart fortroligt hver en Tunge nævner.
Antonio! Jeg seet har Eders Nat
I Kirken hisset. Hvad I vilde vise,
Det har I viist: et Under. Himmellyset
Igiennemtrænger Jordelivets Stof
Og glæder Hyrderne. Blandt disse Hyrder
Er jeg! Forfærdet staaer jeg for Eder,
Begriber ei det Underværk, jeg seer,

Med Haanden over Øiet, halv i Tvivl,
Om hele Synet er et Blændværk ei?

Antonio.

Ak, alt for meget er det blot et Blændværk.
I er en ædel Mand, I elsker Kunst, —
O men fortryd ei paa hvad jeg maa sige:
Bedømme den kan I saa lidt som jeg.

Giulio.

Antonio! Jeg forstaaer ei Eders Tale.

Antonio.

Jeg har i lang Tid ei forstaaet mig selv.

Giulio.

I Alting er I ubegribelig:
Hvordan I modnet er paa egen Haand,
Hvordan I var saa længe skiult for Verden,
Hvordan I tvivle kan om eget Værd.

Antonio
(for at prøve ham).

Hvad er jer Mening vel om dette Billed?

Giulio.

Formaaer et Ord at tolke hvad jeg mener?
Ifald jeg siger skiønt, hvad har jeg sagt?
Jert Billed er guddommeligt! Mens jeg
Betragter det, opvaagner i min Siæl
Utallige Følelser, som forhen slumred.
Og deri just bestaaer Geniets Magt!
Før stod Madonna malt af Rafael
Alene som Guds Moder for mit Øie;
Kun saadan kunde jeg mig hende tænke;
Her er hun meget meget anderledes —
Dog end Maria! — Meer den hulde Qvinde
Den ømme Moder, end en Himmeldronning.
Det Jordiske har Rafael opløftet·

Til Himmelen, I lokker Himlen ned,
At den forbinder sig med Jordelivet.

Antonio
(betragter ham et Øieblik med glad Forundring, men siger derpaa nedslaaet og mistænkelig).

Seer I slet ingen Feil i dette Billed?

Giulio.

Hvad Feil? Hvor Skiønheds Rigdom er saa stor,
Der fattes intet. Hvo beklager sig
I Overflødigheden over Savn?

Antonio.

Og hvad, hvad er der ei?

Giulio.

Hvad dette Billed
Til Mesterstykke stempler, det er der.
Det lever, aander i et Guddomsliv,
Er fundet op med Siæl, med dyb Forstand,
Udført med Flid, med Følelse med Kundskab, —
Hvad kan man ønske meer?

Antonio.

Nu har I rost det,
Nu siig mig Feilen!

Giulio.

Eders Genius
Har ikke feilet; selv hvor Kunsten svigted,
Hvor stundom Jer Hukommelsen slog feil,
Har I ved Kraft, Fremstilling, Lifligheb,
Idee, — bibragt selv Eders Feil en Ynde,
Som hører, synes man, Jert Billed til.
Selv deri har med Rafael I Lighed.

Antonio.

Siig mig, min Herre! Hvor har Kunsten svigtet?
I veed ei hvor I giør mig lykkelig,
Idet I viser Manglen mig.

Giulio.

Ih nu,
Den blotte Tegner har vel Eet og Andet
At sige mod Jert Billed.

Antonio.

For Exempel?

Giulio (beskeden).

Den Arms Forkortning er nok neppe rigtig;
Mig tykkes ogsaa Barnets Been for fyldigt,
Og lidt fordreiet. I fremstiller helst
Det blidt Afrundede, deraf det kommer,
At stundom I undgaaer det Strengtbestemte.

Antonio.

End eet, saa lever jeg paa ny, min Herre!
Hvorledes finder I Madonnas Smil?
Og Barnets?

Giulio.

Eiendommeligt, — men skiønt!

Antonio.

Ei væmmeligt? Ei ækkelt? Honningsødt?

Giulio.

Saaledes tænker jeg mig Engle smile.

Antonio (naiv).

Ak Gud! Jeg tænkte mig dem ligesaa!

Giulio (smilende).

Og sørger nu, fordi det lykkes Jer?

Antonio.

Og sørger nu, fordi jeg mig bedrog.

Giulio.

Nu er I atter gaadefuld!

Antonio.

Min Herre!

Talt har I mig ud af mit eget Hierte;
Det trøster mig, at der er fleer end jeg,
Selv sieldne, gode, kloge Mennesker,
Der — drømme kan med mig paa samme Viis.
Hvad meer mig undrer, er den rette Dom,
Som I har fælbet over mine Feil;
Der har I Ret, I siger det kun mildt
Og skaansomt. Og i Sandhed, Eders Tale,
Saa indsigtsfuld og sindrig, maatte glæde
Mig overordenligt, hvis jeg ei vidste —
(Desværre hørte jeg det først idag)
At daarlig er min Daad og uden Værd.

Giulio.

Og hvo sagt Jer det?

Antonio.

Den største Kunstner
I vor Tid, ja maaskee til alle Tider.

Giulio.

Ha — Mikel Angelo?

Antonio.

I nævner ham.

Giulio.

Det ligner ham! Det brudte Vognhiul løber
Endnu ham vildt omkring i Hovedet.

Antonio.

Jeg har uvidende, letsindig, først
Fornærmet ham. — Den Vært, som hisset boer,
Et selsomt Menneske, der hader mig,
Kom til mig her, fortalte mig: at Manden
Som sad og drak ved Bordet, var en Farver,
En ubehøvlet, uforskammet Svend,
Som dømte raskt om Alt, og Intet vidste;
Saaledes har jeg ei modtaget ham

Med den Ærbødighed, som han fortiener.
Han kom og talde spottende til mig,
Jeg gav i Spot ham Svarene tilbage;
Da blev han opbragt, kaldte mig en Fusker,
Der aldrig, med den blotte Sands for Farver,
Opsvinge vilde sig til ægte Storhed,
Til Aandens Skiønhed.

Giulio (opbragt).

Deri har han Ret!
I vil ei det, I har alt giort det, høit,
Høit over det Sixtiniske Kapel!

Antonio
(med godmodig Misbilligelse).

Ak, kiære Ven!

Giulio
(som før og med Selvfølelse).

I troer, jeg taler som
Den Blinde her om Farven? Men I feiler.
Om ei en Michael, en Angelo, —
Jeg er et Menneske med Aand og Smag;
En Romer, — ingen Cæsar, dog en Julius!
Mig har man ogsaa lært hvad Malen er;
Den store Rafael Santio var min Lærer,
Hans Mesteraand end svæver over mig,
Jeg har et Ord at blande med i Lauget!

Antonio (bestyrtet).

St. Joseph! I er Giulio Romano?

Giulio.

Det er jeg.

Antonio.

I er Giulio Romano?
Den store Mester? Rafael Santios Yndling?

Giulio.

Det var jeg.

Antonio.

Og I siger, jeg er Maler?

Giulio.

Jeg siger: Siden Rafael Santios Død,
Har vort Italien ingen større Maler
End I: Anton Allegri da Corregio!

Antonio (sætter sig).

Tilgiv, min Herre! — Men mit Hoved svimler.
Det har jeg aldrig end oplevet; jeg
Begriber ei, at jeg det overlever.
Mit Liv flød forhen som den klare Bæk,
Ukiendt i Skyggen, i det lave Græs;
Ei troede jeg at være noget Stort,
Ei heller, at jeg var saa ganske liden;
Kun stolende paa Lykken, paa min Musa,
Sad jeg og malte — det gik let fra Haand.
Nu jeg oplever paa den samme Dag,
At To, de største Mestre, nærme sig
Min Hytte; Een nedknuser mig i Støvet,
Den Anden hæver mig til Skyerne.
Hvad skal jeg tænke? Gud! Hvad skal jeg troe?

Giulio.

Og hvis den Anden siger nu det Samme
Som jeg, hvad da?

Antonio.

Han? Mikel Angelo?
Han skulde, troer I?

Giulio.

Det er just hans Viis,
At giøre helst, hvad Ingen troer. Den Ildaand
Er meer Titan end Gud; og derfor er
Hans Storhed, som den ældste Kæmpeverdens.
Mildheden mangler ham; ei Barnet Amor

Indtager strax ham for en enkelt Gienstand;
Men Eros derimod, den Ældre, fatter
Alt i hans Bryst med vældig Kiærlighed,
Ei en bevinget Dreng, en moden Yngling,
Med Marv og Handlekraft. — Jeg træffer ham!
Vær rolig! Jeg forstaaer at leve med ham.
Titanen har et menneskeligt Hierte;
Som Kronos avler han vel Kæmpeborn,
Dog raser i ham ei Fortæringslysten; —
Nei, nei! — Han river Lyset, som Prometheus,
Fra Himlen, blæser Liv i mangen Jordklimp.
Selv Eders Værker, min Antonio,
Beundrer han, naar Stormen sig har lagt.
Gak ind i Eders Huus! — Der kommer han.

Antonio.

Hvad skal jeg tænke? Gud! Hvad skal jeg troe

(Han gaaer.)

Mikel Angelo kommer.

Nu kan vi reise.

Giulio.

Endnu ei, desværre!
Et større Hiul igien er sønderbrudt,
Der først maa sættes i tilbørlig Stand,
Før videre vi drage.

Mikel.

Hvad behager?

Giulio.

I mindes Møllen dog, den herlige,
Ved Floden hisset nede, nylig bygt
Paa en særdeles kunstig, sindrig Viis.
I har i Florents, troer jeg, seet Modellen
Og bedret paa den.

Mikel.

Ja! Et prægtigt Værk.

Giulio.

Nu hør og ærgre Jer: En fornem Mand,
Som vi, forhindret ved et lille Vanheld,
Til Tidsfordriv sig lader vise Møllen;
Men Mølleren, ei underdanig nok,
Strax bringer Adelsblodet ham i Kog.
Han drager ud sit Sværd, og hugger ind
I Værket, just hvor Mestrens kloge Haand
Med ædel Kunst det Vigtigste forbandt.
Saa rider han sin Vei, og Møllen staaer,
Og Mølleren er brødløs og fortvivlet.

Mikel.

Nu, vi maae hiælpe Mølleren igien!
Jeg lader strax den ene Kiørehest
Mig sadle, rider ned, giør Alt istand.
Gid kun endnu jeg kunde træffe Knægten!
Jeg skulde stække ham hans Hovmodsvinge.

Giulio.

O det var skiønt, hvis lidt I kunde stække
Hovmodighedens altfor stolte Vinge.

Mikel.

Hvad mener I?

Giulio.

I ynder Poesie,
Har selv Sonetter giort og mangt et Vers;
Tilgiv, at her jeg paa forblommet Viis
Min Mening yttrer; thi den nøgne Sandhed
Er fast for slem.

Mikel.

Jeg holder af det Nøgne;

Kun Klædebondet skiuler Skiønheden.
Tal dristig, uforblommet ud af Posen!

Giulio.

Nu Mester! I behøver blot at tage
Den større Maalestok for Alt, saa har
I Sandheden. Thi Menneskenaturen
Betyder kun min Mølle; Adelstoltheb
Er Kunstnerstoltheb; Sværdet er et Ord;
Det vilde Mølleslag — et Stik i Hiertet.

Mikel
(forstaaer ham).

Ha ha!

Giulio
(undseelig, dog modig).

Vi har ei altsaa nødig, seer I,
At sable Kiøreheſten. Hiælpe kan
I uden det; selv tugte hvis I vil;
Den Skyldige kan ei undgaae sin Straf.

Mikel
(stolt og kold).

Det klæder Eder saare godt, at tale
Til mig i denne Tone.

Giulio (varm).

Buonaroti!
I tvinger mig dertil. Troer I, at jeg
Har glemt den Agtelse, som Eders Aand,
Som Eders Mesterskab jeg skylder? Agt
For Mesterskab, for Aanden tvinger just
Mig til at tale saa. Thi ei beundrer
Jeg enkelt Mesterskab, og enkelt Aand;
Men hver, som herlig til det høie Maal,
Af Himmelen begeistret, med os virker,
Hvor pragtløs end, hvor bly den viser sig;
Fordi jeg veed: det skiønne Livets Træ

Som Genius vi kalde, bedre voxer
I den forladte, nøgne Klippekrog,
End i den gjødede, for fede Mark.

Mikel.

I taler smukt, I burde være Præst.

Giulio.

Jeg veed ret godt, hvad I vil sige dermed,
Og vredes ei. I mener Kunstneren.
Lig Helten, skal ei tale, han skal handle?
Der har I Ret igien! Ei heller har
Jeg nødig at forsikkre Buonaroti,
Hvor tidt jeg med Henrykkelse beundred
Hans tause Kunstnerværk, hans stumme Viisdom.
Dog er ei Mennesket blot Helt og Kunstner,
Men Menneske! Skiønt at udvikle, Ven!
Sin Menneskelighed, er ogsaa Kunst.
Foragt ei Talen! Selve Bien bygger
En Celle sig, og Bæveren sin Hytte,
Og Løven fører Krig mod Tigeren;
Paa Mandens Læbe vaagnede først Sproget!
I Ordet speiler sig hans Inderste
Meer tydeligt, end selv i Handlingen,
Der ofte har en mørk, forvirret Grund.
I er en daadfuld, er en kraftfuld Aand;
See, det erkiender jeg; saa vær retfærdig,
Og spot ei mig, hvis en forstandig Ven.
Besindig Mand I truffet har i mig,
Ei heller reent berøvet Guddomsgnisten.
Jeg ønsker ingen skiønne Taler her;
Kun Eders Daad har løst mit Tungebaand,
Og Eders Daad kan binde det igien.

Mikel.

Hvad vil I?

Giulio.

Buonaroti! Stolt I har
Foragtet denne vakkre Maler; kaldt ham
En Fusker; er det sandt? Er han en Fusker?

Mikel.

Hvad Diævlen rager det mig hvad han er?

Giulio.

Saa bryder I Jer ei om Kunsten meer?

Mikel.

Hver sørge for sig selv! Saadan giør jeg,
Og dermed Basta. Det anfægter mig
Kun lidt, hvad Andre sige kan om mig.
Er han ei en Fusker, er det godt for ham;
Han er en uforskammet Knægt, det veed jeg.

Giulio.

Han er en venlig, en elskværdig Mand;
Giæstgiveren, hans Fiende, har forført ham,
Har sagt, I var en overmodig Svend,
En Farver, ubehøvlet, kold og grov,
Som dømte rask om Alt, og Intet vidste.
Han hidsed Eder mod Antonio;
Han hader ham.

Mikel.

Det har den Esel sagt?

Giulio.

Nu seer I, at Antonio var uskyldig;
Han har ei kiendt Jer.

Mikel.

Selv mod Ubekiendte
Man høflig være skal.

Giulio.

Og var I det?

Mikel (tier).

Giulio.

Endnu et Ord, saa vil jeg ogsaa tie.
Hvad, Buonaroti, begge vi har seet
Idag — uventet, maa — det kan ei andet —
Os fylde med den høieste Forundring.
I skiærer ikke, som den blinde Mand,
Kun smukke Ting i Træ, reent uden Oie
For Andres Dygtighed, for Andres Værd;
I Eders Aand er Kunsten Videnskab,
Jert skarpe Blik igiennemskuer den.
Saa veed I og, saagodt som jeg og Nogen,
Hvad denne By besidder for en Maler.
I Værtens Sal har I af Mester Anton
Seet flere Stykker: Leda, Danae;
Ei blot Madonner kan han male smukt.
I Parma skal han have malet Fresco
I Hvælvingen, med Kraft og Poesie.
Gak ind i Kirken hisset, see hans Nat!
Og bli'er det da for ham i Eders Siæl
Ei høilys Dag — saa vil det aldrig dages.

Mikel.

Jeg har jo sagt ham, at han har Talent.

Giulio.

Talent! Et fattigt Ord! En Halveskilling,
Som man til hver en Betler pleier kaste.
Beviser dette Billed kun Talent?

Mikel.

Det er jo fuldt af Feil!

Giulio.

Feil er der i,
Fordi det er et menneskeligt Værk.
Hvad har ei Feil? Og har I aldrig feilet?

Troer I, at Intet mangler Eder? Er
Den blotte Tegner Maler? Hvad er Tegning?
Oprigtig talt: blot Nødhiælp, Unatur.
Der gives ingen Linier; vi kalde
Det Linier, hvor Stoffet hører op.
Selv Stoffets Efterligning altsaa, Farven
Med Lys og Skygge, det er Maleri!
Skiønheden, Tanken, Sammensmeltningen,
Det er Genie; og mangler dette her?

Mikel.

Hvor er den store Stil?

Giulio.

Hvad kalder I
Den store Stil? Er ei den dybe Sandhed,
Den høie Skiønhed stor, om end naiv
Den ikke svinger sig til vældig Strenghed?
Der aander mandig Kraft, høi Dristighed
Og sieldent Mod i alt hvad I frembringer;
Dog Mennesker er Mennesker, ei Guder, —
See, derfor bør sig os et barnligt Sind,
Enfoldig Ydmyghed! — Og jeg tilstaaer,
Skiøndt Jert. Exempel, som med Heltestyrke
Det Bløde spotter, smitted mig, og drev
Mig, Giulio, den ringere Planet,
Forvoven fra min rafaelske Bane
Lidt stundom ud i det Ubændige,
Forlangt fra Kirkens Chor til Grækertemplet —
Saa er og bliver mig dog Hiertets Godhed
(Der ogsaa yttrer sig i ægte Kunst)
Det Helligste for Kunsten, som for Livet;
Og hvor jeg seer den, aabenbarer sig
Samvittighedens Engel mig, og viser
Mig Veien til mit Hiem med Liliestænglen.

Mikel
(med undertrykt Bevægelse).

Jeg føler altsaa ikke?

Giulio.

Jo, det Hele,
Det Store! Selv den milde Følelse
Behersker Eder meer end selv I troer.
Huldt sidder i San Pietro Jesu Moder,
Med hellig, inderlig Medlidenhed,
Endskiøndt af Steen, med Liget af sin Søn;
I menneskelig, dybtfølt Ydmyghed
Modtager Eders Adam Aand og Liv,
I det Sixtinske herlige Kapel,
Af den almægtige Skabers Fingerspidse.
Ved Gud, der lever og der blomstrer Intet
I Mennesket, som leved' ei og blomstred'
I Eder for en Tid. Men Eders Væsen
Er haardt; den knudrede, den stærke Skal
Indslutter moden Frugt; en ædel Rust
Bedækker den antike, sieldne Mynt,
Hvorunder Sølvet straaler i sin Skiønhed.
Tilgiv mig, dersom jeg med mine Taler
Fornærmed Eder! Thi jeg føler: hvad
Jeg siger Eder, veed I bedre selv.
Jeg har kun sagt det, for i Hast at klare
Jer Himmel atter, for at standse Stormen,
Der nedslaaer Modet paa den arme Mand.
Jert Ord har pludselig berøvet ham
Alt Haab og Munterhed; et Ord af Jer
Kan let ham skiænke begge to tilbage.

Mikel (i Tanker).

Hm!

Battista kommer.

Mine Herrer! Vognen er alt færdig.
Befaler I, at der skal spændes for?

Mikel.

Min Giulio! Vil I besørge det?
Jeg har et Ord i Eenrum først at tale
Med denne smukke Mand.

Giulio.

Heel vel!

(Han gaaer.)

Mikel.

Hvad har
Den Herre sagt om mig til Maleren?
Hæ?

Battista.

Excellenza tal! Hvad har jeg sagt?

Mikel.

At jeg en Farver var, har Herren sagt;
En overmodig, ubehøvlet Svend.

Battista
(slaaer sig for Brystet).

Saa maa den evige Retfærdighed
Mig hisset straffe, hvis —

Mikel.

Hold han sin Mund!
Den evige Retfærdighed bekymrer
Sig ei om slig en Usling, som han er.
Tag han iagt sig for den timelige
Retfærdighed! Er man til Galgen moden,
Saa blier man hængt? Forstaaer han?

Battista.

Herren er —

Mikel.

En Farver! Og en Farver i det Grove!
(Han tager sin Pibsk af Bordet).
Til grovt at farve bruges grove Pensler.

Hvad synes Herren om, ifald jeg farved
Ham Ryggen høirød?

Battista.

Himlen staae mig bi!

Mikel.

Jo vist! Det giør den strax! — Hans Usselhed,
Hans Nederdrægtighed, den staaer ham bi.
Jeg vil ei smitte mine Hænder paa ham;
Dog var det bedst, ifald han uden Omsvøb
Rekommenderte sig; thi Ønskeqvisten
Her i min Haand, den vipper mægtigt, seer han!
Har største Lyst, at komme skiulte Kilder
I Hast paa Spor, paa Herrens fede Ryg.

Battista.

Ak Excellenz! Det er en Misforstaaelse!

(Han forføier sig hurtig bort.)

Mikel
(kaster Pidsken paa Bordet).

Ja løb Du kun! Har ei den Niding fast
Bragt Blodet mig i Kog? Nu jeg forstaaer,
Hvi Maleren, den stakkels Diævel der — —

(Han gaaer langsomt hen og sætter sig for Billedet.)

Sligt maa man see med Rolighed, i Mag.
Man kan mig vise, hvad man vil, i Tummel
Og Larm; — ei blot for Øret stiger Blodet,
Men op for Øiet med. Selv denne Snakken —
Indbildte Viisdom — bringer mig i Harnisk.
Hvad jeg skal tænke, kan jeg tænke selv.
Den Giulio Romano — som om ikke —
Nu nu! — han følte det ret godt tilsidst.

(Seer paa Billedet.)

For Pokker! Ja det Billed — er godt malt!
Det kalder jeg et Maleri. — Poetisk!
Og Træet — Blomsterne, Baggrundens Landskab!

En smagfuld Klædedragt! — Og dette Gienskin!
En deilig Qvinde, ja ved Gud, det er hun.
Giovanni allerkiæreſt, Jesusbarnet
En Engel. Ha, ved Bakkus, det er Farve! —
(Med Lune)
Og jeg! — Da Paven tvang mig til at male,
Dengang jeg drev de florentinske Karle
Fra Tempelet, som Duekræmmere;
Mig selv opsatte paa Stelladſet, fandted
Halvandet Aar iblinde; blev saa vred
Paa Paven, da han traadte mod sit Løvte
For tidlig i mit Værksted, at jeg nær
Med den nedstødte Spand ham havde myrdet, — —
Jeg veed det: jeg er egentlig ei Maler;
En Billedhugger er jeg; hvad Skulptur
Anvende kan i Malningen, det har jeg;
I Tegning, i Opfindelse staaer Ingen
Mig nær; men ned i Farvepotten ret
At dyppe, har jeg ikke lært og lærer
Det aldrig. Men det mægter denne Mand.
Ja ja, i Sandhed! Det maa man bekiende.

Giovanni

(kommer ud, da han seer den Fremmede, staaer han stille.)

Mikel.

Du Lille! Hør Engang!
(Giovanni kommer.)
Et artigt Barn!
Det er ei bange for et fremmed Anſigt,
Er ei forkiælt. Kom hid, min lille Dreng!
(Giovanni nærmer ſig.)

Mikel.

Men seer jeg ret? Ei det er jo Giovanni
I Stykket der!

Giovanni.

Ja vist! Jeg er Giovanni,
Min Fader har mig malt.

Mikel.

Du er da vel
Antonios Søn?

Giovanni.

Ja! Og min Moder er
Der ogsaa.

Mikel.

Hvor?

Giovanni.

Ih see, der sidder hun!

Mikel.

Ja saa!

Giovanni
(peger paa Billedet).

Der er det deilige Barn Jesus,
Men ham har vi ei selv i Huset.

Mikel.

Ikke?
Hvor er da han, min Dreng?

Giovanni
(med Fingeren i Veiret).

Han er i Himlen.

Mikel.

Deroppe?

Giovanni.

Ja, der sidder han i Skyen
Jo med de andre smukke Englebørn.

Mikel.

Hvad giør de der?

Giovanni.

De lege med hverandre.

Mikel (kysser ham).

Du søde Glut! Kom, sæt Dig paa mit Skiød,
Her paa mit Knæ!

Giovanni.

Ja, jeg vil ride paa Dig!
Du er min Hest. Nu ride vi til Parma.

Mikel.

Godt! Godt! Men jeg maa løfte først Dig op,
Stigbøiler har vi ingen af.

Giovanni.

Nei, dem
Har endnu Smeden ikke faaet færdig.

Mikel.

Den Rølepeer!

Giovanna (rider).

Hop hop! Bliv ved, bliv ved!
Du maa bestandig lade Hesten trave.

Mikel (træt).

Nu er vi komne da til Parma, Barn!

Giovanni.

O nei, vi er jo kun den halve Vei.

Mikel.

Saa stiger Rytt'ren af, gaaer i et Værtshuus
Og faaer sig lidt at spise.

Giovanni.

Lidt at spise?

Mikel
(tager i Lommen).

Giovanni.

Hvad har Du der i Lommen?

Mikel
(slaaer ham over Fingrene).

Giv kun Tid!

(Afsides)
Jeg tog dem med til Mester Martins Børn,
Dog de maae bie; jeg kan vel desuden
Faae nogle flere kiøbt i Modena.
(Han tager et Kræmmerhuus frem.)
Jeg veed ei, om Du er før brændte Mandler?

Giovanni
(griber efter dem).

Jo, brændte Mandler er jeg meget for.

Mikel.

Taalmodighed! Siig om de smage Dig?

Giovanni.

De smage mig.

Mikel
(giver ham Kræmmerhuset).

Saa smag!
(Giovanni spiser.)

Mikel.

Men paa mit Skiød
Skal Du fortære dem.

Giovanni
(undviger ham).

Nei, i et Værtshuus
Maa jeg fortære dem, mens Hesten hviler.

Mikel.

Og faaer lidt Havre. Faaer jeg ingen Havre?

Giovanni.

Kom Hest! Der har Du Havre.
(Stikker ham en Mandel i Munden.)

Mikel
(griber ham).

Hvad, dit Skarn?
Du kalder mig en Hest? — Det er Guds Straf!

Thi jeg har skiældt din Fader ud for Fusker;
Og ved de hellige Muser i Olymp,
Det er han ikke meer end jeg er Hest.

Maria kommer.

Giovanni.

Der er min Moder!

Mikel.

Ha, det er din Moder?
En deilig Qvinde, lig sin høie Navne.
(Han sætter Drengen ned og staaer op.)

Giovanni.

See Mo'er! Der er en fremmed Mand; han har
Forært mig brændte Mandler. Vil Du smage?

Mikel.

Tilgiv Madonna! Dette vakkre Barn —

Maria.

Min ædle Herre, tak for Eders Godhed!
(Til Barnet)
Du har dog takket Herren?

Giovanni.

Tak, Du Herre!

Maria.

Uartige! Hvad? Dutter Du en Fremmed?

Mikel.

Ak lad ham det, Madonna! Vogt Jer vel
For at fordærve med vor Tids Forkeerthed
Den rene paradisiske Natur.

Maria.

I elsker Smaa?

Mikel.

Ja, — for de er saa Store!
Her boer I?

Maria.

Ja! Der seer I vores Hytte.

Mikel.

Antonio, Maleren er Eders Mand?

Maria.

Ja, kiære Herre!

Mikel.

Er han saa elskværdig
I Livet, som i sine Billeder,
Saa maae I leve ret fornøiet med ham.

Maria.

Min Herre! Kunsten er et ringe Skiær
Af den tilslørte Sol.

Mikel.

I Sandhed?

Maria.

Tro mig!

Mikel.

I lader ikke til at være munter.
En vakker driftig Mand, en deilig Hustru,
Et yndigt Barn; — der staaer et Paradis
Af huslig Lykke færdigt for os alt.

Maria.

Og dog, dog mangler endnu Eet til Lykken.

Mikel.

Og hvilket?

Maria.

Lykken!

Mikel.

Er Genie, er Skiønhed
Ei store Gaver alt af Fru Fortuna?

Maria.

Ak, Ormen nager skiult i mangen Blomst.

Min Mand har været syg, er let at ryste,
Hvert Indtryk virker stærkt paa ham; idag
Igien han leed af bitter Krænkelse.

Mikel.

Ja ja, jeg veed det! Mikel Angelo
Har været her og taget ham lidt skrap.

Maria.

Han grusomt har fornærmet ham.

Mikel.

Maaskee
Dog sagt ham Sandhed. Mikel Angelo
Har sagt, at han var ingen ægte Maler.
Hvo veed? Maaskee har Manden Ret. Han maa
Forstaae det vel. Hvad vide vi deraf?

Maria.

Og kom fra Himlen selv en Angelo
Og sagde det, saa troede jeg ham ei.

Mikel.

Ei ei! Er I saa vis i Eders Sag?

Maria.

Det Klareste, det Visseste jeg veed,
Er at jeg elsker min Antonio;
Fra ham kan ikke skilles hvad han virker;
Saa elsker jeg med ham hans skiønne Kunst.

Mikel.

O det er nok? I elsker blindt? Forsmaaer
At kiende Tingen, at udgrunde den?

Maria.

Erkiende, gruble, det maa Manden giøre
Saavidt han kan; dog tager han vel ogsaa
Tilsidst med os til Følelsen sin Tilflugt.

Mikel.

Brava Madonna! I er efter min Smag.
Tilgiv, ifald jeg lidt har fristet Jer;
Saadan maae Qvinder tænke. — Hvad nu ellers
Den Mikel Angelo vedkommer — ja
Det er en vild Krabat, det kan ei nægtes;
Men tro mig: han er dog et ærligt Skind.
Tit er hans Ord Cyklopens Larm i Dybet,
Naar Ilden brænder altfor stærk. Dog kan
Han ogsaa være rolig; og da tænker
Og føler han for lang Tid; som Kamelen
Der tømmer Kilden, for i heden Ørk
At have Forraad siden. En Vulkan
Indgyder Frygt, men modner ogsaa Frugt.
Knap har den bruset ud, saa bygge Skarer
Af Mennesker derpaa, vel trives Sæden,
Den vorder mere kiærnefuld og riig,
Med Blomster og med Buske krandses Svælget,
Og Alting aander i et Glædesliv.

Maria.

Det vil jeg gierne troe.

Mikel.

Den største Smaating
Gav tit Anledning til en stor Bedrift.
Vel føder ofte Bierget kun en Muus,
Men troe I mig: Muus føder ogsaa Bierge!
Lad altsaa det nu ei forundre Jer,
Ifald hin dumme Løgners plumpe List
Har tirret Angelo mod Eders Mand. —
Det ene Ord let give kan det andet;
Ei Elskov blot, selv Heftighed og Vrede
Gaae blinde med en Dug for Øinene.

Maria.

I taler blidt og viist, min ædle Herre!

Mikel.

Nu seer I, Buonaroti sendte mig,
(Jeg er hans Ven) at tale til Forsoning;
Og til Beviis paa, at han ærer Anton,
Gi'er han ham denne Ring, og beder ham,

(Han tager Ringen af sin Finger og giver hende)

At bære Ringen, som et Venskabstegn.
Personlig sees de sikkert snart igien;
Da vil Antonio faae Prøver paa,
Om Buonaroti har ham kiær af Hiertet,
Og om han virker Noget for hans Held.

(Han gaaer.)

Antonio, som er kommen ud i Døren og har holdt sig tilbage under Mikel Angelos sidste Ord, iler ud imod Maria, da han seer hende ene.

Maria! Bedste Barn, hvad har han sagt?

Maria.

Den Fremmede?

Antonio.

Han, — Mikel Angelo!

Maria.

Antonio, hvad drømmer Du? Umuligt!
Det var han selv?

Antonio.

Ja ja! Han selv, han selv.
Der er kun saadan Een i hele Verden.

Maria (henrykt).

O hvilken Lykke! Glæd Dig, min Antonio!
Han legte med vort Barn; han talde til mig
Med venlig Godhed. Denne skiønne Ring
Gav han til Dig; han agter, ynder Dig,
Den Ædle, han vil sørge for vor Lykke.

Antonio.

Maria! Nei — Umuligt — Giulio
Romano havde Ret?

Maria.

Han elsker Dig!

Antonio.

Og denne Ring? — O Himmel! o Maria!
Han har kun bøiet mig i Støvet for
At hæve mig til større himmelsk Glæde.
St. Lucas! Kan jeg troe det? Kan jeg troe det?
O! Følg mig! Jeg vil takke ham, vil kysse
Hans Hænder, favne ham og være salig.

Maria.

Nu har han Ret, den store Buonaroti!
Nu blomstrer os et paradisisk Liv.

(De gaae.)

Battista

(kommer frem, seer efter dem og siger):

Jeg Paradiset giøre vil fuldkomment:
Til Paradiset, veed I, hører Slangen!

(Han gaaer.)

Fierde Handling.

Stor Billedsal i Parma.

Ottavio. Battista med Regnskabsbøger.

Ottavio.

Jeg er tilfreds! Jeg eftersaae dit Regnskab.

Battista.

Jeg faaet har et Brev nys fra min Søn;
Han skriver mig fra Florents, og han kommer
Maaskee i Aften alt til Parma.

Ottavio.

Godt! —
Den Hemmelighed, som jeg har betroet Dig
Om Ni*colo* — den maa Du tie med.

Battista.

Ved St. Sebastian — jeg maa forundres!
En Røver fra det Appeninske Bierg
Indsniger sig i naadig Herres Brød,
For umistænkt at speide Leiligheden?

Ottavio.

Jeg veed det, det er ikke førstegang;
De Vovehalse drive dristigt Spil
I Skoven mellem Parma, Reggio,
Og rundtomkring hvor der er Haab om Rov.
Dog vær Du rolig! Han er alt i Fælden;
De Andre lokke vi vel ogsaa snart.

Battista.

Gud! Hvilke slette Folk der er i Verden.

Ottavio.

Skaan mig for kiedsomme Betragtninger,
Og tal om hvad der er mig mere vigtigt:
Troer Du, Antonio kommer end i Dag?

Battista.

Han er paa Veien alt, vi see ham snart.

Ottavio.

O min Maria! Var Du ogsaa med!

Battista.

Hun følger sikkert efter, Excellenza!
Hvor Ærter strøes, der flyver Duen ind.
Eet synes kun betænkeligt i Sagen, —
Hvis gunstigt naadig Herre mig tillader —

Ottavio.

Tal kun oprigtigt!

Battista.

Eders Naade staaer
Paa Springet lige til at gifte sig;
Den skiønne Coelestina kan jo ventes
Fra Florents med sin Fader Ricordano
Hvert Øieblik. Hvis nu —

Ottavio.

Vær Du ei bange!

Saa himmelsk er den skiønne Coelestina
Som hendes eget Navn; skiøndt nu, som Christen,
Jeg iøvrigt elske maa det Himmelske,
Saa er jeg dog en syndig Mand af Støv,
Og kan ei reent det Jordiske forsage.
Hun straaler — men saa kold som Vintersolen;
Hun er mig altfor høi, for idealsk.
Jeg tvivler om, hun ægter mig; det skeer —
Ifald det skeer, af Eftergivenhed
For hendes Fader blot, som ønsker det;
Men ei af Kiærlighed til mig.

Battista.

Ih nu!
Det giver sig med Tiden, naadig Herre.

Ottavio.

Ja det er muligt; men dog end et Spørgsmaal.
Jeg tigger ingen Elskov; dog behager
Mig hendes Deilighed og hendes Rigdom.
Der lever ingen ugift Adelsmand
I Florents, som jo kalder det et Held
At faae den skiønne Piges Haand. Jeg ønsker
Mig slig en Gemalinde; det mig smigrer
At eie Den, som Alle sukke for.
Men — ogsaa Hiertet har sit Krav; og der —
Der staaer den sværmeriske Coelestina
Tilbage for den yndige Maria.

Battista.

Men, Excellenz — to Koner i et Huus!
Hvorledes vil det gaae?

Ottavio.

Særdeles godt!
Mistænkelig er ei min unge Brud;
Beskeden er Maria, blid og stille.
Det Eneste, hvad mig urolig giør,

Er at Antonio skal male Loftet;
Thi Coelestina sig forstaaer paa Kunst,
Hun tegner selv. Jeg veed kun lidt deraf;
Jeg arved disse Malerier efter
Min Onkels Død; — det forekommer mig
Ret smukt som anden Pragt; hvad er det meer?
Hvis nu Antonio maler Loftet slet,
Saa staaer jeg i en Maade. Han er blot
En ubekiendt, en stakkels Landsbymaler.
Det skulde ærgre mig; i hendes Øine
Jeg gierne vilde giælde for en Kiender.

Battista (betænkelig).

Ja det er rigtig nok den værste Knude.
Thi jammerlig er Karlen, Excellenza!
Det kan I troe mig paa mit Ord.

Ottavio.

Og hvad
Forstaaer da Du deraf? Du hader ham!
Tie stille!

Battista.

Nu, man faaer at see! Men kommer
Han ikke der igiennem Haven alt?

Ottavio.

I Sandhed?

Battista.

Ja, med Billedet paa Ryggen.
Han seer paa Blomsterne, han lugter til dem.
Ja pluk dem om Du tør!

Ottavio.

Det maa han gierne.
Jeg træde vil tilside. Dette Slot
Skal imponere ham med sine Sale.
Paa slige Folk det Rige virker meer

End Mange troe. Saa kommer jeg tilsidst.
Jeg Alt aftale maa med ham idag.

Battista.

Var det ei bedre ved en Leilighed — —

Ottavio.

Jeg stiæler ei, hvad jeg kan ikke kiøbe.

(Han gaaer.)

Battista.

Du stiæler ei? Saa vil jeg stiæle for Dig.
Thi hævne maa jeg mig, og hævne blodigt,
Saa sandt jeg er en ægte Calabreser.
Skiøndt truet blot, har dog alt Pidskeslaget
Af Mikel Angelo med røde Strimer
Paa Ryggen frisket op mit Had til Brand;
Og før sig kiøler ei mit hede Blod,
Før den Forræders flyder! — —

(Han grubler et Øieblik.)

Nicolo
Er Røver? — Godt! — Han lette skal min Byrde!
En Røver maa jo godt forstaae at .... tys!
Jeg er ei Versemager, vil ei rime!

(Han gaaer.)

Antonio

(kommer med sit Billed paa Ryggen; han sætter det fra sig og synker ned paa en Stol).

Her er jeg endelig. Hvor jeg er træt!
Det er saa hedt, og lang er ogsaa Veien,
Og Solen brænder. — Her er friskt og luftigt.
De Store have det dog godt, kan boe
I kiølig rummelige Steenpalladser;
Som skiønne Klippehuler udelukke
De Middagssolens Straaler! Høit sig løfter
Den stolte Hvælving; brede Piller skygge,

I Vestibulen risler kolde Vandspring
Og svale Luft og Muur. — Du hellige Jomfru!
Hvo saadan ogsaa kunde boe! — Ih nu,
Maaskee det hændes dog. — Hvor mageligt
Man stiger op ad brede Marmortrapper.
Antike Buster staae i Nicherne,
De skue ned saa fornemt og saa roligt.

(Han seer sig om.)

Her er en Sal! Den maa vist være herlig.

(Springer op.)

Hvad seer jeg? Fuld af Malerier? Ha
Jeg er i Billedsalen. Hellige Jomfru!
Jeg midt i Templet staaer og veed det ei.

(Han folder sine Hænder.)

Her hænge da Italiens Mesteres
Udødelige Værker; og skal hænge
Som skiønne Skioldemærker over Graven
Af store Mænd, til Tegn paa deres Daad.
St. Lucas! Hvad skal jeg dog først betragte?
Landskaber, vilde Dyr, Madonner, Helte.
Mit Øie sværmer som en salig Bi
Paa hundred friske Blomster. Fast jeg skuer
For lutter Skuen Intet; føler kun
Min Kunst, din hellige Nærværelse
Almægtig virke paa mig. Jeg henrykkes!
Jeg knæler ned i mine Aners Tempel.

(Han knæler, derpaa staaer han op og betragter Billederne med naiv Glæde.)

See der, der hænger strax et deiligt Stykke!
Dog nei — det var ei deiligt! — Alting kan
Ei heller have lige Værd. — Hvad seer jeg?
Nei, det er alt for nydeligt! Nu har
Jeg aldrig Mage seet: En gammel Kone
Staaer munter, skurer Kiedlen i sit Kiøkken;

Hist sover hendes Kat; den blonde Dreng
Udblæser Sæbebobler af en Pibe. —
Det er endnu mig aldrig faldet ind,
At slige Sager ogsaa kunde males.
Og — naar man seer det i den hule Haand —
Hvor herligt Solen fra de grønne Løv
I Vindvet skinner ind i Messingkiedlen. —
Hvem har dog malet det? Mon ikke Navnet
Staaer under det? (læser) „Flamlænder, Ubekiendt"
Flamlænder, hvad mon det er for en Landsmand?
Mon Flamland ligger mange Miil fra Mailand?
Deroppe hænge store Stykker: Borde
Med Blomster, Glas med Viin, og skrællede
Citroner, Hunde, nydelige Fugle.
Det er dog altfor smukt. Ha! ha! ha! ha!
Der tælle fire Gierrige Dukater.
„Messys!" Det Navn har jeg end aldrig hørt.
Men seer jeg ret? Ha — der er Christi Fødsel.
Ja ja! — Det kiender jeg; thi det har Mester
Mantegna her i Staden malt, min Lærer.
Hvor herligt Veien huler sig derhenne;
Hvor skiønt de hellige tre Konger staae
For Barnet, for den ædle Himmeldronning. —
Der er et andet Stykke, dette ligt;
Dog lidt pudseerligt, ret godhiertigt! Ak!
See Oxen støder ud igiennem Krybben
Madonna med sit Hoved, seer sig om;
Mildt griner Moren; det er ærligt meent!
Den Lille griber i en gylden Æske,
Vil have Legetøi. „Alberto Duro."
Ha ha! Det er en Tydsker veed jeg nok.
Bag Alpen findes ogsaa Mennesker,
Selv Kunstnere. — Men Himmel, hvilket Billed!
En ung Fyrstinde, sandselig og skiøn;
Hvor brænder Diet, leer den lille Mund;

Den røde Fløiels Hat, den klæder godt,
De vide Ærmer. Staaer ei Navnet under?
Af „Lionard da Vinci.“ — Det troer jeg!
Det Navn er vidt berømt og vel fortient. —
Der er endnu en Konge, næsten malt
I samme Stiil, er han af Lionardo?
Af „Holbein“. Manden er mig ubekiendt,
En herlig Kunstner, Lionardo lig.
Her er et sieldent Værk af Perugino,
Skiøndt Tonen lidt vel grøn, og Symetrien
Lidt stiv; men hvilken Fromhed — Karakteer.
Man mærker, det var Rafael Santios Lærer. —
Et vældigt Værk i Legemsstørrelse,
En ædel Olding. Ha, den hellige Job.
Stort tænkt og stort fuldendt. Nu det er vist
Af Rafael. Af „Fra Bartholomæo“.
Ak Gud, den fromme Munk! — Det eftergiør
Dig ei saa hurtigt andre fromme Munke.
Hvo faaer vel Tid at see den hele Skat?
Hvad skiuler dette grønne Silkeforhæng?
Ha! Det er udentvivl det Allerbedste.
Det maa jeg see før Herr Ottavio kommer.

(Han slaaer Forhænget tilside og opdager Rafaels hellige Cæcilia.)

Den hellige Cæcilia! — O Gud!
Der staaer hun med et Orgel i sin Haand;
For hendes Fødder ligge sønderbrudt
De verdslige Violer; men selv Orglet
Forstummer, synker taust i Haanden, da
Hun hører Englechoret, løfter Øiet.
Ha hvo har malet det? Det er ei Malning,
Nei, det er Digtning! Her er ikke blot
Det skiønne Billed, men den store Tanke.
O det bevæger dybt mig i min Siæl.
Jeg seer den høie, hellige Poesie

Med Farver klædt. (begeistret) Det vilde jeg saa tit!
Jeg stræbte hid i mine bedste Timer.

Ottavio

(træder fornem ind i Salen. Antonio spørger ham imøde, uden at hilse, ganske fordybet i Tanker).

Hvo maled dette Billed?

Ottavio

(studser, men fatter sig og siger kold).

Rafael!

Antonio

(slaaer sig henrykt for Brystet).

Ha! Jeg er ogsaa Maler.

Ottavio (smilende).

Kiære Ven!
Det vidste jeg alt for en Maaned siden;
I vidste det vel alt en Rad af Aar.

Antonio.

Nei, nu først veed jeg det.

Ottavio (afsides).

Indbildske Giæk!
Battista havde Ret. (høit) Min kiære Mester!
Jer Selvtillid, Jert Mod behager mig;
Det gaaer Jer ei som andre Kunstnere,
Der stod forstenede for dette Billed,
Og følte dybt, at de var — ingenting.

Antonio

(stedse med Øiet paa Billedet).

Ja, det begriber jeg. Hvis Aandens Armod
For denne Fylde føler ei sin Tomhed,
Saa føler den det aldrig.

Ottavio (sagte).

Denne Mand

Er reent forvandlet, troer jeg. (Høit) Derimod
I lader til at føle lutter Styrke.

Antonio.

Ja Herre, ja! Her jeg forstaaer mig selv,
Her fatter jeg, at ogsaa jeg er Kunstner;
Her skuer jeg mit Hiertes bedste Stræben,
Og Billedet dybt fra mit Inderste
Saaledes udtrykt, som jeg aned det
I Livets lykkeligste Øieblik,
Og som det sielden skiænktes mig at danne.
Min Phantasie er rig som Rafaels,
Min Aand er ei saa stor og ei saa mægtig;
Jeg kiender bedre Lys= og Skyggespillet,
Han griber mere dybt, er mere stærk.
Jeg smiler kiælen, Rafael er alvorlig;
Henrevet er jeg. Rafael river hen.
Gud, hvilket Værk! Her seer jeg hvad jeg kan,
Her er min Maalestok. Det hæver mig —
Thi o! Jeg føler mig i Himlens Nærhed;
Men som et Menneske dog Englen nær;
Og medens høit af Salighed mit Bryst
Begeistret svulmer, bøier sig mit Hoved
Ærbødig for den aldrig naaete Storhed.

Ottavio (kold).

I bringer Eders eget Arbeid med?

Antonio (fatter sig).

Der staaer det hist i Krogen, ædle Herre!

Ottavio.

Saa hent mig det!
(Antonio henter det, Ottavio betragter det meget kiærligt.)
Ret smukt, ret bravt i Sandhed.
Den skiønne Kone sidder som hun leved.
Oprigtig talt, hvad jeg kun ikke lider,

Er disse Klædebond. Hvi har I ei
Malt Eders Hustru i sin egen Dragt?
Ved Gud, Maria kan man ei forskiønne.

Antonio.

Det var Madonna, som jeg vilde male.

Ottavio.

Maria, tænker jeg, er Eders Donna.

Antonio.

Tilgiv, min Herre! Jeg forstaaer Jer ei.

Ottavio.

Jeg veed det nok; en Kunstner lever meer
I Selvindbildningen, end i Naturen.
Han elsker Luftphantomer, skiønne Drømme
Meer, end hvad virkelig sig nærmer ham.
Nu, jeg kan Intet have derimod,
Enhver maa følge sin Tilbøilighed.
Jeg er ei Maler, ei Poet, jeg tager
Til Takke med det Virkelige. Altsaa —
Vi to kan leve ret fortræfligt sammen;
Vi overskrider ei hinandens Grændser,
I elsker Idealet — jeg Personen.

Antonio.

Tilgiv mig, jeg forstaaer ei ret endnu
Hvad Eders Naade mener.

Ottavio.

Mester Anton!
Saa lad os tale ret oprigtigt sammen.
I er et ærligt Blod, forstaaer Jer ei
Paa fornem Fiinhed og Galanteri.
Nu Anton! Hør: I er en fattig Mand,
Det giør mig ondt for Jer, I slides op,
I maler smukt, og bliver ubekiendt.
Hvad kan det hiælpe til, at Eders Lys

Kun under Skieppen staaer? Men jeg vil sætte
Det strax paa Stage. See, mit store Slot
Staaer daglig aabent for en Mængde Giæster.
Her skal I male, fri for Næringssorger.

Antonio.

Er det i Sandhed talt og ingen Drøm?
Begynder Lykken virkelig at smile?
Ak fra min Barndom svæved den mig kun
Med Spot for Øiet som en Lygtemand;
Naar jeg den vilde gribe, den forsvandt —
Og pludselig jeg stod igien i Mørke.

Ottavio.

Jeg giør Jer lykkelig, ved alle Helgne!
Det var jo Grumhed, ei at ville giøre
Sin Næste lykkelig, naar man formaaer det.

Antonio.

I tænker dydigt, Herre!

Ottavio.

I, som jeg.

Antonio.

Jeg har vist stedse følt det dybt.

Ottavio.

Ei sandt?
I ogsaa gierne vilde giøre mig
Ret lykkelig, hvis I formaaede det?

Antonio.

Min Herr Ottavio, I er Lykkens Barn,
Hvad har en fattig Mand, som I kan ønske?

Ottavio.

O! Alt er ikke Guld, fordi det glimrer.
Antonio — Jeg er ikke lykkelig.

Antonio (sagte).

Den stakkels unge Mand, det giør mig ondt.
Umuligt, ædle Herre! Har I ei
Hvad nogen Moders Siæl kan ønske sig?

Ottavio.

Alt har jeg, kun det Bedste blev mig nægtet.

Antonio.

Det Bedste? Nu, det veed jeg, har Enhver,
Saafremt han selv kun vil.

Ottavio.

Hvad kalder I
Det Bedste, Kiære?

Antonio.

Tillid til sin Gud,
Et trofast Hierte, god Samvittighed.

Ottavio (studser).

Ja saa! Der har I Ret! — Det er det Bedste —
For Evigheden — Men da Mennesket
Dog lever med i Tiden, bliver og
Et Bedste der nødvendigt for hans Held.

Antonio.

Vel sandt!

Ottavio.

Min Ven, vi kalde Siælens Higen
Fra Jordens Støv til det Guddommelige,
Jo Kiærlighed; om nu den i det Store
Sig viser, med Genie, med sielden Kunst;
Hvad eller meer indskrænket, sammentrængt,
Til en elskværdig Gienstand; men af Enkelt
Det Skiønneste: til en livsalig Qvinde!

Antonio.

Og hvilken Kunstner leved' end paa Jorden,

Som i sit Hierte trofast ei forbandt
De tvende Kiærligheder?

Ottavio (smilende).

Nu, Fru Musa
Bli'er Herskerinden dog i Kunstnerhiertet.

Antonio.

Ja! thi den Elskede bli'er altid Musa.

Ottavio.

Og denne Musa vexler maanedlig.
Af Muser gives der, kun sparsomt regnet,
Ni himmelskiønne, søde Glutter, veed man.

Antonio.

Hver Musa deler ud sin egen Kunst,
Og hver en Kunstner har sin egen Musa.

Ottavio.

Den store Rafael, for hvem I der
Nys bøied Eders Hoved, havde fleer.

Antonio (rørt).

Den stakkels Rafael! Ingen havde han.

Ottavio.

Hvad? Ingen Musa Rafael?

Antonio.

I Himlen —
Der var hun, i hans Anelser, hans Længsler,
Og i hans høie Billed, hans Idee.
Nu har han fundet hende! Nu behøver
Hans Aand ei, som en smægtende Cæcilia,
Mod Himlen hist at hæve Blikket bønligt,
Om kiærlig, salig Tilfredsstillelse.
Nu er hun hans, han favner, kysser hende!
Her søgte Du forgiæves, stakkels Rafael!

Og derfor styrted sig din tørstige Siæl
I Sandsers Hav, og drak — Bedøvelse!

Ottavio.

Er I da lykkelig?

Antonio.

Ved Gud, det er jeg.
Du gode Rafael! Hvad hialp det Dig,
At Du var skiøn og blomstrende? Hvad hialp
Dig dine store Venner, Paven, Rom?
Hvad hialp den sandselige Fornarina?
Hvad Cardinalens stygge Broderdatter?
Du fandt dog ikke Livets største Fryd:
En yndig, kiærlig, trofast Ægteviv,
Du traf dog ingen elskelig Maria.
Hvad var dit Held? O hvor jeg føler mig
Langt meer lyksalig i min lille Hytte!

Ottavio.

Og er det da saa vist, at virkelig
Maria elsker Eder?

Antonio.

Ja, min Herre!
Saa vist, som at jeg lever.

Ottavio.

Godt! — Jeg mener
For Jer, ei godt for mig. Guds Fred, min Ven!
Jeg agter ei at hindre denne Lykke.

Antonio (studser).

Ottavio.

Jeg troede, kun I elskte Kunst, Antonio!
At Eders Kone, som en Evas Datter,
Kun elskede sig selv, og, næst sig selv,
Hvad smigred Sandsen og Forfængligheden.
See, derfor bød jeg Eder komme her.

Min Tanke var, at virke fælleds Held.
Nu seer jeg, det ei lykkes mig. I sværmer,
Og Eders Hustru med. Men ligemeget!
Om Virkelighed eller Sværmeri, —
Alt hvad lyksaliggiør, er Virkeligt.
Og dermed Gud befalet! Her kan I
Ei blive hos mig; vil det neppe selv,
Da I min Hensigt veed. Men frygt kun ei!
Jeg skal ei snige mig som Ræven ind
Ved Nattetid i Eders Dueslag.
Om ogsaa jeg en Elsker er af Duer, —
Ha, jeg behøver ei at stiæle dem,
At røve dem; jeg kiøber mig dem heller
Paa Torvet aabenlyst, ved høilys Dag.
Lev vel Antonio, hils Eders Viv!
Ved Gud, jeg meente det os ærligt Alle.
Har Een iblandt os Tre til Klage Grund,
Da er det mig; den Eneste blandt os,
Der gaaer fra Gildet her med tørre Mund.
Farvel! Jeg kiøber tiere Billeder
Af Jer imellem. Bliv i Salen her,
Og see Jer om, saalænge som I vil!
Battista bringer Pengene, jeg skylder.

(Han gaaer.)

Antonio.

Saaledes var det meent! Det var hans Varme
For Kunst — hans Kiærlighed, hans Agtelse
For Kunstneren — hans Understøttelse.
Jeg Daare! Har ei der en Lygtemand
Mig atter giækket, lokket? O men jeg
Er hævnet; thi han gik beskiæmmet bort. —
Beskiæmmet? Hævnet jeg? Ha, staaer jeg ikke
Som et enfoldigt Lam, og taaler tam
Forsmædelsen?

(Opbragt)
Jeg æsker ham til Tvekamp!
Jeg taaler ei slig Uforskammenhed.
Er han en Adelsmand, et Adelskiød,
Tilfældig saadan avlet; ha, jeg er
En Adelsaand! En Udvalgt! Og jeg lever
I Tidens Bog, naar han er Støv og glemt! — —
Men jeg har ikke lært at føre Sværdet.
Nu saa maa Kuglen være Voldgiftsmand! —
En Morder? — Nei — saa heller en Fornærmet.
Og falder jeg? — Maria! min Giovanni! —
Og Du min elskte Kunst!
(Roligere)
O latterlig
Er denne Harme. Krigere maae kæmpe;
For dem er Trods, Foragt for Død nødvendig;
De giør ei andet, det er deres Ære.
En Kunstner virker aandeligt; saa hører
Han med til Geistlighedens fromme Stand;
Ei Gud har Spydet lagt i Kunstnerhaand;
Den lette Tryllestav, som maner Aander,
Kan skabe Liv, men ei tilintetgiøre.
Ja, jeg vil taale Haanen, som det Godes
Forbilled her paa Jorden taalte den.
Thi hvo som i det timelige Liv
Vil virke for det Høieste, det Bedste,
Maa som en Martyr lide Spot i Nøden,
Hans sande Liv begynder efter Døden.
Nu see mig om? Betragte disse Tavler?
Hvor kan jeg det? Hvad har ei rystet mig
Idag? Bekymring, Haab, Fortvivlelse,
Spot — himmelsk Glæde, Hede, Vandring, Byrde,
Foragt! O jeg er træt, mit Øie sløvt;
Jeg kan ei nyde denne Herlighed;
Den Herlighed, hvorefter jeg har længtes

Saalænge, som nu er mig ganske nær,
Kan ei husvale mig; thi Trætheb trykker
Mig blytungt mine Lemmer. Jeg vil hvile
Kun her en liden Stund, for at faae Kraft
Til end i Nat at vandre til mit Hiem.
(Han sætter sig paa en Stol i Krogen og falder i Søvn.)

Ricordano kommer med sin Datter **Coelestina.**
(Hun har en Laurbærkrands i Haand.)

Ricordano.
Her er vi da, mit Barn!

Coelestina.
Men kun som Giæster. —
Ei sandt, min Fader?

Ricordano.
Slemme Coelestina,
Fordi Du vil det.

Coelestina.
Og Du vil det med.

Ricordano.
Mit Barn — mit Eneste — Jeg vil dit Held;
Du troer at finde det ei hos Ottavio? —
Velan! Jeg giver atter Planen op.
Den unge Giæk anklage maa sin Letsind.
Dog, tro mig! Han er ikke ond af Hiertet.

Coelestina.
Af Hiertet? Har han eet?

Ricordano.
I Piger vil
At Alt skal være Hierte.

Coelestina.
Saadan taler
Den Mand, som eier selv det allerstørste?

Ricordano.

Du store lille Smigrer.

Coelestina.

Men Ottavio
Har Intet Fader, Intet! Ond just ei?
Maaskee! Men kold, selvkiærlig, uden Sæder.
Han elsker ei, jeg elsker ikke ham;
Og dog Du kunde troe —

Ricordano.

Nu — lad saa være!
Jeg vil forglemme Løvtet, som jeg gav
Min Ven Lorenzo paa hans Sotteseng:
Ved Giftermaal imellem Søn og Datter
Frembeles at forene vore Huse.
Jeg overiled mig, Gud mig forlade!

Coelestina.

O det vil sikkert glæde Gud, min Fader!
At ei Du giør dit Barn ulykkeligt.

Ricordano.

Ved San Giuseppo det var blodig Synd,
At plante sligt et Rosentræ, som Du —
(Ja, jeg kan uden Selvroes sige det —
Jeg er din Fader; men din Aand, din Skiønhed
Har Gud Dig givet, ikke jeg). — At tvinge
Sligt yndigt Blomster i en stenet Grund;
I Øieblikket, da hver ædel Gartner
I Paradiset, som omkrandser Florents,
Sig ønsker i Besiddelse deraf.

Coelestina.

Min Fader! Hvis jeg er en lille Blomst —
Vel, i din Egeskygge vil jeg trives,
Vil altid fast mig slynge til din Stamme.

Ricordano.

Barn! Føler ei dit Hierte Kiærlighed?

Coelestina.

Til Gud, til Dig, til alt det Gode, Skiønne.

Ricordano.

Til ingen Yngling?

Coelestina (rødmende).

Nei.

Ricordano

(trykker hende til sit Bryst).

Uskyldige Siæl!
End ei? Nu nu, det kommer, Pige, tro mig!
Gud Amor hæpner sig. Om end det lod,
Som nogentid han taalte spag din Haan —
Naar mindst Du det formoder, staaer han der
Forvandlet til en Silvio; da vil
Du sukke som en smægtende Dorinda.

Coelestina

(klapper ham paa Kinden).

Den Tid, den Sorg, min Fader!

Ricordano.

Lille Musa!
Saa maa jeg vel Dig kalde. Kold som Iis
Forsmaaer Du Kiærlighedens Hyldinger,
Og lever kun i Kunst og i Natur.
For hvem er denne Laurbærkrands bestemt?

Coelestina.

Hvad veed jeg det, min Fader? Som vi gik
Igiennem Slottets Hauge, bøied sig
En Qvist af Hækken, holdt mig fast ved Lokken.
Til Straf har jeg den revet fra sin Busk;
Og i min Haand blev strax en Krands deraf.

Ricordano.
Vist for at krone ham — din Rafael!
Der hænger Billedet.

Coelestina.
O, kiære Sal!

Ricordano.
Det Musers Tempel skal Du nu forlade.

Coelestina.
Ak nei!

Ricordano.
Det kunde være dit.

Coelestina (bedende).
Min Fader!
Har Du ei Lyst at kiøbe denne Samling?

Ricordano.
Mit gode Barn, veed Du hvad den er værd?

Coelestina.
Nei, den er uskatteerlig. Men Ottavio
Vil være nøisom; Guldet elsker han
Langt meer end Billeder. Meer end din Datter
Dog er Dig værd, forlanger han ei, Fader!
Seer Du? Saa vinder Du jo dog ved Byttet:
Han faaer lidt Guld, Du mister ei dit Barn.

Ricordano.
Sødtsyngende, fortryllende Sirene! —
Bliv her, glæd Dig ved disse Malerier.
Jeg vil gaae ind og tale med Ottavio.
Jeg siger ham min Mening, din Beslutning.
Han faaer at finde sig deri.

Coelestina.
O Fader!
Det giør han vist; han er en artig Mand,
Tro mig, sligt Offer koster ham ei stort.

Ricordano.
Og ægter Du ham ei, saa bliver Du
Jo derfor dog hans Søster, hans Veninde.

Coelestina.
Forstaaer sig, og som søsterlig Veninde
Tit kommer jeg igien, med Dig, som nu,
For at besøge ham — og Billedsalen.

Ricordano.
Ha Du er slem!

Coelestina.
Hils ham! Jeg kommer strax.

Ricordano.
Besøget giør Dig sagtens lidt forlegen,
I Øieblikket, da han faaer en Kurv.

Coelestina.
Ak Gud! Det er jo kun en Spøg det Hele.
Jeg maa dog fylde Kurven ham med Blomster.

Ricordano.
Ha Pige! fly, men skadelystne Skabning!
(Han gaaer.)

Coelestina.
Nu er jeg hos de kiære Billeder!
Og disse Mesterværker skulde jeg
Saa reent forlade? Nei, min Fader maa
Besidde dem; de skal ei hænge her
Til Pragt for følesløs Uvidenhed,
Ukiendt og uden Fryd for skiønne Siæle.
O min Cæcilia! For dine Fødder
Nedlægger jeg min friske Laurbærkrands!
(I det hun vil nedlægge den, standser hun.)
Hvad seer jeg der? Et nylig malet Billed
Staaer stillet op i Krogen. Er det muligt?

Ottavio kiøber Billeder? — Nu, det
Maa være godt!
(Hun vender det om.)
Hvad seer jeg? Drømmer jeg?
Det er jo af Antonio Allegri,
Den ny, den ubekiendte store Mester,
Af hvem jeg alt har copiert saa meget;
Hvem Angelo, hvem Giulio Romano
Idag saa meget roste, da vi mødtes
Tilfældigviis paa Veien. Buonaroti
Har givet ham sin herlige Signetring;
Vil tale kraftigt for ham hos sin Hertug.
(Hun betragter Billedet.)
Ak Gud, hvor det er friskt og levende.
Guds Moder, hvilket vennesaligt Aasyn!
Høi Skiønhed, jordisk Ydmyghed foreent.
Og Frelseren i barnlig Majestæt.
Giovanni! — Nei, den Unge kunde jeg
Paa Skiødet tage, kysse tusind Gange.
Du kiære Dreng! Nei han er alt for sød.
O han er sikkert taget af Naturen,
Mig synes, jeg skal kiende ham igien.
O hvilket Billed, fuldt af Følelse!
(Hun staaer fordybet i Betragtning, derpaa siger hun):
Det Billed maa jeg krandse! Nu forstaaer
Jeg først, hvi Grenen bøied sig og holdt
Ved Lokken mig. Det var en Anelse
Om hvad der forestod. Ha, kunde jeg
Saaledes krandse Kunstneren; — forstaaer sig,
Saa at det Ingen mærked', selv ei han. —
Men — jeg ham krandser i hans eget Billed.
(I det hun vil hænge Krandsen paa Billedet, bliver hun Antonio vaer.)
Jesu Maria! Der er jo en Mand.

(Hun farer tilbage, men fatter sig strax igien.)

Han sover dybt. Hvo er den Fremmede?
Hvorledes kommer han i Billedsalen?

(Hun nærmer sig forsigtig.)

Han er ei Ridder, heller ikke Borger,
Og Tiener endnu mindre. — Ringe klædt,
Lidt skiødesløst og fattigt, men dog smukt.
Et deiligt Hoved! — blegt! — Hvor ædle Træk. —
En hvælvet Pande! — Himmel, seer jeg ret?
Med Buonarotis prægtige Signetring
Paa Fingren. — Alle gode Helgene!
Det er Antonio Allegri selv;
Han har et Billed bragt Ottavio,
Er, træt af Veien, slumret ind paa Stolen.

(Hun betragter ham med største Deeltagelse, og da hun seer, at han sover, knæler hun for ham, for ret at see ham i Ansigtet.)

Ak Gud! Hvor seer han from og ædel ud.
Han lader til at have lidt stor Sorg
I denne Verden alt, og megen Modgang.
Dog kan han ikke være gammel end. —
Du store Mand!

(Hun staaer op, og siger derpaa frygtsom):

Hvis ham jeg turde krandse! —
Dog hellige Jomfru, nei! thi hvis han vaagned,
Ifald Ottavio kom? Nei, jeg vil hænge
Min Krands paa Billedet; saa seer han dog
Naar han er vaagnet, at man elsker ham.

(Hun hænger Krandsen paa Billedet og træder tilbage.)

Saaledes! — Nei! — Nei det har ingen Art!
Betydningsløst! Med blotte Lokker sidder
Den Levende; paa Tavlens døde Rand
Nedhænger skievt en Krands. — Nei, det maa voves!

O alle gode Helgne staaer mig bi,
At heldigt jeg mit Eventyr fuldender!

(Hun sætter skiælvende Krandsen paa Antonios Hoved; derpaa viger hun tilbage.)

Der er din Plads! Saaledes skal det være.
Nu, Krands! nu er Du paa dit rette Sted.
Skiønt slynger den sig i det brune Haar,
Og herligt hvælves Panden under Løvet.
Saa er det ret. O Gud skee Lov, det lykkes!
Og nu farvel! Vi sees vel snart igien.
Han aander — rører sig? Paa Flugt! Paa Flugt!

(Hun iler ud.)

Antonio

(træder bestyrtet frem, opvaagnet af en Drøm).

Hvor er jeg? Denne skyggefulde Hal
Er ei Elysium. (fatter sig) Ak Gud, jeg var
Indslumret, jeg har drømt. Nei! — Meer end Drøm!
En Forsmag paa den fierne Salighed. —
Jeg stod forklaret i den grønne Dal,
Langt mere skiøn end Dante den beskriver,
I Musalunden, for det store Tempel,
Af hviden Marmor, Søiler af Granit,
Og fuldt af Bøger, Støtter, Malerier.
Rundt om i Græsset saae jeg mig omringt
Af Oldtids, Nutids bedste Kunstnere:
Der vandred Digterne med Malerne,
Bygmestre, Billedhugg're, Spillemænd.
Den store Phidias paa Skuldren sad
Af Herkulsstøtten, som en lille Flue;
Han hugged flittig fra sig med sin Meisel,
Behersked dog med vældig Skaberaand
Og moden Kunst det hele Kæmpelegem.
Apelles dypped smilende sin Pensel
I Morgenrøden, maled Undersyn

Paa Skyer, som blev baaret bort af Engle.
Høi ved sit Orgel blussed Palæstrina,
Dets Sølverpiber gik igiennem Verden,
De fire Hiørners Vinde blæste Tonen;
Hos ham Cæcilia Du stod og sang.
Gubben Homer sad ved sin hellige Kilde,
Han talde — rundtom lytted Digterne.
Mig ind i Kredsen ledte ved sin Haand
Den ranke Rafael; skiøn som i Livet,
Kun Sølvervingen fløb ham ned fra Skuldren;
Da traadte frem — jeg aldrig glemmer det —
Den hulde Musa, yndig som en Jomfru,
Og frisk som Morgenduggen, nys udsprungen
Som Morgenrosen af den lukte Knup.
Hun satte mig med sneehvid Haand en Krands
Af friske Laurbær om min Tinding, sagde
„Jeg Dig indvier til Udødligheden."
Da vaagned jeg. Ved Gud, det tykkes mig
Endnu, som var en Krands mig slyngt om Issen.

(Han griber til Hovedet og føler Krandsen.)

St. Joseph! Hvad er det? O alle Helgne!
Min Musa har i Sandhed kronet mig,
Indviet mig? Jeg har ei drømt! O Gud,
Skeer der endnu Mirakler her i Verden?

Battista kommer med **Nicolo**, som bærer en stor Pengepose.

Antonio (henrykt).

Min Ven, Battista! Hvo har været her?

Battista (ærgerlig).

Hvad veed jeg det? Der har I Eders Penge,
Som I af Greven faaer for Maleriet!
I Kobber maa I tage denne Sum;
Dermed betaler Bonden Adelsmanden,

Hvad han ham skylder. Det vil bøie sagtens
Jer Nakke lidt; — hvad siger det saa meer?
Thi er I end et Under i at male,
Saa glem dog ei, at Eders Fader var
Lastdrager, Ven! Lad Byrden paa Jer Ryg
Tilbørligt minde Jer om Eders Stand.
Det er ret godt, at have slig en Vækker;
Det er et Lægemiddel imod Hovmod.

Antonio.

Battista, giv mig Sølv, ifald I kan!
Ei Alt, men blot saameget som idag
Jeg bruger og imorgen. Veien, veed I,
Er lang; jeg har alt eengang vandret den,
Er træt, og skal nu slæbe slig en Last?
Beviis mig denne Godhed, kiære Ven!

Battista.

Jer Fiende skal I kalde mig.

Antonio.

Hvorfor?

Battista.

Den Skiændsel, den Beskiæmmelse, som jeg
Har lidt idag af Mikel Angelo,
Kan jeg kun Eder takke for; men bi!
Den ene Godhed er den anden værd.

Antonio.

Hvad kunde jeg for det?

Battista.

Tag Eders Penge!
Hvad I mig skylder, har jeg trukket fra.
Saa pak Jer bort, og vov ei fra idag
At sætte Foden meer i dette Huus.

Antonio.

I er fortørnet.

Battista.

I faaer Pengesummer,
Kostbare Ringe, Laurbærkrandse, seer jeg; —
Vel, sieldne Mand! Jeg offrer ogsaa lidt
Paa Eders Alter.

Antonio.

Tving den vilde Harm!

Battista
(bider sig i den sammenbukkede Pegefinger).

Nei, kiøle vil jeg den.

Antonio.

Giør hvad I vil,
Og hvad I kan for Gud forsvare. Jeg
Er rolig, har — hvad I maaskee foragter —
En god Samvittighed. Giør I mig Ondt,
Den Evige det lede til mit Bedste.
Farvel! Jeg skilles fra Jer uden Had.
Min Sæk, min Byrde kuer ei mit Mod.

(Han sætter sin Krands paa Hovedet, og tager Sækken paa Ryggen.)

Du skal dit Brød fortære daglig i
Dit Ansigts Sved! har selv Gud Herren sagt.
Om ogsaa Lasten tynger ned min Ryg —
Mit Hoved hæves af de hellige Laurbær
Jeg iler let afsted med freidigt Mod.

(Han gaaer.)

Battista (efter en Pause).

Den Sæk er tung at bære, Nicolo!

Nicolo.

En dygtig Sum!

Battista.

Halvfierdsindstyve Skudi!

Men hvad er det vel mod den skiønne Ring,
Han har paa Fingren? Den er uskatteerlig.

(Pause.)

Hvad mon vel Klokken være?

Nicolo.

Vi har nok
En Time, tænker jeg, til Ave Maria.

Battista
(med Betydning).

Da synker Solen, slukkes Farverne.
Han maa endnu i Aften til Correggio;
Dog, Skoven er jo kiølig, skyggefuld;
Der kan han svales! — Hvad jeg vilde sige —
Du bad imorges om Tilladelse
Troer jeg — din gamle Moder at besøge;
Jeg kunde strax ei skaffe den, der var
Endeel at sysle; men nu er vi færdig;
Saa gaa Du kun! Imorgen Formiddag
Maa Du dog være her igien.

Nicolo.

Jeg takker!
I glæder mig maaskee meer end I troer,
Med den Tilladelse.

Battista (smilende).

Siig ikke det!
Jeg veed nok hvor det vederqvæger Hiertet,
Engang iblandt, at see sin Slægt og Venner.

Nicolo.

Saa takker jeg mangfoldig!

Battista.

Ingen Aarsag.

(Nicolo gaaer.)

Han gaaer. — Fortræffligt! — Est Du nu i Sandhed
En Røver, Morder, ha saa viis os det!

(Han staaer et Dieblik i Tanker, derpaa siger han):

Jeg har ei overtalt, ei tinget ham; —
Tilladt ham at besøge kun sin Moder. —
Tillade Sønnen at besøge Mod'ren,
Det er en christelig, en ærlig Gierning.
Jeg har en reen Samvittighed! — Ifald
Antonio falder? — Det var Himlens Straf,
Og ei min Hævn. Jeg vasker mine Hænder
Uskyldig; jeg udgyder ei hans Blod!

(Gaaer.)

Femte Handling.

Skov.

I Baggrunden Silvestros Hytte. En lavstaaende Eeg staaer ved Hytten, og er indrettet til et lille Capel; midt i Stammen er et Skab omringet af Bark, hvori Magdalene-Billedet hænger. Smaa Steentrapper gaae op til Træet, hvis grønne Hvælving er klippet som et rundt Tempel. I Forgrunden Plataner; paa høire Haand sprudler en Kilde giennem Stene ud af en Høi, og slynger sig som Bæk giennem Skoven.

Valentino

(en gammel Røver; stor, sortbrun af Ansigt; Haarene har han i et grønt Næt, derover en bred rund Hat; med to Pistoler i Beltet, Sværd ved Siden og Bøsse i Haand, sidder han grublende ved Kilden).

Hvor Alting dog forandrer sig med Tiden!
Med Alt, vor egen Tænkemaade med.
For treti Aar, naar jeg at plyndre gik,
Med Harm i Hiertet mod den stolte Verden —
Da vakte Skyggen i den mørke Skov
Mordtanker i mit Bryst. Saae jeg et Træ,
Med hulen Stamme, stod det mig kun der,

Som Baghold, som et Smuthul, for fra Bullen
At falde Vandreren useet i Ryggen.
Mig gloede Blomsterne som næsviist Ukrud
I Diet, værd at knuses af min Fod.
Gik unge smukke Qvinder gjennem Krattet,
Da foer jeg som en Tiger efter Rovet,
Og aldrig følte jeg mig mere munter,
End efter slig' begangen Heltedaad.
Dybt i min Hule fraadsed jeg og drak
Med mine raske Svende, drømte mig
En anden Pluto, Jupiter din Broder!
Drot for den gyselige Underverden.
Nu er det anderledes, nu med Aldren!
Jeg gyser i den mørke Røverkule,
Som om mig Kløften sagde: Snart Du skal
Henraadne her som Liig. Kom! End er Tid;
Op! Nyd det skiønne Lys, mens det Dig undes. —
Jeg finder ingen Lyst i Myrden meer;
Jeg dræber kun i Harm, i hidsig Strid,
Og — som tidt Fyrster — af Nødvendighed.
„Den gamle Valentino!“ Dette Navn
Giør hver en Læbe bleg, som nævner det.
I Ammestuen stilles Barneskrig
Dermed; og selv i Retten bliver flux
Den stolte Dommer stum, naar han det hører,
Blier bleg og taber Pennen i sin Angst. —
Man frygter mig meer end den lede Satan.
Ei heller har min Kraft mig reent forladt;
Desværre synes Modet derimod
At have taget Afsked. — Selsomt nok!

(Han grubler.)

Thi hvad er det saa meer? Vel er jeg Morder,
Men derfor har jeg aldrig end hørt op
At være Christen. Nei, det Ene lader
Sig ganske godt forene med det Andet.

Udsvævelser har jeg i dette Liv
Begaaet mange: stukket Folk ihiel,
Beskiæmmet Koner, Piger, røvet Penge;
Men det skal ingen Siæl mig lyve paa,
At nogen Dag gik hen, hvor ikke jeg
Har i det mindste læst tre Paternostre.
I Messen gik jeg altid ogsaa flittig,
Og kiøbte mig Absolution, saavel
For alt begangne, som for Fremtids Synder. —

(Grubler.)

Paa denne Maade skulde man da troe,
At med Kureer engang jeg foer til Himmels,
Naar Tiden kommer. — Og dog sniger Frygten
Sig, mere langsom end en Vetturin,
Ad Himmelveien op; og før jeg veed det,
Fremtræder vel en opbragt Hævnens Engel
Af Krattet, sigter paa mig med sin Flint,
Befaler mig at give ham af Haabet
Den Smule, som jeg har — og styrter mig, —
Som Herren Lucifer, — i Afgrundsvælget.

(Silvestro træder ud af Hytten, knæler for Magdalena-Billedet og holder Aftenbøn.)

Der er Silvestro! — Gammel Eremit,
Et frygtsomt Menneske, bleg, mager, svag; —
Dog straaler Diet ham med Kraft og Ild.
Jeg svulmer brun og mandig som Autumnus,
Men skuer jeg mig selv i Bækkens Speil,
Da er mit Die mat og Blikket skiælver.
Saa dødelig og usund er en Tvivl, —
Saa fuldt af Lægedom et saligt Haab!

Silvestro gaaer ham imøde.

Guds Fred!

Valentino.

Jeg takker Jer, ærværdige Broder,
For denne Hilsen. Kiender I mig?

Silvestro.

Ja! —
Du Jæger er.

Valentino.

Skarpskytte! Ganske rigtig.

Silvestro.

Saa ere vi Skovbrødre beggeto!

Valentino.

Og begge gamle.

Silvestro.

Begge trætte snart
Af dette Liv.

Valentino.

Ja ja, saa lader det.

Silvestro.

Og altsaa hæve begge vi vort Øie
Fra denne Verdens Tant mod Evigheden.

Valentino.

Hvis det kan hiælpe.

Silvestro.

Tvivler Du derom?

Valentino.

I er en hellig Olding! Eder lukker
St. Petrus ind, saasnart I banker paa;
Jeg derimod, en vild Krabat, en Jæger,
Som dræbte mangt uskyldigt Dyr i Skoven?

Silvestro.

Og var Du selv en Røver, — hvis med Anger

Du vender Dig paa Dødens Kors til Naaden,
Da vil det lykkes Dig.

Valentino.

I kiender mig?

Silvestro.

Ja ja! Jeg kiender Valentino.

Valentino.

Frygter
Ei for ham?

Silvestro.

Haaber meget meer, vil Gud,
At drive Frygten af hans eget Hierte.

Valentino.

Saa kiender I mit Sinds Beskaffenhed?

Silvestro.

Ei Skovens Trææer alene hørte tit
Din Angers Klage, jeg har ogsaa hørt den.

Flere Røvere komme med **Frands Battista.**

Bruno.

Et skikkeligt Mands Barn med Reisepenge,
Med proppet Vadsæk snørt paa Ryggen fast.
Tillad os, Høvedsmand, at Fiærene
Maa plukkes af den Fugl, saa dreie Halsen
Vi om paa ham. Det er Battistas Søn,
Giæstgiverens, den Kiæltring i Correggio.

En Anden.

Den Bønhas, ha! som fusker i vort Haandværk.

En Tredie.

Som tit har nægtet os en kiølig Drik,
Et Nattely og alle Høfligheder,
Naar dic vi kom, som stakkels Haandværksmænd.

Valentino (opbragt).

En ussel Hykler, et elendigt Kræ!
En feig, misundelig, forbandet Niding!
Mod ham er selv en Røver englehvid;
Mod Kraft kan dog Forsigtighed sig væbne,
Men Øglen kryber, stikker lumsk ihiel.
Ha, naar jeg tænker paa den Niding, koger
Mig Galden, bløder mig det gamle Saar;
Thi han var Skyld deri, at Nicostrato,
Min Broder og min Ven i Liv og Død,
Blev hugget ned med Køller; at man skar
Hans Legem grumt itu med Bøddelknive,
Fordi den Hund tilraadte Øvrigheden
At tvinge ham med Pinsler paa Torturen
Til feig Bekiendelse.

(Høist forbittret)

Ha tag hans Søn,
Og slagt ham, som et Offer for min Hævn!

Frands
(som Røverne ville føre bort, kaster sig for Valentinos Fødder og raaber):

Barmhiertighed!

Valentino
(trækker sin Dolk).

Ha, døe Du Øgleunge!

Silvestro
(griber Magdalena-Billedet med den ene og Valentinos Arm med den anden Haand).

Barmhiertighed! Hvad har den stakkels Dreng
Giort Dig imod? Tving din Forbittrelse!
Hvis ei Naturen virker længer med
Sin Mildhed paa dit haarde Sind, velan,
Saa viis dog ibetmindste, Du er Christen!
Skaan ham! og vogt Dig vel, for at besudle
Din Helgens Billed med uskyldigt Blod.

See dette Dødninghoved — det er dit!
See denne store Bog — det er den Bibel
Hvori det Bud staaer skrevet og forkyndt:
Du elske skal din Næste som Dig selv.
See denne fromme Qvinde! den Heltinde
Rev kraftig sig fra Synden; giør det med!
Tving, ræd din Siæl og vær et Menneske!

Valentino
(farer tilbage da han seer Billedet, og siger med dæmpet Stemme):
Slip ham! — Hun er os nær den Hellige;
Ei hendes Billed, nei, hun selv, hun selv,
Er kommen, har tilbageholdt min Haand.
Seer I den Hulde? Sancta Magdalena!
Seer! Talsmandinden for de vilde Synder!
Vor Helgen! Seer I hende?

Alle Røverne
(blotte deres Hoveder, da de see Billedet).
Ja! Vi see!
Hvor hun er deilig! Ak som levende.
Ora pro nobis, Sancta Magdalena!
(De knæle og korse sig.)

Valentino (til Frands).
Gak hen i Fred! Tak Du den Hellige
For Livets Redning; og næst hende Manden,
Hvis fromme Phantasie blev hende vaer,
Og stilte hende frem for Verdens Øine.

Silvestro
(til Frands med Betydning).
Det Billed har Antonio Allegri,
Den fattige Kunstner, malt, din Faders Gienbo!
(Frands gaaer.)

Silvestro (til Valentino).
Jeg takker Dig!

Valentino
(afbrydende med en Hilsen).
Vi sees igien i Morgen.
(Silvestro gaaer.)

Nicolo kommer fra den anden Side.
Herr Høvedsmand! Vel, at jeg traf Dig end;
En Maler, kaldt Antonio Allegri,
Strax kommer her forbi. Han har paa Ryggen
En vægtig Sæk, propfuld af Kobberpenge;
Men, hvad endnu er bedre, paa sin Finger
En skiøn Signetring.

Valentino.
Hvad? Du feige Drog?
Den sieldne Kunstner agter Du at plyndre,
Som maler slige Helgener, som smelter
Til Følelse selv haarde Klippehierter?
Staaer han i Strid ei med den hele Jord,
Som vi? Og blier han ei, som vi, forhadt,
Forfulgt? En Kunstner og en Røver — Ha
Det er to Alen af det samme Stykke!
Thi begge skye den brede Landevei,
Og bryde sig løvfulde Skyggestier
I Blomsterkrattet. — Du vil slaae en Kunstner,
Fordømte Drog, og troer at være Helt?
Har derfor jeg sendt Dig i Huset til
Den rige Adelsmand, for at Du der
Arbeideren skal snappe Brød af Munden?
Skam Dig for Satan! Du fortiener ei
At høre til et ærligt Broderlag
Af tappre Mænd.

Nicolo.
Jeg tænkte —

Valentino.

Som Du er. —

(Han vender sig til de Andre befalende)

Nu ned i Hulen, alle Røvere!
Jeg meget har i Nat at tale med Jer.
Kun kort Tid kan vi leve sammen end;
Thi jeg er gammel, og Samvittigheden
Har ogsaa, veed I, sine Rettigheder.
Jeg længe nok har slidt mig op for Jer Skyld.
Man har Exempler paa, at mangen Drot
Sit Septer lagde ned i Alderdommen, —
Det giør jeg ogsaa snart! — Saalænge jeg
End raader, skal ei myrdes. Hører I?
De Rige maae for mig I gierne plyndre;
De Fattige skal gaae i Ro. Forstaaer I?
Det er min Villie! Vil I holde den?

Røverne.

Ja ja! Naar Du kun ei forlader os.

Valentino.

I Aften røves heller Intet meer!
Antonio gaaer frit igiennem Skoven,
Og skal ei andre Fugle træffe der,
End dem, der qviddre smukt i Træets Grene.

(Han gaaer, alle Røverne følge.)

Antonio

(kommer kort derpaa med sin Sæk; paa det blotte Hoved har han Laurbærkrandsen; han kaster Sækken paa Jorden og sætter sig ved Kilden).

Jeg kan ei meer, min Kraft har mig forladt.
Gud være lovet, her er Kilden. — Havde
Jeg kun et Bæger! — Hatten! — Den jeg lod
I Parma ligge, for ei Laurbærkrandsen
At skille ved sin Plads. — Med Hænderne —

(Han øser Vand med Haanden og drikker.)

Ha, det forslaaer ei, Tørsten slukkes ei.
En hidsig Feber brænder i mit Blod.
Ha hvis jeg mægted kun at vandre hiem!
Hvor vil Maria ængstes, naar det mørknes
Og jeg er borte. — Jeg er syg igien.

(Han tager Laurbærkrandsen af og betragter den grublende.)

„Jeg vier ind Dig til Udødligheden!“ —
Udødlighed begynder først med Døden — —
Ha, min Gudinde! Var det saadan meent?

Lauretta

(en Bondepige, gaaer med sin Spand paa Hovedet syngende giennem Skoven).

Antonio.

Hvo kommer der, saa munter syngende?
Det er Lauretta jo, vor Nabos Datter,
For end i Qveld at malke sine Geder.

Lauretta.

Hvad seer jeg? Ei der sidder Mester Anton.

Antonio.

God Aften!

Lauretta.

Kommer I dog endelig?
Maria har ei lidet ængstet sig.
Hvi bliver I saa længe borte, Mester?

Antonio.

Det var umuligt mig at komme før.

Lauretta.

I er vel træt af Eders lange Vandring?
Det er da intet Under.

Antonio.

Kiære Barn!
Kom — skyl Din Spand og ræk mig en Drik Vand!
Jeg tørstig er og her er ingen Øse.

Lauretta.

Hvor har I Eders Hat?

Antonio.

Jeg lod i Parma
Den ligge.

Lauretta.

Hvad har I paa Hov'det der?
En Laurbærkrands! Den klæder godt. Hvo gav
Jer den?

Antonio.

Den Himmelske!

Lauretta.

I Kunstnere
Forglemmer Alting over Eders Drømme.
Jeg ægter ingen Kunstner; naar engang
Jeg gives skal, vil jeg dog have mig
En Mand, der husker paa, han har en Kone.

Antonio.

Lauretta, jeg har aldrig glemt Maria!

Lauretta

(fylder sin Spand og rækker ham at drikke).

Nu, drik og sluk Jer Tørst!

Antonio

(drikker begiærlig).

En kiølig Drik.

(Drikker igien.)

Lauretta.

Den kommer dybt fra Underjordens Huler.

Antonio
(rækker hende smilende Spanden tilbage).

Jeg takker Dig, Du venlige Rebekka!
Jeg skal til Giengield skaffe Dig en Husbond.

Lauretta (leer).

Jo vist! Nu komme vi!

Antonio (vil staae op).

Nu maa jeg gaae.
Min Gud, hvor jeg er mat!
(Han synker ned.)

Lauretta.

Hvil Jer først lidt!
Maria kommer Eder snart imøde
Med hendes lille Dreng, den smaa Giovanni;
Saa kan I alle Tre gaae sammen hiem.

Antonio.

Jeg veed ei — det er mig saa ængsteligt.

Lauretta.

I bliver for alvorlig, Mester Anton!
Det kommer af de Helgenbilleder
I altid maler. Hvil Jer under Træet,
Saa vil jeg synge Jer en morsom Sang,
Som kan fordrive Tiden Jer ved Kilden.

Antonio.

Ja, syng mit Barn! og giør mig Hiertet let.

Lauretta (synger).

Skiøn Havfru boer under steile Field;
En Pilegrim sidder ved Fossens Væld.
De Bølger skylle med Larm og med Støi,
Med sneehvide Skum fra Klippen høi.
Herr Pilegrim, styrt Dig fra Elvens Rand,
Saa est Du evig min Fæstemand.

Jeg løser fra Legemet Siælen Dig;
Let skal i Skoven Du dandse med mig.
Herr Pilegrim, styrt Dig ned, vær ei seen
Som Elfenbeen hvide jeg skyller de Been.
Dybt skal Du hvile paa røden Koral,
Og Fossen over Dig bruse skal.

Forfærd vil flygte den Vandringsmand —
Han staaer som naglet, ei flye han kan.
Men Huldren mild med et Guldhorn staaer.
I Vinden vifte de guldgule Haar.
Han tørster og tømmer Hornet brat,
Da føler han sig saa svag og mat.

En Gysen farer i Marv og Blod,
Thi han har drukket af Dødens Flod.
Han synker ned i Blomsternes Skiød;
Der ligger den Pilegrim bleg og død.
Da bovne de skummende Bølger op
Og suger i Tragten den blege Krop.

Frit har nu Siælen hans Liig forladt,
Nu svæver i Skoven den mangen Nat.
I Vaar, naar stærkest er Fossens Larm,
Da dandser han med Havfruen i Arm;
Da straaler Maanen fra Busk og fra Green
I Elven ned paa de sneehvide Been.

(Naar hun har endt sin Sang, staaer hun op og siger)

Men det er silde, jeg maa hen at malke
Min sorte Geed. Farvel! — Farvel! — Farvel! —
Maria henter Jer snart med Giovanni.

Antonio.

Jeg takker!

Lauretta.

Ingen Aarsag.

(Hun gaaer.)

Antonio
(stirrer efter hende).

Ingen Aarsag?
Ha Du har Ret! En fæl, afskylig Sang.

Antonio
(rækker hende smilende Spanden tilbage).

Jeg takker Dig, Du venlige Rebekka!
Jeg skal til Giengield skaffe Dig en Husbond.

Lauretta (leer).

Jo vist! Nu komme vi!

Antonio (vil staae op).

Nu maa jeg gaae.
Min Gud, hvor jeg er mat!
(Han synker ned.)

Lauretta.

Hvil Jer først lidt!
Maria kommer Eder snart imøde
Med hendes lille Dreng, den smaa Giovanni;
Saa kan I alle Tre gaae sammen hiem.

Antonio.

Jeg veed ei — det er mig saa ængsteligt.

Lauretta.

I bliver for alvorlig, Mester Anton!
Det kommer af de Helgenbilleder
I altid maler. Hvil Jer under Træet,
Saa vil jeg synge Jer en morsom Sang,
Som kan fordrive Tiden Jer ved Kilden.

Antonio.

Ja, syng mit Barn! og giør mig Hiertet let.

Lauretta (synger).

Skiøn Havfru boer under steile Field,
En Pilegrim sidder ved Fossens Væld.
De Bølger skylle med Larm og med Støi,
Med sneehvide Skum fra Klippen høi.
Herr Pilegrim, styrt Dig fra Elvens Rand,
Saa est Du evig min Fæstemand.

Jeg løser fra Legemet Siælen Dig;
Let skal i Skoven Du dandse med mig.
Herr Pilegrim, styrt Dig ned, vær ei seen
Som Elfenbeen hvide jeg skyller de Been.
Dybt skal Du hvile paa røden Koral,
Og Fossen over Dig bruse skal.

Forfærd vil flygte den Vandringsmand —
Han staaer som naglet, ei flye han kan.
Men Huldren mild med et Guldhorn staaer.
I Vinden vifte de guldgule Haar.
Han tørster og tømmer Hornet brat,
Da føler han sig saa svag og mat.

En Gysen farer i Marv og Blod,
Thi han har drukket af Dødens Flod.
Han synker ned i Blomsternes Skiød;
Der ligger den Pilegrim bleg og død.
Da bovne de skummende Bølger op
Og suger i Tragten den blege Krop.

Frit har nu Siælen hans Liig forladt,
Nu svæver i Skoven den mangen Nat.
I Vaar, naar stærkest er Fossens Larm,
Da dandser han med Havfruen i Arm;
Da straaler Maanen fra Busk og fra Green
I Elven ned paa de sneehvide Been.

(Naar hun har endt sin Sang, staaer hun op og siger)

Men det er silde, jeg maa hen at malke
Min sorte Geed. Farvel! — Farvel! — Farvel! —
Maria henter Jer snart med Giovanni.

Antonio.

Jeg takker!

Lauretta.

Ingen Aarsag.

(Hun gaaer.)

Antonio
(stirrer efter hende).

Ingen Aarsag?
Ha Du har Ret! En fæl, afskylig Sang.

En hæslig Lyd fra Døden selv; et Hurra
Dernede fra den underjordske Magt.
Den Tidsel har Italien ei avlet
I hulde Blomsterskiød. Blonde Lombarde!
Den har Du arvet fra din Stammemoder,
Der hængte sig fortvivlt i Hestehalen,
Da hendes Mand, Barbaren, tabte Slaget. —
Hun gav mig sit Farvel, ei sit Levvel!
Den blonde Huldre rakte mig sit Horn,
En Gysen løb mig giennem Marv og Blod —
Ved Gud! Jeg har oplevet denne Sang,
Idet hun foresang mig den til Spot.
Nu malke vil den Hex sin sorte Geed —

(Han fatter sig, tier et Øieblik og siger derpaa roligere med et Smil)

Det Phantasien gaaer, som hver en Evne,
Som hver en Lampelue: før den slukkes,
Maa den til Afskeed flamme dristigt op.

(Begeistret og aandelig stærk)

Velan! — Jeg skiælver ei — Og var hun Huldre,
Saa var det Væsen, som i Billedsalen
Mig krandset har, min virkelige Musa;
Maria bliver ingen trøstløs Enke;
Hun er den sande, himmelske Maria;
Giovanni er ei heller faderløs,
Han er Giovanni selv, den liden Engel,
Som med sin Agnusdeistav, og med
Maria, steeg til Jorden, for min Kunst
Til Glorie for den christne Religion
At lede til Fuldendthed. — Ja saa er det! —

(Med lettere Hierte)

Hvor skiøn er Aftenen, hvor huld og sval!
Den vifter mig med sine kiøle Vinger
Og styrker mig. I Østen falder Regn,

I Vesten synker Solen, maler klart
Paa mørken Grund en dobbelt broget Bue.
Hvor friskt det Grønne smiler mig imøde,
Som Haabet fra det Blaae, fra Evigheden.
Det tykkes mig, som straalte nu til Afskeb
Mig sidstegang de hellige syv Farver;
Som om de vinkte mig fra Jordens Skygger,
Til deres rene Moders, Lysets, Hiem.
Nu skal en Anden, vakt af Eders Glands,
En luftig Æreport opreise sig
Af dette Trylleskiær i Jordens Dunst;
Og glæde sig derved, til den forsvinder
For Himlens Klarhed, indtil Skyggen flyer
I Nattens Skiød for Evighedens Straaler.
Men som Gud Herren satte Buen hist
Til Tegn paa faderlig Barmhiertighed,
Saa vil han og en liden Stund bevare
Min lille Regnbu'; som et Mausolæ
Den paa min Grav skal stande mangt et Aar,
Og glæde mangen Siæl før den forsvinder.

(Han tager Sækken.)

Jeg løfter Dig, Du tunge Livets Byrde,
For sidstegang — Du haarde Mammon! — stedse
Fortørnet paa den Aand, som ei var jordisk. —
Du hævned Dig! Det Livet, som min Pensel
Aftvang Dig, tyngte stedse mine Skulder
Med Kobbervægt. — Nu skal jeg leve saligt,
Ei meer afhængig af det døde Malm.
O kom, o kom min elskede Maria!
Modtag den sidste Skiærv af din Antonio,
Hans kiærlige Levvel! Kom med dit Barn!
Hvis rolig jeg forlade Livet skal,
Da maa jeg først Jer trykke til mit Bryst.

(Han gaaer.)

Maria kommer fra den anden Side med **Giovanni**, som har sin Agnusdeistav i Haanden.

Giovanni.

Men Mo'er, hvor bliver dog min Fader af?

Maria.

Han kommer nok, han har saa langt at gaae,
Han skulde først i Parma kiøbe Farver;
Jeg haaber vist, vi møde ham ret strax.

Giovanni.

Det mørknes alt. Jeg bliver bange Moder!

Maria.

Det maa Du ei! Hvo intet Ondt har giort,
Behøver ei at frygte Mørket.

Giovanni.

Nys
Var Himlen rosenrød; da legte Solen
Med giennemsigtige Skyer i alle Farver;
Nu Alting er saa koldt, saa graat og mørkt.

Maria.

Ei Alting! Seer Du ei et venligt Ansigt
Derhenne mellem Grenene?

Giovanni.

Jo, Maanen!

Maria.

Naar hint gaaer ned, først straaler dette Lys,
Og trøster Siælen med et saligt Haab.

(Hun sætter sig ved Kilden.)

Giovanni.

I Græsset staae de deiligste Kiærminder.
O Moder, maa jeg binde mig en Krands
Til Fader kommer?

Maria.

Pluk Kiærminderne!

Du stakkels Dreng — det bli'er din Arvedeel.

(Giovanni gaaer.)

Maria.

Jeg Daare! Hvorfor ængster jeg mig selv
Med de forfærdeligste Anelser?
Jeg veed jo dog af intet Vanhæld end.
Men naar jeg veed det, hvor er da min Trøst?
Ak — kun hos Maanen og Kiærminderne!

Lauretta

(synger bag Træerne).

En Gysen ham farer i Marv og Blod,
Thi han har drukket af Dødens Flod.
Han synker ned i Blomsternes Skiød,
Der ligger den Pilegrim bleg og død.
Da bovne de skummende Bølger op,
Og suger i Tragten hans blege Krop.

(Hun kommer ind.)

Nu er I der alt, Nabomoer Maria?
Det vidste jeg jo nok, at snart I kom.

Maria.

Har Du ei seet Antonio, Lauretta?

Lauretta.

Jo vist! Og jeg har givet ham at drikke,
Ja siunget ham en deilig Vise for.

Maria.

Min Gud hvor er han?

(Man seer Antonio noget borte.)

Lauretta.

See der kommer han!

Nu, det vil være ret en Glæde for Jer;
I beggeto endnu er saa forelskte

Som Kiærester, skiøndt I er Ægtefolk.
Jeg vil ei være til Uleilighed,
Det er desuden silde. Saa god Nat!
(Hun raaber venligt til Antonio:)
God Nat Antonio! Sov vel! sov vel!
(Hun gaaer.)

Antonio
(kommer bleg som et Liig med Sækken paa Skuldren).

Maria (forfærdet).
Antonio!

Antonio
(kaster Sækken paa Jorden).
Maria, der er Penge!
Saa har jeg dog for kort Tid sørget for
Dig og vort elskte Barn. Jeg kan ei meer,
Nu maa den Evige fremdeles hiælpe.

Maria.
Antonio! Ha hellige Guds Moder —

Antonio
(omfavner hende).
Det est Du ei! Ei sandt? Du est min Hustru?
Du arme Qvinde, Du forladte Viv!
O Gud skee Lov, det hede vilde Blod
Har faaet frit sit Løb. Nu rinder Luft
I mine Aarer.

Maria.
Du est bleg og blodig!

Antonio.
Nei, blodløs, kiære Barn! Alt Jorden fik
Hvad Jordens er. Nu er jeg ikke meer
Forfærdet af de fæle Feberdrømme.
Ei sandt? Det var Lauretta, som der gik,

Den unge Pige med de gule Haar?
Ei Mørkets Engel? Ei min Atropos?

Maria.

Antonio!

Antonio.

Og Du, Du est min Hustru,
Giovanni er min Søn, af Støv som jeg;
Ei evige forklarte Himmelvæsner,
Som fatter ei og deler ei min Nød.
Ak I vil dele den — kun altfor meget.

Maria.

Jeg Ulykfalige!

Antonio.

Kan Du forsage?
Giv mig dit Brudekys, hiertelskte Brud!
O frygt Dig ei! See, Læben er ei blodig,
Jeg har i Kildens Vover tvættet den;
Den er violblaa kun, min Siæls Veninde!
Et flygtigt Vingestød paa Sommerfuglen,
Som let og nyfødt svinger sig til Himlen.

Maria.

O min Antonio! Saa skal det ende?

Antonio.

Saa maa det altid ende, gode Siæl!
Et Øieblik før eller senere,
Hvad siger det? Et bittert Øieblik,
Men kun et Øieblik, og, — o Maria!
Paa Øieblikket følger Evigheden.

Maria.

O min Antonio!

Antonio.

Vil Du love mig
Fromt at udholde dette Øieblik?

At dine Taarer ei med Qval skal flyde
Som Offerlammets Blod; men rinde mildt
Og lette Hiertet Dig, som Kiærlighedens,
Som Menneskelighedens bedste Perler?

Maria.

Far hen i Fred! Jeg lover Dig — de skal!

Antonio (sætter sig).

Nu da, i den almægtige Guds Navn! —
Hvor er min Søn, mit Barn?

Maria.

Giovanni! At
Han plukker Blomster.

Antonio.

Til sin Faders Grav. —
Gak hen Maria til min gamle Ven,
(Han peger paa Silvestros Hytte)
Beed ham at bringe mig den hellige Nadver.

Maria.

Han .. sover! Dog ... jeg maa!

Antonio.

Ja! bed ham komme.

Maria.

Jeg iler — skiælver! —

Antonio.

Gode, dvæler Du?

Maria
(kysser hans Pande og skuer til Himlen).

Jeg gaaer! Jeg seer Dig vist igien.

Antonio
(seer hende venligt i Øiet og trykker hendes Haand).

Ja snart.

(Hun gaaer.)

Skilsmissen er kun kort.

Giovanni kommer med en Krands.

Antonio.

Giovanni! Kom
Min lille Dreng! Hvad har Du der?

Giovanni.

En Krands,
Min Fader, af Forgietmigei.

Antonio.

Du stakkels
Uskyldige! Du faderløse Barn!
Den Evige vil sørge for Dig.

Giovanni.

Du
Skal sørge for mig, Fader!

Antonio.

Knæl til Jorden!

Giovanni
(knæler med foldede Hænder).

Ja, kiære Fader!

Antonio
(lægger sin Haand paa hans Hoved).

Her, min elskte Søn,
Tag min Velsignelse! Det er vel alt
Hvad jeg kan give Dig; men faderlig
Velsignelse har Kraft i Dødens Time.

Giovanni
(kysser ham paa Haanden).

Du er saa bleg, min Fader!

Antonio.

Jeg er træt.
Nu vil jeg hvile lidt, til Moder kommer.
(Han strækker sig hen i Græsset.)

Giovanni.
Ja, sov kun Fader! Jeg vil vaage hos Dig.
(Han sætter sig hos Faderen.)
Min Fader sover! Hvad har han om Hov'det?
En prægtig Laurbærkrands! — Men jeg vil ogsaa.
Forære ham min Krands. Det vil fornøie
Min Fa'er og Moder, naar han atter vaagner.
(Han sætter Kiærmindekrandsen over Laurbærkrandsen paa Antonios Hoved.)

Battista kommer med sin Søn **Frands.**

Battista.
Saa eſt Du vis derpaa, at Billedet,
Der sælsomt reddede Dig Livet, var
Antonios Maleri?

Frands.
Ja Fader, ja!
Den hellige, bodfærdige Magdalena.
Fortræflig malt.

Battista.
Med lange gule Haar,
Blaa Kiortel, med en Bog, et Dødninghoved?

Frands.
Der hænger det! Det er juſt det, jeg mener.
(Han viser ham Billedet i Egeſtammen.)

Battista
(ſtudser forfærdet).
Saa har han altſaa reddet Dig fra Døden
I ſamme Stund, da jeg — (ſtandſer) End er der Haab!

Frands.
Hvo ligger bleg og blodig der paa Jorden?
Et Barn bevogter ham.

Battista.
Hvor? Hvor min Søn?

Frands.

Ved Kilden der!

Battista
(farer tilbage).

Jesu Maria!

Frands.

Hurtig —

Til Hiælp!

Battista.

Seer Du det Liig?

Frands.

Kom, kom min Fader!

Vi vil —

Battista
(holder ham tilbage).

Ulykkelige! raser Du?
Seer Du ei, Englen sidder hos den Døde?

Frands.

En lille Dreng.

(Giovanni vinker med sin Agnusdeistav, at de skulle være rolige.)

Battista.

Ha Blinde! Seer Du ei
Hans Agnusdeistav? Johannes truer,
Den hellige Skovapostel. — Lad os flye!

Frands.

Vi flye, min Fader?

Battista.

Ja — fra Haabet selv.
Han truer atter der med Staven. See!

Frands.

Hvad fattes Eder?

Battista.

Hiem! Det er alt silde;
Den kolde skarpe Vind mig knuger Hiertet.
Hiem, siger jeg! der vil jeg styrke mig.
Det siger Intet, — det er kun en Feber.
Og om jeg end herefter mangengang
I Drømme selv anklager mig som Morder —
Saa agt det ei, det er kun Tant!

Frands (forfærdet).

Min Fader!

Battista (fortvivlet).

Thi seer Du, det var blot en Hændelse, —
En Hændelse, at han Dig redded Livet,
I Dieblikket da jeg myrded ham.

Frands.

O Himmel!

Battista.

See! Han reiser sig i Græsset.
Fly! Fly!

(Han flyer, Sønnen følger.)

Maria kommer med **Silvestro.**

Maria.

Antonio! (til Giovanni) Hvordan er det med din Fader?

Giovanni.

Vær rolig, kiære Moder! Fader sover.

Maria
(opdager hans Død).

Det er forbi! Mit Liv, min Fryd er endt!

Giovanni.

Hvad fattes Moder? Hvorfor græder Du?
Fa'er sover, han er træt. O lad ham sove!
Han vaagner snart igien.

Maria
(løfter Drengen i sine Arme og kysser ham).

Du Engel! Du
Mit Eneste, min Trøst! Antonios Søn!

Silvestro.

Berolige dit Hierte, min Maria!
Forskræk ham ei, den stakkels Dreng. Han troer,
At kun hans Fader sover.

Maria.

Søde Tro!
Jeg troer det ogsaa. Himlen taler til os
Ved den Uskyldige. Han sover blot;
Vi sove snart med ham, og vaagne sikkert
I Himlen med ham.

Silvestro.

Ja, til Salighed!

(Maria sætter sig ved Kilden og græder; den lille Giovanni sidder rolig ved sin Faders Liig. Silvestro betragter dem deeltagende.)

Et Bud kommer og spørger:

Er dette Veien til Correggio?

Silvestro.

Ja!

Budet.

Kiender I Antonio Allegri,
Skovbroder?

Silvestro.

Ja! Hvad skal Du bringe ham?

Budet.

Et Evangelium! Nu har han giort
Sin Lykke.

Silvestro.

Visselig! sin sande Lykke.

Budet.

I veed det alt?

Silvestro.

Og hvad?

Budet.

Vor naadige Hertug
Af Mantova ham kalder til sit Hof;
Der skal Antonio stedse male hos ham,
Udmærket, ærefuldt og rigt belønnet;
Thi Mikel Angelo, thi Giulio
Romano have talt hos Hertugen
Om denne Kunstner med saa stor Beundring,
At strax hans Naade sendte mig afsted,
At hente ham med Hustru og med Barn.

Silvestro.

Saa snar Du var, saa kom Du dog for seent.

Budet.

Hvi saa?

Silvestro (træder tilside).

See der! Der ligger han, den Martyr,
Nedtrykt af Hadets, Fattigdommens Lænker.

Budet.

Umuligt! Er han død? Det er Allegri?

Silvestro.

Det var Allegri! Mangt et Aar vil rinde
Fra denne Dag i Evighedens Hav,
Før atter Kunsten kan med Fryd erkiende:
Der er Allegri.

Budet.

Ak! I har vel Ret.

Silvestro.

Gak hiem og hils din Hertug! Siig din Hertug:
Det menneskeligt var, smukt og retfærdigt,
At han paa Andres Forbøn vilde lønne
Fortienesten; men siig: det havde været
Elskværdigt, viseligt og fyrsteligt,
Ifald den store Kunstners sieldne Værd
Han havde selv opdaget i sin Nærhed,
Før ham en Hændelse, — for seent, for seent, —
Opmærksom giorde paa den tabte Skat!

Budet.

Den stakkels Mand! hendøet i Fattigdom!

Silvestro.

Beklag ham ei, den Hellige! Vel bøier
Sig nu hans trætte Hoved; men de Krandse
Som pryde disse blege Tindinger, —
Den grønne Laurbær, blaae Forgietmigei,
Jeg siger Dig: de ville blomstre friske,
Naar mange gyldne Kroner ere visne.

Budet.

Jeg troer det; thi det var en sielden Mand.

Giovanni (græder).

Min Fader sover ikke, han er død!

Silvestro.

Græd stakkels Barn! Du Aarsag har at græde;
Og Du Maria! græd med mig, din Ven!
Sig Verden undre! Den har ei at klage.
I sine Værker evig vil han leve,
Som Mønster for en henrykt Efterslægt;
Men os er død: En Mand, en Fader, Ven!
Den hele Jord erstatter ei vort Tab;
Først hist i Himlen finde vi ham atter!

Sokrates.

(1835).

Sokrates.
Xanthippe, hans Hustru.
Daphne, } hans Børn.
Lamprokles,
Kriton,
Platon, } hans Lærlinge.
Æschines,
Phædon,
Epigenes,
Kritobulos,
Melitos, } hans Fiender.
Lykon,
Anytos,
Aristophanes, } Digtere og Skuespillere.
Eupolis,
Damon, } Fiskere.
Menalkas,
Tvende Bevæbnede.
Prodikos, Archont.
Apollons Præst.
En Rhapsode.
Jon, en Skipper.
En Fangefoged.
Ellevemænd, Borgere, Vagt, Sangere og Dandsere.

Sokrates's Dæmon, et Phantasiebilled.

Handlingen foregaaer i Athen og ved Kysten i Nærheden.

Første Handling.

Propylæerne i Athen.

Melitos. Lykon. Anytos.

Sokrates gaaer i dybe Tanker forbi.

Melitos.

Der gik Vidunderet. Saae I ham der?

Lykon.

I pialtet Kaabe. Kongelige Betler!
Men stærkt fordybet i sin egen Viisdom.

Anytos.

Hvor gaaer han nu vel hen?

Melitos.

Til Kilderne,
Til Vældene, hvoraf hans Viisdom flød:
At høre Lærdom hos en Skrædder, Bødker,
For siden Verdens Kreds at sammenligne
Med Tøndebaand, og dens Forfængelighed
Med bræmmet Toga. Hos en Hesteprangec

Han seer maaskee, hvordan man strigler Heste, —
Og det anvender han paa Mennesker.

Lykon.

Ja, den sublime Trivialitet
Er hans Gudinde; det er just den Dæmon,
Som hvisker ham i Øret; faaer ham til
At glemme baade Zeus og Aphrodite. —
Han er forladt af alle Huldgudinder.

Melitos.

Det er naturligt; thi han har fornærmet
Dem uforskammet. Veed I ikke nok:
Hans Fader, selv en ussel Kunstner, vilde
Til Billedhugger danne ham; endskiøndt
Der ingen Keithaand findes i Athen,
Som overgaaer vor vise Sokrates.
Tre Uglebilleder hugged han i Steen —
(I veed, vi føre Uglen i vort Mærke)
Det skulde være da Chariterne.
De staae til Spot og Skam for hele Byen
Endnu ved Porten til Akropolis,
Drapperede. Det er endda det Bedste!
Thi havde han dem hugget ganske nøgne,
Da var det gaaet vore Qvinder ilde;
Og lidet havde da hans egen Moder
Vist faaet at fortiene.

Lykon.

Spot ei hende!
En af hans bedste Lignelser var den:
At ligesom hans Moder — Jordemod'ren —
Forløste fra de legemlige Fostre,
Saa giør han det fra Siælens Aandelige.

Anytos.

Tys, tys! Der kommer Æschines, hans Yndling.

Melitos.

Ha Spot og Skam, at han forbærver os
Saa mange smukke, kloge Ungersvende.
God Morgen, Æschines!

Æschines kommer.

God Dag, Militos!
Hvi staaer Du der og spotter Sokrates?
Jeg saae din Mine, da han gik forbi.
Hvi vil Du det? Bestig din Pegasus!
Jeg veed, Du har tilstrækligt vandet Øget;
Og det maa døe hvoraf det ellers vil,
Saa veed jeg vist, det ikke skeer af Tørst.
Du kommer ingen Sump og Pøl forbi,
Hvor ei Du standser strax og la'er det drikke.

Melitos.

Dit Had til mig kun kommer fra din Lærer,
Det veed jeg.

Æschines.

Du ta'er feil, jeg hader Ingen;
Og Sokrates ei lærer Folk at hade.

Melitos.

Du skulde dog engang anmode ham,
At gaae i mere menneskelig Dragt.
Her i Athen veed Du, at Folk har Smag;
Det støder Øiet ham at see hver Dag
I denne lurvede, luslidte Kaabe.

Æschines.

Han støder Eders Øine; men hvormange
Blandt Eder støder ikke Hiertet ham?
Den gamle Kaabe driller Dig? Hav Agt
For denne Kaabe! Den er skaaret efter
Det gamle Snit, lig den, han bar som Kriger
I Trakien; hvor han udmærked sig

Ved Tapperhed og Mod, Udholdenhed,
Saa overordentligt, at Helteprisen
I Hæren blev af Raadet tilkiendt ham.
Men han — høimodig, som han altid var, —
Afstod sin Krands til Alkibiades,
Hvis Sind, forgieves bestoværre, han
Til Dyden spored. Mens paa Bierget hele
Athenen frøs, — barbenet Sokrates
Gik varm og rolig munter; — som i Fred
Sophisten her i Propylæerne.

Anytos.

Til Slud og Kulde kan man vænne sig.

Æschines.

Ja ganske vist; men ei til Skam og Skiændsel!
Det var i slig en Kaabe — agter den! —
Han sad i Folkemødet, just som Formand,
Da man de ti Skibshøvdinger anklaged,
Fordi de strax ei, efter vundet Slag,
I Nattestormen havde fisket op
De døde Legemer af nogle Landsmænd,
Som var umuligt. Man henretted dem,
Fordi de Dødes Liig ei blev begravne.
Han mægted ei at redde Heltene,
Som Mordet fik til Løn for Heltemodet;
Dog underskrev han ikke deres Dødsdom,
Undskyldte sig med: han ei kunde skrive.

Melitos.

Det kan han sikkert heller ei.

Æschines.

Du Daare!
Gid Du ei kunde skrive, saa fornærmed
Du Phantasien ei og Muserne.

(Gaaer.)

Melitos
(seer til den anden Side).
Tys, tys! Der kommer han igien, den Vise.

Lykon.
O lad os give os i Kast med ham!

Anytos.
Og lad os drille ham! Jeg under ham det.

Melitos.
Men han er snedig som en Ræv i Talen;
Og naar man ikke vogter sig, saa kommer
Man let til kort.

Lykon.
Lad mig først tale med ham!

Melitos.
Ja, Lykon er Sophist og Philosoph,
Jeg tænker nok Du stopper Munden paa ham.

Anytos.
Vi er desuden tre.

Melitos.
Ja til at prygle
Ham er vi nok; men naar der slaaes med Ord,
Saa viger Sokrates tidt ei en Hær.

Sokrates kommer.

Lykon.
God Morgen, Sokrates! Tilgiv, at vi
Forstyrre Dig. Du vil maaskee spadsere
Fra Byen ud til Kilden ved Platanen;
Hvor jeg med Phædros Dig forleden Dag
Traf i en vigtig Undersøgelse,
Som Ingen voved at forstyrre. Kiøl
Der Luften er og suser sommerligt,
I Choret af de lystige Cicader.

Sokrates.

Nei, Lykon! Hvis jeg her kan lære Noget,
Saa blier jeg heller her; thi Mark og Blomster
Kan Intet lære mig, og derfor dvæler
Jeg helst blandt Mennesker i Hovedstaden.
Jeg seer, Du har en Rulle Papyros
I Haanden der. Det er den rette Madding
At angle mig med! Thi som Qvæget lokkes
Med Hø og tørre Løv, som holdes det
For Munden, saadan kan Du med et Skrift
Mig trække giennem hele Attika.

Lykon.

Min gode Sokrates! Siig, snakker Du
Endnu bestandig om de gamle Ting?
Om din Retfærdighed, hvormed Du aldrig
Kan blive færdig?

Sokrates.

Der er visse Ting
Hvormed man aldrig bliver færdig, Lykon!

Lykon.

Da vil jeg tvertimod beflitte mig
Paa splinternye Ting, som Philosoph,
Og ikke bringe seige Meninger
Til Torvs, som gamle Køer, der sælges os —

Sokrates.

For unge, møre Stude? Det er velgiort.
Men Noget er der dog, Du aldrig kan
Forandre, naar Du tale vil derom:
Hvormange Bogstaver der for Exempel
Optælles kan i Navnet Sokrates —
Det bliver aldrig mere dog end Otte.
Og naar der spørges om et Tal, som Fem,
Og det er Fem og ikke Ti, — ei sandt?
Saa lader Du det blive ved det Gamle.

Lykon.

O ja! I Sligt skeer ei Forandringer.

Sokrates.

Men da jeg talde sidstegang med Phædros
Hist ved Platanen og den friske Kilde,
Hvi skyndte Du Dig bort igien saa brat,
Som om Tarantlen havde stukket Dig?

Lykon.

Oprigtig talt, jeg higer ivrigt efter
At vorde ganske ny, original.
Jeg tænker selv, jeg lærer ei af Andre.

Sokrates.

Men naar en Haandværksmand skal vorde dygtig,
Staaer han dog først som Dreng, som Svend i Lære,
Begynder strax ei med at være Mester.

Lykon.

Med Aandens Værk er det en anden Sag.

Sokrates.

Ja jeg forstaaer Dig nok, min gode Lykon!
Og jeg kan Talen alt heel udenad,
Som Du vil holde for Athenerne,
Naar førstegang Du pryder Talerstolen.

Lykon.

Aa lad os høre den!

Sokrates.

Athenere!
Du vil da sige, aldrig har jeg lært
Den mindste Ting af noget Menneske;
Og skiøndt man siger, flere vise Mænd
Udmærke sig ved Kløgt og Talegaver,
Saa søgte jeg dog aldrig deres Omgang;
Imidlertid opkaster jeg mig her

Til Eders Lærer, Dommer, og vil sige
Og raade Jer, — hvad der mig falder ind.

Melitos.

Men, Sokrates! fortæl os dog engang —
At Du er viis, derom er ingen Tvivl;
Men er det sandt, at virkelig Oraklet
I Delphi Dig har kaldt den viseste
Athener? Var det Alvor eller Spøg?
Blot Ironie? hvoraf, Du veed, det ofte
Betiener sig. Det gad jeg gierne vidst;
Og Lykon, Anytos, de dele min
Nysgierrighed. Jeg er en Digter, veed Du;
Lykon Sophist og Taler, Philosoph;
Vor Anytos er Statsmand —

Sokrates.

Og en Garver.

Melitos.

Det borgerlige Haandværk driver han
Med Æren.

Sokrates.

Ganske vist! Og kan han garve
Saa heldigt Statens stive Lær, som Oxens,
Da vorder Staten snart en smidig Fodsaal,
Hvert Been kan træde paa.

Melitos.

Aristokrat!
Foragter Du en Borger?

Sokrates.

Nei, — ved Hunden!
Jeg hader ei mit eget Kiød og Blod.
Og da de tredive Tyranner herskede,
Jeg voved tidt at tale diærve Ord,
Imens I andre var forkiølede
Og taug, fordi det trykked Jer for Brystet.

Jeg spøgte kiækt med Kritias, Karikles,
Endskiøndt, I veed, det var en farlig Spøg;
Jeg sagde dem imod, endskiøndt jeg vidste,
Modsigelser blev straffet tidt med Døden.
Og jeg har end saa reent ei Modet tabt,
At jeg ei spøge tør med Anytos.

Melitos.

Min gode Sokrates! Du vilde gierne
Ved slibrig Tale, paa din gamle Viis,
Som Aalen smutte her os ud af Haanden.
Du er i Knibe. Svar mig paa mit Spørgsmaal!
Har Dig Oraklet kaldt den Viseste?

Sokrates.

I veed, at Chærephon, min Ven, er ivrig
I hvad han foretager. Han var just
Engang tilfældigviis i Delphi; der
Faldt det ham ind Orakelet at spørge,
Om nogen Mand var mere viis end jeg?
Det nægted Pythia. — Da jeg det hørte,
Jeg tænkte: Hvad kan Guden mene dermed?
Selv er jeg mig bevidst, at hverken jeg
Veed Meget eller Lidt. Og lyve kan
Oraklet ei, det har det ikke Lov til.

Anytos.

Hvad giorde Du da, for at faae det ret
At vide, Sokrates?

Sokrates.

Jeg gik til Een,
Som gialdt især for viis i denne By;
Blot for Orakelet at vise sin
Vildfarelse. Det var en agtet Statsmand;
Jeg nævner Ingen, det behøves ei.
Den Mand holdt sig selv for den Viseste,
Men gav derpaa kun maadelige Prøver,

Nu søgte jeg at overtyde ham
Om hans Vildfarelse; da blev han vred,
Og mange fleer Tilstedeværende.
Da tænkte jeg, i det jeg vandred hjem:
Meer viis end denne Mand er Du dog altid;
Han bilder selv sig ind at være viis,
Du derimod — Du veed, Du er det ikke.

Melitos.

Og, Sokrates! hvor gik Du siden hen,
For at opdage dine egne Gaver?

Sokrates.

Til Digterne! saavel de tragiske
Som dithyrambiske; og der erfoer jeg:
De digted ei af Viisdom; deres Værker
Var Frugten af Begeistring og Natur.
Vel fandt jeg Nogle, som i andre Ting
Indbildte sig at være saare vise;
Men var det ei, Melitos! Og det var
Dog gode, virkelige Digtere.

Lykon.

Og derpaa gik Du?

Sokrates.

Til Sophisterne;
Thi dette Navn betyder jo: „de Vise".
De nøies ikke med at være blot
Viisdommens Elskere, blot Philosopher;
Nei, de har fundet Stenen — Diamanten!
Men — om det gaaer nu dem som andre Rige,
Der sielden skiænke Fattigdom en Skierv,
Og jage den med Skieldsord bort fra Døren,
Som andre Gniere; — det veed jeg ikke;
Men dette veed jeg: Jeg fandt Døren lukt,
Hvor jeg forgieves stod og banked paa.

En kunstig dreiet Labyrinth af Ord
Var al den Gave, som der skiænktes mig.

Lykon.

Og nu?

Sokrates (alvorlig).

Indsaae jeg først Apollons Mening.
Han vilde med Oraklet sige mig:
Kun lidet værd er menneskelig Viisdom.
Og han betiente sig blot af mit Navn,
For dermed at forkynde: Sokrates
Er blandt Uvise dog den Viseste,
Fordi han indseer klart: han er ei viis.
See, Lykon! see, Melitos! Anytos!
Deri bestaaer den hele Stolthed, som
I have, hvorfor I forfølge mig.
Men I har Uret; thi det Hverv som Guden
Har paalagt mig, — udrette maa jeg det!
Indbildske Viisdoms Damp maa jeg forjage,
Om end den hele Stad fortørnedes.
Med Aandens Løgte, med min Tankes Lys
Maa jeg opklare Mørket og bevise:
Skatkiælderen, hvor Guldet skulde giemmes,
Er oftest blot en Tumleplads for Muus,
Der slaaes i Mørket om — en Spindevæv!

(Gaaer.)

Melitos.

Ha hvor jeg hader dette Menneske!
Han tykkes mig, i gamle brune Hylster,
En Larve, der til Bladene sig klæber
Paa Hellas Blomstertræ, for det at skille
Lidt efter lidt ved hver en deilig Knup.

Anytos.

Han har fordærvet Alkibiades;
Og Kritias, een af de tredive

Tyranner, og maaskee den Allerværste,
Sik ogsaa, som en Yngling, i hans Skole.

Lykon.

Alting foragter han, med denne falske
Beskedenhed, med dette Drilleri,
Der skal betyde Retfærd, Maadehold.
Han dadler alt hvad der er Stort og Skiønt,
Fordi det kommer ei fra ham. Det gamle
Tomhoved pines af en hemmelig
Misundelse, der kiender ingen Grændser.
Med platte, flaue Menneskeforstand,
Som skiller os paa første Trin fra Dyret,
Troer han at gaae tilbunds i Viisdoms Dyb;
Og Viisdomsmændene, Sophisterne,
Dybsindighedens Virtuoser, spotter
Det svage Hoved. Ja, det Ord: „Sophist"
I denne Gubbes Mund blier til et Skiældsord.
Moralen er ham Alt! Dum Sædelære!
Det Riis, som holder Skolebørn i Ave,
For Mænd, for Stater giælde skal som Scepter.
Hans Flauhed ei begriber, at det Maal,
Med Characteer, Genie at yttre Kraft
I høist forskiellig Glands, i modsat Retning,
Er mere værd, end blød Eensformighed,
End Jagttagelsen af feige Regler,
Hvortil den Aand ei finder sig forpligtet,
Som er guddommelig. Det Timelige
Har Pligter, Guder kiender ingen Pligt, —
Og det er stort at efterligne Guder!

Melitos.

Det var fortræfligt sagt!

Anytos.

Ja ypperligt!

Lykon.

Det lærte Gorgias, Protagoras,
Og Hippias og Prodikos. Jeg har
Ei hørt dem selv; men veed: det er omtrent
En Qvintessents af deres hele Viisdom.

Anytos.

En Mand, som mig, foragter Sokrates!
En af de Rigeste, der bidrog til
At jage bort de tredive Tyranner.
Ei med min egen Haand — jeg fægter ikke, —
Jeg er en Fredens Borger; men for Guld
Kan man sig kiøbe mange Kæmpehænder.
Det kostede mig ingen ringe Sum,
Det kan I troe! Det svier i min Lomme.
Men ligemeget! Det er gierne skeet.
Det lagde Grunden til mit Fædrelands
Frihed og Fremtids Lykke. Nu kan selv
Den Fattigste, selv usselst Almuesmand,
Som intet veed og heller intet har,
Sin Stemme give med i Folkemødet.
Er det ei billigt? Det er ægte Frihed!
Jeg er en simpel Borger; jeg har svunget
Mig op ved Flid, Vindskibelighed. Jeg
Har heller intet lært — som Lykon der!
Og er for gammel til at gaae i Skole.
Min Søn er ung, men han skal gaae den Vei,
Hans Fader gik, og heller intet lære.
See det forbittrer Sokrates, at jeg
Min Søn opdrager ei til Videnskaber;
Og derfor kaster han mig Garveriet
I Næsen! — Ha, men jeg skal garve ham.

Melitos.

Medborgere! Vel, har I Mod, saa kommer
Og træder flux i Forbund med en Ven!

Naar Legemet er sygt og skades af
En usund Føde, som ei kan fordøies,
Da maa det skilles ved den, som en Gift;
Og det formaaes blot ved en kraftig Modgift.
Den gamle Sokrates ere mere farlig
I vort Athen, end Mange troe; thi her
Vil man kun Nyt, og det Urimeligste
Jo finder strax Tilhængere. Han troer ei
Paa Guderne. Han spotted med Oraklet.
Har I ei hørt det?

Lykon.

Ja det giør han altid.

Melitos.

Og han forfører Ungdommen. — Skal vi
Anklage ham for Raadet, og paa Livet,
Som Gudsbespotter, Ungdommens Forfører?

Lykon.

Han har fortient det.

Anytos.

Meer end mangen Anden,
Som dræbtes her i en urolig Tid.
Men dersom Raadet nu frikiender ham?

Melitos.

Ei stevnes han for Areopagos!
De gamle Herrer deelte let hans Blødhed,
Og gik en Middelvei, som havde lidet,
Slet intet at betyde. Lever han,
Saa skader han. Nei — han maa døe.

Anytos.

Han er
En gammel Mand, halvfierdsindstyve Aar;
Let kommer Døden selv i slig en Alder.

Var det ei nok ret at beskiæmme ham —
Med Pengestraf — Landsflygtighed? —

Melitos.

Nei, nei!
Han har en Sundhed, som kan kappes med
Den Sundestes, og der er mangen Yngling,
Som ønske maatte denne Gubbes Helbred.
Der bider Intet paa ham uden Døden.

Anytos.

Saa lad den bide ham! For mig ret gierne.
Vi vil forklage ham for Heliaia
Paa Folkethinget. Jeg har Venner nok,
Og Sokrates har giort sig nys af Folket
Forhadt, fordi han hæftigt ivred mod
Ochlokratie og vilde Pøbelherskab.

Melitos.

Godt! Folder Eders Hænder da i min,
Og lad os sværge Fienden Undergang!
Saa gaae vi hiem til Mit. Jeg skriver Klagen.

(De gaae.)

Æschines
(kommer tilbage, og seer foragteligt efter dem).

Tre Nidinger hinanden række Hænder?
Ha det betyder sikkert intet Godt.
Hvad giftig Ogle ruges atter ud
Af plumpe Dumhed, uforskammet Had?
Det aner mig, det giælder Sokrates.
Herakles! Ha det er den høie Tid,
At Du engang igien tilbagevender,
At rense Stalden for Athenerne.
De trænge meer til Røgt i deres Baas,
End hos Augias de tretusind Oxer!

(Gaaer.)

Værelse hos Sokrates.

Sokrates. Xanthippe.

Xanthippe.
Du troer maaskee, naar Du har været ude
Og kiævlet dygtigt først med alle Folk,
At i dit eget Huus Du skal faae Ro?

Sokrates.
Ak nei, min Hustru! det jeg venter ei.
Og Mennesket har heller ikke godt
Af altfor megen Ro, saa dovner han.
For Kraft at styrke, trænge vi til Kamp.
Og skiøndt Du veed, jeg skiændes ei med Nogen,
Saa er dog alt den indre Kamp i Sindet,
For Lidenskaben, for Vrebagtigheden
At hemme, naar den vilde bryde løs
Og hævne krænket stolt Omfindtlighed,
En høist fortræflig, en høist nyttig Ting.
Saaledes bliver Du min Lærerinde
Maaskee tidt uden at Du veed det selv.

Xanthippe.
Ja drille kan Du godt.

Sokrates.
Jeg vil ei drille;
Men ærligt maa jeg tale nu, som altid.
Det er min Hiertensmening.

Xanthippe.
Altsaa ønsker
Du ingen Ro?

Sokrates.
Den finder jeg først hist
Hos de udødelige Guder. Her

Er Livet stedse Kamp. Hvor Mennesker
Sig tumle, der er Strid. Dog er Naturen
Et Billed af en haabet Salighed.
Og, tro Du mig, jeg skiønner ret derpaa,
Naar uden Porten jeg, ved min Platan
I Fred kan sidde ved min blide Kilde,
Som mumler kun, som skiender ikke paa mig;
Imellem Blomsterne, der fredeligt,
Som gode Genier med lette Vinger
Staae ved hinandens Side; medens Fuglen
En Ode synger, mig langt mere værd,
End den Pindariske ved Veddekiørslen.
Jeg sagde før til Lykon, at ei Blomsten
Mig lærte Noget; — men det var min Spøg —
Thi hvad jeg veed, det veed jeg af Naturen
Meer end af Mennesker.

Xanthippe.

Ja hvad Du siger
Det er jo altid tornet og forblommet.
Ha hvor fordømmer jeg det Øieblik,
Da jeg Dig tog til Ægte. Du er hæslig!

Sokrates.

Jeg veed det; men jeg bar dog ingen Maske
For Ansigtet, dengang Du valgte mig.
Held Den, som eier Skiønhed! Det er Præget
Som alt Naturen ham ved Fødselen
Gav, til at vorde god. Vil han det ei,
Er det hans egen Skyld. Det saae vi jo
Med Alkibiades! Hans onde Hierte
Fordreied fælt tilsidst de ædleste,
De bedste Træk. Jeg haaber, ærlig Stræben
Har lagt sit Udtryk i mit Satyransigt,
Og viist, at Siælen var et bedre værd.

Xanthippe.
Selvroes! som ogsaa dengang mig forførte.
Nu lever jeg i Armod med en Betler.

Sokrates.
En Betler? Betler jeg? — Dog — Du har Ret,
Om vise Tanker tigger jeg Enhver.

Xanthippe.
En Drømmer, der ei sørger for sit Huus;
Som saa hovmodig er, at ei engang
Han ta'er Betaling for sin Underviisning.

Sokrates.
Jeg underviser ei; jeg taler gierne
Med unge Mennesker, som mig betale
Med Agtelse, Tillid, Opmærksomhed.

Xanthippe.
Ja naar Du snakke kan, saa er Du glad.

Sokrates.
Du veed, Xanthippe, jeg kan ogsaa tie.
Den Kunst har Du mig lært, og tog dog ingen
Betaling; hvorfor skulde jeg da vel betales?

Xanthippe.
Nu kommer han igien med denne flaue
Smagløse Spøg, og med sin Ironie.

Sokrates.
Du kunde faaet Dig en bedre Mand,
Det vil jeg gierne tilstaae; tilstaaer ogsaa,
Det var en Svaghed af mig, at jeg lod
I ældre Aar mig daare, til at offre
Mit Duepar paa Aphrodites Alter.
Og derfor har Du Ret at være vred.
Det giør mig ondt for Dig; men det er skeet.
For Een som elsker Pragt og Overflod,

Er dette tomme Huus et Sorgens Huus.
Men, kiære Hustru! Heller ikke skylder
Jeg mindste Hvid til noget Menneske,
Og det Nødtørftige har aldrig manglet.

Xanthippe.

Et Dyr blot nøies med Nødtørftigheder.

Sokrates.

De gode Guder gav os vakkre Børn.
Du elsker dog din Daphne, lille Kriton
Og din Lamprokles.

Lamprokles kommer.

Xanthippe.

Min Lamprokles! Jo
Det er den rette Karl.

Lamprokles.

Hvad har jeg giort?

Xanthippe.

Han spørger om, hvad han hàr giort, det Afskum!
Du Tølper! slog Du ei min Skaal itu
Imorges, da Du vilde drikke Vand?

Lamprokles.

Ved Zeus! Det giør mig ondt. — Den faldt af Haanden.
Jeg bad Dig om Forladelse, — jeg beder
Derom endnu. Men vær dog ei saa arrig,
Og skiæld mig ikke ud hvert Øieblik!

Xanthippe.

Det maa mig siges af mit eget Barn!
Og hvis er Skylden? Gamle Taabenakke!
Slet Ingens uden din. Thi Æblet falder
Ei langt fra Stammen; Du forkiæler dem.
I Guder! jeg ulykkelige Kone!

(Vrider sine Hænder og gaaer.)

Sokrates.

Min Søn! siig, kiender Du vel Mennesker,
Som kaldes Utaknemlige?

Lamprokles.

Ja, Fader!
De kaldes Utaknemlige, der nyde
Velgierninger af Andre, men som dog
Ei vise sig erkiendtlige derfor.

Sokrates.

Saa er en Utaknemlig uretfærdig?

Lamprokles.

Tilvisse.

Sokrates.

Og vel altid meer, jo større
Velgierningerne var, som vistes ham?

Lamprokles.

Da meer end ellers.

Sokrates.

Men hvo har os viist
Velgierninger saa store som Forældre?
Dem takke vi for Livet, alt det Gode,
Som skiænktes Mennesker af Guderne.
Især fortiener Moderen, som fødte
Sit Barn med Smerter og som gav det Die,
Som pleied det saa mangen søvnløs Nat,
Stor Tak; — og just fordi hun ædelmodig
Slet ikke giorde det for Takkens Skyld.

Lamprokles.

Men om hun end beviist mig havde den
Og mange fleer Velgierninger, — jeg kan
Ei meer udholde hendes Arrighed.

Sokrates.

Men da Du sidst var med i Skuespillet.

Og saae Tragødien, — siig mig, Lamprokles!
Troer Du, at Skuespillerne blev vrede
Da paa hinanden, for de Bitterheder
Den Ene sagde der den Anden?

Lamprokles.

Nei,
Det var en anden Sag; de sagde det
Ei i den onde Hensigt at fornærme,
Ei for at skade.

Sokrates.

Troer Du da, din Moder
Vil skade Dig? Mon hun ei mener Dig
Det vel saa godt som nogen fremmed Qvinde?
Og dog giør Du Dig vred derover. Troer Du,
Din Moder hader Dig?

Lamprokles.

Det giør hun ei.

Sokrates.

Og dog — dog er hun Dig utaalelig!
Siig mig, mit Barn! Er der vel Folk i Verden,
Som Du maa føie, lempes efter? Eller
Har Du besluttet ei at eftergive
For Nogen? Ei at giøre Dig til Ven
Af noget Menneske?

Lamprokles.

Det vil jeg nok.

Sokrates.

Du ønsker altsaa dog at leve smukt
I Fred stedse med din Nabo, at han Dig
Kan laane Lys og Ild, og være Dig
Til Tieneste ved mange Leiligheder?

Lamprokles.

Ja det forstaaer sig.

Sokrates.

Reiser Du i Selskab,
Til Lands og Vands, saa ønsker Du at vinde
Dens Yndest, som Du reiser med?

Lamprokles.

Det giør jeg.

Sokrates.

Men hende, som Dig elsker meer end Alle,
Med hvem Du giør den store Livets Reise,
Kun hendes Yndest vil Du ikke vinde?
Og veed Du ei, at selve Staten straffer
Børns Utaknemlighed? At den foragter
En utaknemlig Søn? At den forlanger
Ei Duelighed blot og Kløgt og Kundskab
Til sine høie Poster, men et Hierte,
Der fyldes af Høimodighed? At Den,
Som smykker ei sin Faders, Moders Grav,
Ei vorde kan Archont? — Gaa, kiære Søn!
Og anraab de udødelige Guder
Først om Tilgivelsen; at ei de holde
Dig for et utaknemligt Menneske.
Naar det er skeet — forlig Dig med din Moder!

(Lamprokles kysser hans Haand og gaaer.)

Daphne kommer ind ad den anden Dør.

Sokrates.

Der er min lille Daphne. Kom, mit Barn!
Der er min halve Siæl, min egen Psyche.

(Omfavner hende.)

Du veed vel, jeg har mange Kiærester
Og Elskovshandler, som jeg kalder dem;
Thi hvor min Tanke finder Sympathie,
Der er et Stævnemøde for min Aand;

Og der er Eros med i Spillet; nemlig
Den rette Eros.

Daphne.

Jeg forstaaer Dig nok!
Ei Barnet, Drengen ei med Vingerne,
Hefæstos, Aphrodites Søn, der løber
Omkring med Pilekoggret. Nei, den Rette!
Den Store — Ynglingen — den skiønne Gud,
Som var før Tidens Fødsel; — iblandt Guder
Den Allerældste, og dog ligefuldt
Den Yngste, Skiønneste.

Sokrates.

Ham mener jeg.

Daphne.

Og naar Du nævner Aphrodite, mener
Du ei dermed den jordiske Gudinde,
Zeus Datter og Diones; hun som boled
Med Ares; — nei, den Himmelske, Du mener,
Reen som det hvide Skum paa Havets Barm,
Hvoraf hun fremsteg, at beherske Jorden.

Sokrates.

Min lille Daphne! Har Du nylig talet
Med Platon? Som det synes, sadler Du,
Som han, en-dithyrambisk Pegasus,
Og rider dermed giennem Tankens Rige.

Daphne.

Nei, jeg har ikke nylig talt med Platon.

Sokrates.

Hvad er det for et fiint og giennemsigtigt
Smukt Taageslør, som hænger for dit Øie?
Mig synes, Du er ei saa munter, som
Du pleier være. Og skiøndt jeg maa tilstaae,
Du taler som en Bog, saa tykkes mig,

At der er noget Mystisk i din Tale,
Dit hele Væsen; — og Du ligner næsten
Præstinden Pythia i Delphi, naar
Hun sidder paa sin Trefod og begeistres
Af den guddommelige Røg fra Hulen.

Daphne.

Ak, Fader! Det som staaer mig nu for Hovdet,
Det er den Tanke: Skiøndt det vidst var bedst
At hylde den guddommelige Eros, —
Den ældre, himmelske — saa er der dog
Desværre mange Piger i Athen,
Som foretrække Drengen.

Sokrates.

Du er dog
Ei alt af deres Tal?

Daphne.

Man siger, at
Han skyder med forskiellig Piil. Den ene,
Som vækker Kiærlighed, den er af Guld;
Den Anden er slet ikke skarp; den er
I Røret fyldt med Bly.

Sokrates.

Den flyver langsomt,
Men træffer ogsaa.

Daphne.

Ikke altid, Fader!
Den vækker tidt Koldsindighed mod Den
Som elsker os. Saa gik det jo min Navne,
Den altfor knibske Daphne, som foragted
Apollon selv, der elsked hende høit.
Hun flyede fra hans Barm og lod sig heller
Forvandle til et Laurbærtræ, end blev
Hans Fæstemø. Den taabelige Pige!
Jeg kunde græde, naar jeg tænker derpaa.

Den stakkels Gud! Hvad hialp ham nu hans Guddom?
Han blev forsmaaet, foragtet af sin Elskte.
For silde først fortrød det hendes Hovmod;
Det stolte Hierte banked under Barken,
Da slog det ømt, for silde for Apol.
Hun blev hans Laurbærtræ, og hendes Krands
Blev hans; og hun, som ikke favned ham
Med Elskovsvarme, vandt sig nu som Løv
Omkring hans skiønne Hoved! Gav ham Æren,
Men Lykken svigted ham. Jeg kunde græde,
Hvergang jeg tænker derpaa.

Sokrates.

Daphne, Daphne!
Betro Dig til din Fader! thi Du elsker.

Daphne.

Nei, kiære Fader! Det bedrøver mig,
Oprigtig talt, at jeg er ei forelsket.

Sokrates.

Fortæl mig Alting!

Daphne.

Du har jo tilladt mig
At gaae imellem ud af Byen, Fader!
Til Fiskerleiet ved den skiønne Lund;
Til Damon og Menalkas, til de gamle
Ærværdige Fiskere, der leve med
Hinanden i lyksalig Fattigdom.

Sokrates.

Det maa Du gierne! Du kan trænge til
Lidt Munterhed, Adspredelse; Du har
Det ei saa godt her hiemme. Gaa Du kun!
Du har i Haugen pyntet Dig med Blomster.
Ja seer man vel! Hvortil behøves nu
De rige Damers Pragt og Ædelstene?

Foraaret selv, det er en Juveleer,
Som sælger os Rubiner og Smaragder
For Ingenting.

Daphne.

Naar Du er hiemme, savner
Jeg Intet, Fader! Og det veed jeg vist:
Ifald engang jeg faaer en Mand, da vil
Jeg aldrig elske ham saa høit som Dig.

(Kysser ham.)

Sokrates.

Det skal Du ikke sige! Dog — man elsker
Paa høist forskiellig Viis; den Kiærlighed,
Du finder hos en Fader, kan en Elsker
Ei skiænke Dig.

Daphne.

Nei sikkert, sikkert ei!

Sokrates (smiler).

Saa siig mig da: hvo er den Mand, som ei
Du elsker, og som giør Dig saa bedrøvet,
Fordi Du ikke elsker ham?

Daphne.

Det er
Som sagt en overmaade deilig Mand.
Og selv Du sætter jo stor Priis paa Skiønhed.
Det er just ingen Yngling, men en Mand
I sine bedste Aar; det er en Landmand
I Nærhed af Athen. En vittig Mand,
Med megen Aand; at sige før han blev
Forelsket i mig; thi nu sukker han,
Og bliver næsten stum naar vi er sammen.
Det er forskrækkeligt, som Kiærlighed
Kan giøre Folk enfoldige.

Sokrates.

Hvor sees I?

Daphne.
Han tidt besøger mine Fiskere.
Og der — der har vi da vort Stævnemøde;
Thi ene har jeg aldrig talt med ham.

Sokrates.
Og har han beilet til Dig?

Daphne.
Ja, det har han.
Og Fiskerne forsikkre, han er god.

Sokrates.
Saa har Du jo to Vidner. Det er nok,
For at bevise det lovformeligt.

Daphne.
Men jeg har ei ham givet mindste Haab.
Nei tvertimod forstilt mig, som om jeg
Slet ikke brød mig om ham. Jeg har været
Koldsindig, spodsk imod ham; jeg har seet ham
Fortvivle fast, — og det bedrøver mig.

Sokrates.
Det burde vist bedrøve Dig, om end
Han var Dig aldrig saa modbydelig.
Thi kan Du ei ham gjøre lykkelig,
Saa bør Du dog ei krænke, skade ham.

Daphne.
Ja — er det ikke sandt?

Sokrates.
Men deler Du
Hans Følelser, — da er det daarligt handlet,
At lyve først for Dig og saa for ham;
At flagre som en Lokkedue, Daphne!
Med snedig Flugt, for desto mere sikkert
At bringe ham i Fælden.

Daphne.

Men, min Fader!
Naar Duen selv, et saa uskyldigt Dyr,
Kan Sligt, hvad maa da ikke Mennesket,
Som dog langt mere fristet er til Synd?
Man kalder Duen Aphrodites Fugl,
Den trækker hendes Vogn; og, tro Du mig!
Den Dreng med Koggeret er dog en Gud;
Og i den skiælmske lunefulde Leeg
Bestaaer maaskee hans største Herredømme.

Sokrates.

Spøg ei med Ilden, Barn! Den kunde brænde.
Besøg igien kun dine Fiskere;
Jeg kiender dem og det er vakkre Folk,
Skiøndt lidt enfoldige. Hvad hedder Manden,
Som elsker Dig?

Daphne.

Han kalder sig Patroklos.

Sokrates.

Bring ham til mig, lad først mig tale med ham!
Ifald Du ei forsmaaer en Faders Raad.

Daphne.

Har jeg forsyndet mig saa haardt, min Fader!
At Du mig straffer med et saadant Spørgsmaal?

Sokrates (smilende).

Jeg vil ei straffe Dig; — men ofte voxe
Jo Børnene fra Riset før vi veed det.

Daphne.

Ak Du har aldrig revset mig med Riis,
Og jeg skal aldrig krænke Dig med Slethed.

(Kysser ham og gaaer.)

Anden Handling.

Landlig Egn med en Fiskerhytte. Havet i Baggrunden.

Damon, Menalkas, to gamle Fiskere.

Damon.

Man siger, Sommernatten er kun kort;
Men, Bro'er Menalkas! den kan være lang nok,
Naar Drømmen giækker os. Og jeg har havt
En sælsom Drøm, som ængster mig endnu.

Menalkas.

Skiænd ikke paa den skiønne Sommertid!
Den efter eget Tykke verler ei.
Men tidt forstyrre Sorgerne vor Søvn,
Da synes Natten uden Ende fast.

Damon.

Min Broder! Kan Du tyde mig min Drøm?
I Aftes sov jeg ind, i Tanker om
Vor Fiskefangst; vi havde, veed Du, ei
Giort os tilgode, og min sære Drøm
Var Frugt ei af et overdrevet Maaltid.

Nu tyktes mig, jeg sad paa Klippen hist
Med Angelen og lurede paa Fisk.
Da kom en grumme stor og beed paa Krogen.
Du veed nok, Hunden drømmer kun om Brød,
Og Fiskeren om Fisk. Jeg trak i Snoren
Med begge Hænder, og forsøgte paa
At drage den uhyre Fisk i Land.
Dog var jeg ængstelig derved og tænkte:
„Vil den ei bide Dig?" Dog lod den sig
Taalmodig fange. Broder! og det var
En deilig stor Delphin af pure Guld.
Da giøs jeg, og jeg sagde ved mig selv:
Mon ei det er Poseidons Yndlingsfisk?
Den vandblaae Amphitrites bedste Skat?
Jeg løste den omhyggeligt fra Krogen,
At ei det mindste Gran af Guldet skulde
Med Hagen slides af; jeg trak den op
I Strikker bundet. Ak, da giorde jeg
En Eed: at aldrig meer jeg vilde vade
I Vandet paa min nøgne Fod; men leve
Paa Landet mageligt kun af mit Guld.
Brat vaagned jeg — og borte var min Fisk;
Men ei min Eed! Den ængster mig endnu.

Menalkas.

Din Eed var jo, som Fisken, kun en Drøm,
Et Blændværk, der forsvandt med samt dit Guld.
Lad det ei ængste Dig, min gamle Broder!
Vad Du kun ud paa dine nøgne Been
Og søg i Havet Dig det tørre Brød!
Thi meget mere faae vi sielden, veed Du.
Men ingen Gud vil straffe Dig for Meeneed.

(Peger hen i en Krog)

See der! Der har jeg samlet, mens Du sov,
Endnu i Morges tvende Ballier fuld

Af sort' og hvide Steen, som sendes skal
Til Heliasterne, til næste Thing
I Hovedstaden. Hvergang der skal vælges
Og der skal dømmes, skeer det jo ved Steen.
Nu har de Noget for igien. Zeus veed
Hvad det kan være.

Damon.

Ja, vi samle Stene
Med Ligegyldighed — de hvide, sorte —
De er os lige kiære; for en Skiæppe
Faae vi et Par Oboler, — det er nok;
Men hist paa Folkemødet giælder det
Dog mangen Borgers Liv! Og derfor gyser
Det i mig, naar jeg ta'er den sorte Steen.

Menalkas.

Du har en altfor øm Samvittighed.
Nu veed jeg hvad din Drøm betyder.

Damon.

Nu?

Menalkas.

Patroklos, som besøger os, den Rige,
Som boer ei langt fra dette Fiskerleie,
Han er den Guldfisk, som beriger os.

Damon.

Men Du vil dog ei føre Dig en svag,
En uerfaren Møes Hengivenhed
Til Nytte?

Menalkas.

Kiender Du mig ikke bedre?
Han elsker hende, han vil ægte hende.
Han er Athener, han har Borgerret.
Den stakkels Sokrates er yderst fattig;
Med sine Tanker fanger han ei Guldfisk,
Saa lidt som Du i Drømme med din Angel;

Men dette Giftermaal vil gjøre ham
Og Datteren saa lykkelig, som hin.

Damon.

Ja det var herligt, hvis det kunde skee.
Men hvordan vil Du vende hendes Sind
Til Kiærlighed?

Menalkas.

Derpaa jeg pønset har,
Imens Du drømte kun, den hele Nat;
Og det kan skee —

Aristophanes kommer som Patroklos.

Aristophanes.

God Aften, Damon og Menalkas! Kommer
Hun her i Aften? Ikke sandt, hun kommer?

Damon.

Det kunde være vel hun kom; ifald
Hun faaer den lille Nabodatter med.

Aristophanes.

Jeg er ei heller kommen ene. Seer I
Den Mand, som sidder der paa Stenen ude,
Som seer paa Bølgerne ved Brændingen?
Han fulgte mig.

Menalkas.

Saa er det da dit Alvor
At ægte Pigen?

Aristophanes.

Sikkert! Hvis hun vil.

Menalkas.

Man ei maa tabe Modet. Da din Hensigt
Er ærlig, vil jeg give Dig et Raad.

Aristophanes.

Et godt Raad tidt opveies ei med Guld.

Menalkas.
Mit faaer Du for en Smule Sølv; jeg tager
Tiltakke selv med Kobber.

Aristophanes.
Nu saa siig det!

Menalkas.
Du veed, at man tillaver Elskovsdrikke.

Aristophanes.
Fy, fy!

Menalkas.
Jeg mener ei de fæle, stærke,
Som giøre Pigerne forrykt i Hovdet;
Men der er visse Kunster, som ei skade,
Og som man kunde dog forsøge paa.

Aristophanes.
Saa siig mig een!

Menalkas.
Du er jo ei Kyklop,
Med langt og laadent Diebryn i Panden,
Som fra eet Øre gaaer hen til det andet.
Din Næse bøier sig ei tyk og bred
Ud over Læberne. Hvis hun er smuk,
Saa er Du med.

Aristophanes (leer).
Er Smiger da saa stor,
I det forfængelige Land, at den
Forfølger os reent ud til Havets Bredder?

Menalkas.
Naar her hun kommer, pleier hun at drikke
Lidt Vand af vores Bæger.
(Hemmelighedsfuld)
Inde har jeg
Lidt sort Uld, taget af vor Nabos Vædder.

Snart kommer Maanen frem, da maa Du kalde
Paa Hekate, samt paa den underjords
Gudinde, som forfærder Hundene,
Naar de om Natten staaer og giøer ad Maanen.
En Laurbærqvist om Bægret maa Du flætte
Da med den sorte Uld, før Pigen drikker.

Aristophanes.

Og troer Du, at hun drikker Vand af sligt
Et Bæger, som omviklet er af Uld?

Menalkas.

Saasnart Besværgelsen er rigtig skeet,
Kan Uld og Grenen tages bort igien.
Et Billed maa Du danne Dig af Vox,
Som forestiller hendes stolte Hierte;
Og det Du smelte maa i Ilden, før
Hun drikker. See, da smelter Hiertet hende!
Tro mig, hun snart forelsker sig igien.

Aristophanes.

Jeg takker Dig, min ærlige Menalkas,
Et Venneraad kan aldrig skade. Jeg
Skal tage det med Vennen i Betænkning.
Der kommer han. Tillader I mig, Gubber!
At tale først et Dieblik alene
Med ham?

Damon.

Vi vil ei være Dig til Hinder
I mindste Maade, dersom Du os lover
At ægte Pigen. Men dersom Du vil
Kun giække hendes Uerfarenhed,
Da ramme Dig med Hævn de vrede Guder!

Aristophanes.

Fy, kald ei Guders Hævn ned over mig!
Min Daad fortørner ikke Guderne.

Damon.

Saa gaae vi ogsaa gierne Dig tilhaande.

(Fiskerne gaae ind i Hytten.)

Eupolis kommer.

Aristophanes.

Min Ven og Rival! Min Eupolis, Tak! fordi Du fulgte saa langt mig.
Du seer mig til Yderlighed bragt; — vi staae ved Kysten af Havet,
Og der forlader Du — viid det, min Ven! en Sønderknust og Fortvivlet.

Eupolis.

Hvad hører jeg? Zeus forbyde sligt! Aristophanes sig mig dit Vanheld!
Vi troede, Du var en formuende Mand. Du kiøber en Gaard Dig paa Landet;
Og er til Bettelstaven dog bragt, og her vil ende fortvivlet?
Fat Mod, min Ven! Fortvivl ikke plat. Tidt Æren deelte Du med mig,
Jeg deler atter med Dig mit Guld.

Aristophanes.

Det glæder mig Hiertet at høre.
For Guldet just ei; jeg ønsker ei Guld; men det mig, Eupolis, glæder
At Du er en Ven af det ærlige Slags, som hiælper Din Broder i Nøden.
Vel ofte misundte Du mig min Krands.

Eupolis.

Ja — Laurbærkrandsen er andet;
Men Penge, paa dem er jeg ikke saa gridsk. Jeg deler Talenterne med Dig.

Aristophanes.

Selv har jeg Talenter, Eupolis! Har kiøbt en Gaard som er kostbar.

Eupolis.

Saa har Du maaskee Dig slemt forkiøbt; og nu, da Giælden skal klares —

Aristophanes.

Jeg siger Dig nei! Thi Godset er mit. Der mangler intet paa Gaarden,
Undtagen en Frue, til Hustru mig, og Arbeidsfolket en Madmo'er.

Eupolis.

Du spøger da blot efter gamle Viis?

Aristophanes.

Nei! Jeg vil længer ei spøge;
Thi Spøgen med Krukken gik her tilvands, saalænge til den blev Alvor;
Og lystig jeg kom til denne Kyst, for hiem at vandre bedrøvet.

Eupolis.

Forelsket maaskee?

Aristophanes.

Der Gaaden er løst. Du finder Veien i Mørke.
Dog var det just heller saa bælmørkt ei, at Næsen Du derfor behøved
Paa Døren at støde tilblods.

Eupolis.

Fortæl, fortæl!

Aristophanes.

Hvad skal jeg fortælle?
Er jeg en Epiker, kiæreste Ven, som ud kan spinde Bedriften

I mange Sange? Hvor snart fortalt! Jeg elsker en
smuk lille Pige;
Men Eros, som til min Mandboms Aar jeg hylded
ei, hævner sig paa mig;
Thi Pigen er knibsk. Men, oprigtig talt, jeg troer
hun Comødie spiller,
Og det kan ogsaa jeg, som vel Du veed.

Eupolis.

Hvad vil da Fortvivlelsen sige?
Hvem er det?

Aristophanes.

Der har vi Spørgsmaalet ret! Der ligger
Hunden begravet!
Hvem er det? Broder, jeg varer Dig, naar Du
vil Comødier skrive,
Da spørg Dig altid først for, om Den, som Du
med Svøben vil snærte,
Ei har en deilig Datter maaskee, i hvilken Du bliver
forelsket.

Eupolis.

Hvo er da Manden?

Aristophanes.

Jeg var en Knøs i Ungdomsaarene kaade;
Jeg kiendte ham ei! — I Bad han ei gik, og slet
var hans lurvede Kappe.
Han stod paa Gaden i Tanker tit, var sær og hadede
Lystspil,
Forbød Tilhørerne did at gaae. Euripides var ham
blandt alle
Den kiæreste Tragiker, for han var riig paa Tanke=
sprog og paa Gloser.
Man sagde — thi aldrig havde jeg selv et Ord end
talet med Manden,

At Guderne han foragted, og dem dybt under Begreberne satte.

Eupolis.

Du mener Sokrates.

Aristophanes.

Nu jeg det veed: jeg giorde ham høiligen Uret.
Ved Agathons Giæstebud jeg ham saae; hans Viisdom der jeg beundred.
Ja! det er en klog og en ædel Mand; lidt sær — hvad siger det mere?
Men ingen Sophist. Jeg selv kan ei meer en Sokrates hade Sophister.

Eupolis.

Hans Datter elsker Du?

Aristophanes.

Eupolis ja! Den skiønne, den yndige Daphne.
Men ei hun veed, hun en Beiler har, som hendes herlige Fader
For hele Folket engang har forhaant; — og det dybt gnaver mit Hierte!

Eupolis.

Naar kiærlig Du fortryder din Synd, saa vil Forladelsen følge.

Aristophanes.

Hos Faderen vel, men hos Datteren ei. Og vil han Samtykke give
Til Giftermaal med letsindige Svend? Thi at jeg reent nu er omskabt,
Det veed han ikke.

Eupolis (leer).

Det veed ikke jeg, som lever dog dagligen med Dig.

Aristophanes.

Og, Eupolis, dog, dog er det saa. Jeg viger gierne
Dig Pladsen.
Jeg af Theaterlivet er mæt, jeg higer efter Naturens.
Jeg overlader Dig, uden Sorg, de brogetmalede Skiærme,
Samt Mændenes Hob og Ynglingers Flok, med deilige
Pigemasker;
Og Fløitespillet, og talrige Sværm, Tilskuerraden
paa Bænken;
De hurtige letforsvindende Klap! Naar nu et Klap
jeg paa Kinden
Faaer af min Daphnes sneehvide Haand, da glemmer
jeg Klapperne hisset.
Vel har jeg med en forvoven Spot tidt lagt mig ud
med Athene,
Men altid har jeg en evig Natur holdt høit, som
billigt, i Ære.
Og Skyerne, Fuglene, Vesperne har ei Aarsag til
mig at drille:
Thi jeg ærbødigt har hyldet dem — de aldrig udtøm-
mede Skyer,
Som af en bevægelig Dug-Natur fra Fader Okeanos
stige
Til Biergenes Aas, med Skove bedækt, hvor sig fiernt-
lysende strække
Det frugtfrembringende hellige Lands begeistret-sIad-
drende Floder,
Imens udødelig Skaberkraft nedryste de qvægende Skyer.
Og Fuglene ville vist heller ei ret alvorligt med Næbet
mig hakke;
De snadskende Fugle, skiøndt jeg dem tidt har høit paa
Scenen forklaget,
Fordi de Kornet af Furen stial, den nyligpløiede Fure,
Og pikked i Jordbærrets rødmende Frugt; jeg roste
dem kiærlig dog atter,

Fordi de snapped den hæslige Myg, som stikker i fugtige Dale.
Og Frøerne selv „Brekkekekex" har Aarsag ei til at klage!
Jeg roste dem jo som Venner især af de sangforstandige Muser,
Af den hornfødbede Pan, som hos dem i Sivet skiærer sin Fløite.
Ja Harpespilleren selv, Apol, der finder Skiold til sin Lyra.
Men stille Broder! Forlad mig nu! Tag mit Farvel for bestandig!
Hist kommer hun! Kold som Artemis, skiøn som den friske Demeter;
Og han, som ei skialv i Musernes Hal for et Folk — ei selv for Athener —
Han skiælver nu bag Cypressens Busk i Maaneskin blot for en Pige!

(De gaae.)

De gamle Fiskere komme ud af Hytten igien.

Menalkas
(seer ud af Scenen).

Der er hun alt. Han hende gaaer imøde,
Den lille Tvedragt svinder af sig selv.
Vi ere Gubber, Damon! Men vi glemte
Dog ei den søde Spøg, som Eros skiænker.
Det ligger nu engang i Møens Væsen,
At hun maa pine lidt den Mand, hun ynder.
Kom lad os gaae tilside! Lad dem tale!

(De gaae.)

Aristophanes kommer med **Daphne.**

Daphne.

Jeg træffer Dig igien ved Fiskerhytten?

Er Du ei kied endnu af dette Sted?
(Affides)
Besynderligt! Min Fader har forbudt mig
At drille ham, og dog kan jeg endnu
Ei lade være.

Aristophanes (sagte).
Aristophanes!
Beviis nu, at Du est en Skuespiller!
Vær ikke længer øm, vær ikke stum!
Suk ei! Vær kiæk! — Den Sukkende foragtes,
Men den Fortørnede forsoner man.
(Høit)
Min smukke Daphne! Jeg er ikke kommen
Herhid for din Skyld, det kan jeg forsikkre.
Du mødte kun min Elskov med Foragt,
Jeg sætter ingen Stolthed i at haanes.
Jeg gik just fra min Gaard en Aftenvandring,
Og grubled over Kiærlighedens Væsen;
Da fandt jeg: Havets Kyster ligner det.
Thi Søen tyder Mandens Kiærlighed:
Alvorlig, stærk og af en dyb Natur,
Skiøn lidenskabelig; men Pigens Elskov
Er kold og flad som Jordens Blomsterkyst.
De runde Lilier bag Sivets Blade
Forføriskt lokke Boven hid; den kommer,
Den vover sig, mildtrislende paa Smaasteen,
Som skiærer den, skiøndt den er blød og venlig.
I høie Dynger bruste den derude,
Paa Klippen knust, forhaant af Nattens Blæst.
Hvad vandt den ved at snige sig til Stranden,
Til Blomsterkysten med den faste Barm?
Maaskee et flygtigt Kys; — saa stødes den
Tilbage stolt. Og hvad var Troskabs Løn?
Et smukt — et løst — et øiebliktigt — Skum

Daphne.

Den Flygtige sig tænker Elskov flygtig,
Men ikke hver en Beiler føler saa.
Ei for Leandros var det hvide Skum
Paa Bølgerne kun snelle Stierneskud
I Elskovs Luft, som daled og forsvandt.
De vaade Nympher vinkte ham til Sestos
Fra sit Abydos; og det Hav, som skilte
To store Verdensdele fra hinanden,
Forbandt to Elskende; thi Helespont
Blev ham en sikker Vei til Kiærlighed.

Aristophanes.

Det var en anden Sag. Den skiønne Hero
Forsmaaede haanligt ei hans Elskov, Daphne!
Hun lyste ham med Faklen fra sit Taarn;
Da slog han Bølgen med en kraftig Arm.
Og da den slugte ham, da styrted Hero
Sig ned fra Taarnet til det elskte Liig.
Da var ei Kiærligheden Skum; nei, Skummet
Blev Kiærlighed, — som i det Øieblik
Da Aphrodite steg af Bølgerne.

Daphne
(rækker ham rørt sin Haand).

Og har Du mig i Sandhed da saa kiær?

Aristophanes.

Forfør mig ei til Svaghed, for at haane
Mig atter.

Daphne.

Og Du kalder Elskov Svaghed?

Aristophanes.

Ja — den fortvivlede — som ei giengiældes.
Den sømmer sig ei nogen Mand. — Lad Jorden,
Lad Elementerne bekæmpe den, —
Det siger Intet, naar den finder Gienklang

I Elskerindens Hierte. Men hvis Hiertet
Er koldt og lukt — og dog han staaer og banker
Som en elendig Betler om en Skiærv;
Da havde han fortient at hibses bort
Med Cerberus, med Helveds værste Hund,
Fra Hiertedøren.

Daphne.

Hør mig dog, Patroklos!
Jeg kiender Dig jo ikke ret endnu.
Man siger, Du var Digter, Skuespiller.
Det var jo Sophokles, som med Perikles
Feltherre blev, og Æschylos den Helt,
Som slog ved Marathon og Salamis.
O det er skiønt at dyrke Muserne!
Vel aldrig end har jeg seet Skuespil,
Men lader mig dog tidt derom fortælle.
Hvi har Du da forladt din skiønne Kunst?

Aristophanes.

Det Chor, jeg hørte Vaarens Roser synge,
Drog mig fra Phøbos mægtigt hen til Eros.

Daphne
(rækker ham sin Haand).

Jeg kan ei længer modstaae, jeg er din!

Aristophanes
(omfavner hende).

Det er Du! Ha jeg vidste det, Du er det.
Ak i det Mindste for et Øieblik!
Det Øieblik jeg skynder mig at nyde;
Thi jeg er bange for at miste Dig.

Daphne.

Følg til den ædle Sokrates, min Fader!
Han bød mig bringe Dig; han vil ei nægte
Sit Ja, naar Du ham hilser som min Beiler.

Aristophanes.
Det troer jeg ogsaa; men jeg frygter for,
At Den, som ønsker det, vil nægte mig det.

Daphne.
Tal tydeligt! Har Du bedraget mig?
Og er Du ikke Den, Du kalder Dig?

Aristophanes.
Jo Daphne! Jeg er Digter, Skuespiller;
Er agtet, yndet af Athenerne;
Har kiøbt en Gaard herude, har Formue,
Jeg elsker Dig. — Det synes være nok —
Det Vigtigste. Patroklos er et Navn,
Dig ligegyldigt, om jeg hedder saa,
Hvad heller anderledes, naar jeg er
Godseier — Elsker — Digter — Skuespiller.

Daphne.
Ja det er ogsaa ganske mig det samme,
Min kiære Ven! Lad det ei ængste Dig.
Patroklos er et vakkert Navn, han var
Achilles' Ven — en giæv og trofast Helt;
Men han blev dræbt, han faldt før Ilion
Indtaget blev; (smilende) Du, derimod, Du har
Jo vundet Borgen.

Aristophanes.
Elskelige Daphne!
Du er en Pige med Forstand, Du vil
Ei harmes paa en ufornuftig Viis,
Naar jeg betroer Dig — ak, en Ungdomsvildskab.
Jeg spilled eengang med — var nødt dertil —
I dette Lystspil kaldet Skyerne —
Som Aristophanes —

Daphne (forfærdet).
O alle Guder!

Nu falder det fra Øiet mig som Taage —
Du — Du er Aristophanes!

Aristophanes (forvirret).

Hans Ven!
Tilgiv ham, Huldeste. Han har fortrudt
Sit Misgreb mange Gange. Han var ung,
Letsindig — ak — ei kiendte han din Fader!

Daphne.

Og stilled ham til Spot dog for Athen;
Den ædleste, den bedste Mand! — og hængte
Som Giæk ham op i Skyen i en Kurv;
Og lod ham lære Børn at slaae Forældre,
At spotte Guderne. Jeg seer det, Synder!
Jeg læser i dit Blik — det er Dig selv.
Og brat forsvinder nu min Kiærlighed,
Som Nattens Mosedamp for Dagens Straale.

Aristophanes.

Jeg har Dig sagt: Ei kiendte jeg din Fader.
Jeg har misbrugt hans ædle Navn! Det passer
Elendigt paa den Last, jeg vilde revse,
Som jeg har revset, til Athenes Lyst. . .
Sophister haber Sokrates som jeg,
Lad Skyerne bedække da mit Misgreb
Med evig Taage. Stierner kan ei slukkes!
Mit Værk fordærver ei din Faders Ære,
Den daarligvalgte Titel ei mit Værk.
Jeg har i lang Tid agtet Sokrates
Som han fortiener.

Daphne.

Ha det kan Du ei!
Har Du et Hierte til at fatte ham?
Og kunde Du i al din Levetid
Vel giøre slig en Ondskab god igien?
Min dyrebare Fader! Tilgiv mig,

At jeg et Øieblik mig daare lod
Af denne Slanges Hvidslen. Nu tyer Daphne
Tilbage til dit faderlige Bryst!
Hun deler ei sin Kiærlighed til Dig
Med nogen Fremmed meer; hun fatter klart
Hvad Skat hun var paa Veie til at tabe.
Antigone forlod ei Ødipus,
En blind, vildfaret, hidsig, syndig Gubbe;
Og skulde jeg forlade Dig, som seer
Meer skarpt og klart end hele Attika?
Hvis Siæl er luttret alt i Jordens Modgang,
Som Guld i Ilden; som en salig Aand
Befriet fra Støvet i Elysion?
Nei, Fader! Opluk mig din lave Gavl,
Og tag igien mod en forvildet Due!

(Hun flyer fra Aristophanes og vil ile ind i Fiskerhytten.)

Aristophanes (fortvivlet).

Zeus! Har dit Lyn med svovlblaa Flamme styrtet
Mig fra Olympen ned i Tartarus?
Og møder mig Empusa der, som skrækker
Sit Bytte med forfærdelig Forvandling,
Før hun fortærer det?

Menon og **Antisthenes**, tvende Bevæbnede komme.

(Da Daphne seer dem, bliver hun staaende i Hyttedøren.)

Menon.

Der staaer han! Det er Aristophanes.
Jeg sagde Dig det nok! Jo han er her.
(Griber ham i Brystet og drager sit Sværd)
Du kommer ikke levende fra Stedet.

Aristophanes (kold).

Er I Herolder fra det mørke Rige?
Vil I afhente mig i Charons Baad?

Jeg frygter ei for at bestige den,
Skiøndt den er løs i Fugerne — skiøndt den
Vil briste med mig. Jeg er ingen Skygge;
Men mindre selv end den; — jeg er et Intet!

Menon.

Tre Nidinger har stevnet Sokrates
For Raadet og anklaget ham paa Livet,
For Gudsbespottelse, Ungdomsforføren.
Vi er den Vises Venner, vi vil hævne
Misgierningen her allerførst paa Dig,
Som i et nederdrægtigt Skuespil
Har giort ham latterlig i Folkets Øine,
Og været første Aarsag i hans Fald.

Aristophanes.

Her er mit Bryst! Jeg skytter ei om Livet,
Jeg takker Dig! Stød til! Hvad nøler Du?

Menon.

Det er mit Alvor, Niding! Tro Du mig,
Du har idag seet Lyset sidstegang.

(Han vil giennembore ham.)

Daphne
(styrter hen imellem Aristophanes og den Bevæbnede).

Ha vil Du dræbe den Uskyldige?
Stands, Morder!

Menon.

Daphne! — ha jeg kiender hende,
Det er den Vises Datter. Jeg vil tugte
Din Faders Fiende, Daphne, hold mig ei!

Daphne.

Forbandet være slig en Hævn — et Mord!
Troer Du med Mord at tiene Sokrates?

Menon.

Ha! Du forsvarer Aristophanes?

Daphne
(omfavner Aristophanes).

Det Sværd som ham vil dræbe, først maa bore
Sig giennem dette Bryst. — Han er min Brudgom!

Menon
(træder forundret tilbage).

Din Brudgom, Daphne?

Daphne (i Angst).

Ja, han er min Brudgom —
Forsonet med min Fader — Sokrates
Tilgiver ham.

Menon.

Nu — dersom det er saa,
Saa krumme vi et Haar ei paa hans Hoved.

Aristophanes
(henrykt, med Daphne i sine Arme).

O Kiærlighed! som gav Naturen Livet,
Hvor sødt gienføder Du mig her paa ny.

Tredie Handling.

Det Heliastiske Thing.

En Hal med Buegange til begge Sider. Man seer de første Bænkerader i Coulisserne besatte med Atheniensiske Borgere. Foran dem, paa selve Skuepladsen, sidde sex Archonter, tre paa hver Side. **Melitos**, som har talet, gaaer hen og sætter sig paa Bænken bag Archonterne.

Sokrates
(midt foran paa Skuepladsen).

Hvad Indtryk Klagerne paa Jer har giort,
Athenere! Det veed jeg ei; men hvad
Mig selv angaaer, var det ei meget langt fra,
De havde bragt mig til mig selv at glemme,
Saa overtalende har Alle talt.
Skiøndt — Sandhed — den har Ingen af dem talt;
Og den af deres Løgne maatte jeg
Beundre meest, da de advared Jer
For min Veltalenhed. Det tyktes mig
Den næsten største Uforskammenhed.
Thi naar jeg taler, vil I snart erfare,
Hvor slet og ret mit Ord, min Talen er.

Og hæsligt vilde det mig ogsaa klæde
I slig en Alder, som en Dreng at komme
Med prægtig Snak og med høitravende Floskler.
Jeg beder Eder — tager da tiltakke,
Naar I mig høre tale ligefrem,
Som I paa Torvet og ved Vexelboden
Er vant at høre mig; og larmer ei!

Først altsaa maa jeg da forsvare mig
Mod mere farlige Modstandere
End disse Sidste; skiøndt vel ogsaa de
Blev farlige. For lang Tid siden har
Man sagt: der var en Sokrates, en Viis,
Som grubled over Himlens skiulte Ting
Og Underjordens; og hvad der var Uret,
Fordreied han til Ret. See, det var farligt!
Thi slig en Mand er en Ugudelig.
Og De som vidned sligt om mig dengang,
Var Mænd med Aand, med Fædrelandets Agt.
Værst er det, at det er saa længe siden
At ei jeg kiender dem, og blandt dem Alle
Jer nævne kan — høit — en Komødieskriver.

Aristophanes
(træder frem).

Og her — her staaer han — en Komødieskriver.
Og som jeg offentlig Dig har forhaant,
Saa skylder jeg Dig offentlig en Afbigt.
Og see — den giør jeg villig, uden Skam.
Thi, tvertimod, det vilde være Skam,
Hvis jeg som moden Mand ei skammed mig
Ved Ungdomsubesindigheden. Navnet,
Jeg gav mit Lystspil og dets Hovedmand,
Var usselt valgt, og mere — det var dumt!
Den Vittige kan stundom være dum,
Saa godt som Dumheden kan være vittig.

Orakelet i Delphi vide maa
Hvorfor jeg valgte, Sokrates! Dit Navn
I denne store By, saa riig paa Narre.
Zeus veed at der var nok at vælge blandt!

(Der hysses af Forsamlingen.)

Aristophanes.

Saa sagte! Vi er ikke paa Theatret.
Her er vi Heliaster, Borgere.
Jeg har den samme Ret, som I! Og jeg
Udraaber høit paa Thinge: Sokrates
Er en uskyldig, viis, en ædel Gubbe!

(Han gaaer hen paa sin Plads igien.)

Sokrates.

I Nøden skal man kiende sande Venner.
Mig glæder høit, min Ven, hvad Du har talt.
Dit Lystspil, fuldt af Vid og sund Forstand,
Har altid moret mig. Jeg saae det selv
Med stor Fornøielse, naar det blev opført
Og vidste nok: det var en Misforstand,
At Navnet „Sokrates" Du havde brugt.
Mod gamle Anfald har jeg, for det første,
Da Intet meer at stride. Altsaa til
De nye. — Oplæser mig endnu engang,
Hvis I vil tiene mig, Melitos Klage!

En **Archont** staaer op og læser af en Tavle:

Melitos Melitos's Søn, anklager Sokrates, Sophronifkos Søn, af den Alopekiske Demos, som Forbryder, skyldig til at miste Livet, forbi han fordærver Ungdommen, og dyrker ei de Guder, Staten dyrker, men kun noget Dæmonisk.

(Han sætter sig.)

Sokrates.

Forbryder kaldes jeg! Ungdomsfordærver!

Athenere, men jeg paastaaer: Melitos
Er en Forbryder, der kun driver Spot
Med vigtige, med høist ærværdige Ting,
Med hvilke aldrig han alvorligt har
Befattet sig. Kom hen til mig Melitos,
Og tal!

(En Archont vinker ham, han kommer.)

Sokrates.

Ei sandt, Du ønsker Ungdommen
Skal trives vel?

Melitos.

Jeg ønsker det.

Sokrates.

Saa siig:
Hvo gjør den bedre? — Hvo der den forbærver,
Har Du alt sagt; men siig os ogsaa: Hvo
Forbedrer den? — Du tier? — Seer Du vel,
Hvor lidt Du Dig bekymret har om Sligt?
Og tykkes det Dig ikke skiændigt dog?
Og er det ikke nok Beviis mod Dig?
Tal dog, min Gode! Hvo forbedrer den?

Melitos.

Nu — Lovene!

Sokrates.

Derom jeg spørger ei
Min Bedste! Hvilke Mennesker, jeg mener,
Som kiende Lovene, naturligviis.

Melitos.

Her — disse Dommere.

Sokrates.

Hvad siger Du,
Melitos? Disse her opdrage, de
Forbedre Ungdommen?

Melitos.

Tilvisse, ja!

Sokrates.

Og — Allesammen, eller nogle Faa?

Militos.

Nei Alle!

Sokrates.

Ha, ved Hera, herlig talt!
En sielden Rigdom til at fremme Godt.
Og hine Raadmænd ligesaa?

Melitos.

De med!

Sokrates.

Men Fogderne, Melitos, mon de dog
I Sognet ikke stundom dem fordærve?
Giør de dem ogsaa bedre?

Melitos.

Ogsaa de.

Sokrates.

Tilhørerskarerne, som sidde her
Til begge Sider?

Melitos.

Iberegnet.

Sokrates (smiler).

Alle
Athenere forbedre Ungdommen —
Det er din Mening da, — undtagen jeg.

Melitos.

Det er min Mening.

Sokrates.

Jeg Usalige!
Men svar mig: Dersom Talen var om Heste —

Troer Du, at Alle kan tilride dem,
At Een dem kun forbærver? Eller omvendt,
At Enkelte — Beriderne — dem ave,
At Uerfarne kun skamride dem? —
Du kan ei nægte det, Melitos, om
Du ogsaa gierne vilde. Lykkelig
Var Ungdommen, hvis Een den kun forbærved.
Men jeg vil giøre Dig endnu et Spørgsmaal:
Hvad er det Bedste, mener Du, — at leve
Blandt gode Borgere, hvad eller slette?
Vil man vel heller hiælpes eller skades? —
Svar mig, Du Gode! Loven byder Dig
At svare mig. Vil Nogen gierne skades?

Melitos.

Vist ikke.

Sokrates.

Og naar nu Du kalder mig
Ungdomsforfører, — mener Du dermed
Forsætlig eller uforsætlig?

Melitos.

Ganske
Forsætlig, mener jeg.

Sokrates.

Hvordan, Melitos?
Du troer mig i min Alderdom saa dum,
Forsætlig at forføre Næsten til
At skade mig? — Det troer Du ei, Melitos!
Det faaer Du heller Ingen til at troe.
Altsaa forbærver jeg den enten ei,
Hvad eller skeer det uforsætligt; hvilket
Ei kræver Lovens Straf. I hvert Tilfælde
Har Du jo løiet! Skeer det uforsætligt,
Da trænger jeg til Varsel, Undervüsning,
Strafskyldig er jeg ikke. — Nu til Dadlen

Om Guderne. Her maa Du give mig
Lidt nøiere Forklaring om din Mening.
Er det din Mening, at jeg dyrker ei
De Guder, Staten dyrker; eller troer Du,
At jeg er reent ugudelig, og ingen,
Slet ingen Guder dyrker?

Melitos.

Ja det er
Min Mening just: Du dyrker ingen Guder.

Sokrates.

Du sælsomme Melitos! Hvordan kom
Du dog til denne Mening? Sol og Maane,
Dem holder altsaa jeg for Guder ei,
Som andre Mennesker?

Melitos.

Nei, nei, ved Zeus,
I Dommere! Han troer, at Solen er
En Steen, og Maanen, troer han, er af Jord.

Sokrates.

Der tog Du mig for Anaxagoras;
Ham maa Du stævne hid for slige Tanker.
Altsaa — ved Zeus — jeg troer paa ingen Gud?

Melitos.

Nei, nei, ved Zeus, Athener! Han troer Ingen.

Sokrates.

Det er en Ungdomsstreg, Athenere!
Melitos her opfunden har en Gaade,
Og prøver om den vise Sokrates,
(Som Folk mig kalde, mener han, til Spot)
Kan løse den. Den er ei vanskelig.
Tillader mig blot paa min vante Viis
At svare ham, og giører ingen Larm! —
Siig mig, Melitos! Gives der vel Ting

Som angaae Mennesker, men derfor dog
Ei Mennesker? — I Mænd! Han skal mig svare,
Og I bør rolige forholde Jer.
Svar! Gives der vel Ting, som angaae Heste,
Men ingen Heste? Ingen Fløitespiller,
Men dog vel Ting som angaae Fløitespillet? —
Nei, bedste Mand! Der gives intet Sligt,
Du maa nu svare dertil eller ei.
Endnu et Spørgsmaal: Gives der vel Folk,
Som troe paa det Dæmoniske, men som
Ei paa Dæmoner troe?

Melitos.

De gives ei.

Sokrates.

Jeg takker Dig, at Du engang vil svare.
Men naar jeg altsaa paa Dæmoner troer,
Er de ei Guder, eller Gudesønner?
Og hvordan kan jeg troe paa Sønnerne,
Men ikke paa Forældrene? Nedstamme
De ei fra de udødelige Guder,
Ved Nympher, eller Andre? — Altsaa seer man:
Melitos var i stor Forlegenhed
For at paadigte mig en virkelig
Forbrydelse; men da han ingen fandt,
Saa digted han, — som han sædvanlig pleier —
Os noget Slet.

(Melitos gaaer forbittret hen og sætter sig.)

Sokrates.

Men det er ikke ham,
Det veed jeg meget vel — som styrter mig.
Jeg underligger ikke Anytos og hans
Og Lykons Had, — men Mængdens — hvis jeg falder.
Dog — hvis det skeer — troer I, jeg frygter Døden?
Nei, nei! Da dyrked jeg i Sandhed ei

De høie Guder, hvis jeg frygted den.
At frygte Døden, I Athenere!
Der er at være indbildt viis, og bilde
Sig ind at vide, hvad man ikke veed.
Thi Ingen veed, hvad Døden er. Maaskee
Den er det ypperste, det bedste Gode;
Og dog man frygter den, som om den var
Det største Onde. Hvis maaskee jeg troer mig
Lidt mere viis end Mange, da bestaaer det
Blot i, at jeg mig ikke bilder ind
At vide, hvad ei Mennesker kan vide.
At synde derimod mod Lov og Sæder
Og mod Retskaffenhed, det veed jeg, at
Jeg ikke bør. — Og nu opfordrer jeg
Enhver, som kan bevise mig, at jeg
Var Ungdommens Forfører! — Alle tie?
Saa træder frem I Mænd, som vidne kan,
At jeg var dens Forbedrer. Kriton, Du
Min Ven, og Fader til Kritobulos!
Lysanias, Du Sphettier, og Fader
Til Æschines! Antiphon, kom! Du Fader
Til min Epigenes — og Andre fleer!
Jeg seer, jeg har ei nødig Jer at kalde,
I trænge Jer frivilligt giennem Mængden,
Til gamle Sokrates.

Fædrene.

Vi takke Dig,
Du ædle Mand! — Du opdrog vore Sønner
Til Dyd og Viisdom. — Leve Sokrates,
Den viseste Athener! — Guderne
Beskytte ham!

Sokrates.

Tak, tak, I gode Venner!
Og gaaer nu hen paa Eders Plads igien,

Og lader mig et Ord først tale het
Med mine Dommere, før de mig dømme.

(Til Folket)

Maaskee vil det fortørne fleer blandt Eder,
At ei jeg prøver paa at røre Hiertet!
Thi Mange tog i mindre farlig Sag
Hustru og Børn fra Hiemmet med, og søgte
Med Taarer at formilde Dommerne
Til Skaansomhed og til Forbarmelse.
Maaskee det krænke vil Forfængligheden,
At ei jeg griber til det sidste Middel;
Hvad let jeg kunde; — thi jeg stammer, som
Homeros siger — heller ei fra Egen
Og Fieldene, men kun fra Mennesker.
Jeg efterlader Hustru, kiære Børn,
Som vist sig vil bedrøve ved min Død.
Men ei jeg rokke skal Retfærdigheden;
Meensvorne giør Jer ikke Mines Taarer.
Jeg kræver intet Andet end min Ret.
Og derfor beder jeg, Athenere!
Ei kalder det Indbildskhed, Ringeagt,
Ifald jeg uden slige Sørgescener
Gaaer bort herfra og venter paa min Dom.
Det skylder jeg Retfærdighedens Mænd,
Det skylder jeg min Alder og mit Rygte;
Som — være det nu grundet eller ei —
Hos Sokrates udmærket Noget finder,
Ei ganske Hverdags, — der har bragt ham til
Ei at foragte — ei at frygte Døden.

(Han gaaer.)

Archonterne reise sig.

En Archont.

Først skal der stemmes nu, om Sokrates
Er skyldig, eller om han er uskyldig.

Man bringe Krukker, sorte, hvide Stene
Omkring til Folket! Men for Sindet fromt
At stemme til Retfærdighed, ved denne
Høist vigtige Handling — lukker Choret ind,
At siunge Hymnen, — medens Folket stemmer, —
Til Adrasteia Nemesis, — Athene;
At de bevæge Hierterne til Retfærd,
Og true Den, der handler af en lumsk
Forblommet Hevnlyst, med Giengiældelsen.

(Bagdørene aabnes og Choret, som bestaaer af hvidklædte Ynglinger og Drenge, træder ind:)

Chor.

O Adrasteia! Hellige Nemesis!
Du Nattens Datter, som med dit Fakkelblus
Opklarer Mørkets Mulm, og rammer
Snart eller silde hver fræk Forbryder.

Straal ned som Stierne giennem din sorte Nat!
Vor Aand opklar, som hildes i Slumringen!
Din Vægtskaal viis, som Retfærd veier,
Træf med dit Spyd den Brødefulde!

Og Du, Athene! Der som en Tanke sprang
Af Gudens Hoved, — Mandens og Qvindens Aand
Forener Du, blaaøiede Jomfru!
Theseus at bygge sin Stad Du lærte.

I faldne Muur af gamle Kekropia
Kun tuded Uglen; — ei Du forsmaaede den —
Den blev din Fugl, — den saae i Mørke.
Lær dit Athen nu i Mørket skue!

(Imidlertid er Stemningen skeet. Archonterne mødes med Tavler fra de modsatte Sider og meddele hinanden Udfaldet. Choret træder tilbage og gaaer. Sokrates indbringes igien.)

Archonten.

Tohundrede — ott'oghalvfierdsindstyve

Frikiende Dig, o Sokrates! Men Du
Fordømmes af — Tohundred eenogfiirs.

Melitos
(kommer glad).

Tre meer? Saa maa han døe.

Archonten.

Da ikkun Tre
Har Overvægten i at dømme: skyldig,
Saa kan Archonterne tillade Dig
Din Straf at vælge selv. — Hvis Pengebøder,
Maa Summen være stor; men kan Du ei
Udrede den, velan, saa vælg imellem
Landflygtigheden eller evigt Fængsel.

Sokrates.

At jeg er ikke vred paa Eder, I
Athenere, for I fordømme mig,
Dertil bidrager Meget.

(Archonterne sætte sig.)

Deels er det
Ei kommet mig uventet; tvertimod,
Jeg havde troet, at mange flere Stemmer
Mig skulde fælde. Nu er Overvægten
Saa liden, saa høist ubetydelig,
At hvis Melitos ikke havde brugt
Den her nødvendige Forsigtighed
I sit Navn blot at underskrive Klagen,
Saa havde Lykon, Anytos ei her
Havt Lov at stemme med, og jeg var fældet
Da blot af Een, imellem flere Hundred.
Ja — hvis de To ei havde hvervet for ham,
Saa havde han ei vundet Femtedelen
Af Stemmerne mod mig; og tusind Drachmer
Han havde maattet bøde for sin Frækhed.
Men — ligemeget! Manden vil min Død.

I, derimod, tillade mig at vælge
Hvad jeg fortiener. Nu er altsaa Spørgsmaal:
Hvad Sokrates af Eder har fortient.
Jeg aldrig brød mig om at vorde riig,
Og Folketaler og Krigshøvding vilde
Jeg heller ikke være. Ærlig sagt:
Fordi jeg fandt mig kaldt til noget Bedre.
Bilægge den udvortes Tvist med Vaaben,
Kan Mange lære Jer; men: stifte Fred
I Siælen, vorde noget Dygtigt der,
Før I forlange Pligter kun af Andre, —
Dertil var ikke mange Læremestre.
Jeg troer at have været Jer en Slig.
Er altsaa Spørgsmaal om Fortieneste,
Da maa den være god og ikke slet.
Og har en Fædrelands-Velgiører da
Bespiisning ei fortient i Prytaneion?
Langt meer end Den, som i olympisk Leeg
Med Tospand, Fiirspand først til Maalet kom?
Thi hin forøger ikkun Statens Glands,
Og trænger ikke til et saadant Maaltid;
Jeg derimod — jeg kan behøve det.
Skal altsaa jeg tilkiende selv mig Ret:
Bespiisning vorder det i Høitidshallen,
Paa Statens, paa mit Fædrelands Bekostning.

(Der hysses og trampes i Forsamlingen, nogle af dem man seer paa Bænkene, staae og trække sig tilbage.)

Melitos (kommer).

Du hører Folkets Bifald, Sokrates!
Oprørende Forbryder! Bragt til Tærsklen
Af Dødens Port, og neppe viist et Smuthul
Til Redning, fordrer Du en Hæder, som
Kun Staten viser sine største Mænd.

Sokrates.

Der gives Øieblik i Livet, hvor
Fortienesten, som taler men ei høres,
Opfordrer Mennesket til Selvforsvar,
Hvor det vår Feighed, Hykleri at tie.
Den Agtelse, jeg skylder Folk og Stat
Og egen Ærlighed, skal ei fornærmes
Af slige Kunster. Dersom ei den Lov
Var indført her, at man paa een Dag kan
Dødsdommen over den Indstævnte fælde,
Da vilde selv I overtydes snart
Om min Uskyldighed. Melitos fordrer
Min Død, om hvilken selv jeg yttred nys,
At det var uvist, om den kunde kaldes
Et Onde. Dog I vil, at jeg skal vælge
Hvad klarligt jeg erkiender for et Sligt:
Som evigt Fængsel; hvad er Livet vel
I Trællelænker? Eller Pengebøder;
Jeg er en fattig Mand og har ei Penge.
Saa staaer Landflygtigheden da tilbage.
Men altfor kiært mig maatte Livet være,
Hvis ikke jeg begreb: at Den som ei
Kan trives i sit eget Fædreland,
Han trives slettere blandt Fremmede.
I slig en Alder skulde jeg mit Liv
Begynde forfra? Gaae fra By til By,
For atter der at vorde landsforviist.
Thi hvor jeg kom, der maatte jeg dog tale
Og sige, hvad jeg tænkte; uden Grandsken
I Aandens Dyb var Livet mig et Intet.
Sig flokked Ungdommen at høre mig;
Og trued ikke da den samme Skiæbne?
Og naar jeg siger Eder, at min Dæmon,
Som tidt i Eensomhed mig giver Vink,
Advaret har for Sligt — saa troe I mig

Vel heller ikke. Hvis jeg havde Penge,
Saa vilde jeg betale Bøderne,
Som I paalægge mig. Men Alt hvad jeg
Kan give Jer, — det er en Mine*) høist.
Dog — Platon, Kriton og Kritobulos
Apollodorus — have tilbudt mig,
Hvis det behøves skulde, tredve Miner.
Saa meget vil jeg da betale Jer,
Og disse Mænd vil gaae i Borgen for mig.

Aristophanes (træder frem).
Jeg byder meer, jeg byder hvad forlanges.
Tag hvad jeg har! Tag hele min Formue!

Melitos (kommer).
For silde! Han har opbragt Folket med
Sin Indbildskhed, sin Særhed og sin Dæmon.
Og mens han stod og roste høit sig selv,
Er fiirsindstyve Stemmer gaaet over
Til Modpartiet, som fordømmer ham.

Archonten
(kommer og siger bedrøvet).
Trehundred eenogtredsindstyve Stemmer
Mod hundrede ott'oghalvfemsindstyve
Har dømt Dig — til at tømme Giftens Bæger.

(Der opstaaer en dyb Taushed.)

Sokrates (bryder den).
Athenere! Det vil ei vare længe,
Før strengt man dadler Jer, for I fordømte
Den vise Sokrates til Døden; thi
At jeg var viis, det vil man paastaae dog,
Om det med Rette skeer nu eller ei.
Og havde blot I lidet givet Tid,

*) 12 Rigsdaler.

Saa havde reent I kunnet spare Jer
Uleiligheden og Henrettelsen,
Thi da var Døden kommen af sig selv.
Dog træffer ei min Dadel Eder alle,
Kun dem der fældte mig. — Nu staaer tilbage
Da blot, at gaae i Døden som en Mand.
Thi skammeligt det var, saavel i Retten
Som naar man gaaer i Krig, at kaste Vaaben
Og tigge sin Forfølger om sin Frelse.
Men hvad nu følge vil, det spaaer jeg Eder.
Man siger jo at Mennesker, der snart
Skal døe, besidde hellig Spaadomskraft.
Naar jeg er død, da vil snart Straffen følge.
I troe at stoppe nu den Dadlermund,
Som kalder Jer til Regnskab for Jer Vandel;
Men mange Stemmer høiere vil raabe.
Og troe I med Henrettelser at standse
Den Dom, der træffer Eders slette Handling,
Da feiler I. Athenes Ugle snart
Vil atter flagre til Ruinerne
Og hyle frygtelige Varselslyd.
Jeg træder hist for andre Dommere,
For Minos, Rhadamantos, Aekos og
Triptolemos — de vil mig ei fordømme.
Jeg træffer Palamedes hist og Aeas,
Og mange fleer Uskyldigtmyrdede.
Kiært vil det være mig med dem at tale,
Der kan man tale frit; thi der henrettes
Man ei, fordi man siger Sandheds Ord.
Kun een Ting beder her jeg Eder om:
Hvis mine Sønner, naar de voxe til,
Om Rigdom sig bekymre, — hvis de stræbe
Til andet Maal end Dydens, — straffer dem
Med Dadel, som jeg her har straffet Jer!
Og bilde de sig ind at være Noget,

Og er dog Intet, — revser dem, som jeg
Har revset Jer! Og det vil glæde mig,
Naar hist — hvad vist jeg troer, — jeg det erfarer.
Men det er Tid nu at vi skilles ad —
Jeg for at døe, I Andre for at leve.
Hvad der er bedst — det veed kun Guden hist!
(Han gaaer.)

Sokrates's Huus.

Xanthippe. Daphne. Lamprokles,
den lille **Kriton.**

Xanthippe.

Saadan behandle disse Uslinger
Den største Mand Athen end har besiddet!
En Mand, hvis Aand og Hierte rev mig hen
I Ungdomsaar saa stærkt, at reent jeg glemte
Hans Hæslighed og ringe Herkomst; da
Jeg i min Frændes, i Perikles Huus
Ham kiende lærte; hvor Aspasia
Gav ham den første Smag paa Videnskaber.
Og jeg har ogsaa altid holdt af dem.
Faa smukke Møer havde vel, som jeg,
Glemt alt det Øvrige, glemt Rang og Velstand,
Og sig forelsket i den blotte Viisdom.
Desværre, jeg var fattig, som han selv.
Er Krybben tom, da bides Hestene.
Det er et lavt, et pøbelagtigt Ordsprog,
Men er dog sandt — Dog maa jeg give ham
Den Roes, — det var ei ham, — det kom fra mig;
Naar Børnene først havde giort mig vred,
Naar Naboerne havde ærgret mig,
Naar Næringssorger havde ængstet mig,

Og naar hans sære Væsen drilled mig.
Men — det er glemt, det er tilgivet Alt;
Thi han er god, — hans Hierte — det er Guld.
Og han vil nok forsvare sig saaledes,
At Fienderne skal alle staae tilskamme.
Han vender hiem med Seir, det veed jeg vist.
Desværre venter ham kun atter Sorg
Og Ærgrelser! Thi Datteren gaaer hen
Og sig forlover med hans værste Fiende.
Det var da Takken for den megen Godhed,
Hvormed han overdynged Dig, Du Slette,
Du Utaknemlige! paa min Bekostning?
Men nu — nu er jeg mere troe end Du.

Daphne.

Nei, kiære Moder! Daphne blev sin Fader
Saa tro som Du din Husbond. Han har givet
Sit Ja til dette Ægteskab, før han
Gik hen paa Thinget at forsvare sig.

Xanthippe.

Den Stakkel! Ak, han siger Ja til Alt,
Naar blot man ikke disputerer med ham,
Og han beholder sine Meninger,
Saa faaer man ham til Alt. Og derfor var
Jeg ogsaa nødt, at tage mig af Huset;
Og hvis jeg stundom syntes lidt for mandig,
Saa var jeg nødt dertil; thi Sokrates
Er vel en Viis for hele Grækenland,
Men ingen Husbond i sit eget Huus.

Daphne.

Trøst Dig, min Moder! Aristophanes
Vil redde ham, hvis han til Bøder dømmes,
Om saa det var med hele sin Formue.

Xanthippe.

Nu det er ædelt! Det er vel giort, godt giort.

Saa vil jeg ogsaa da tilgive ham.
Der er han.

Aristophanes kommer.

Daphne
(iler ham glad imøde).

Aristophanes!

Aristophanes (bedrøvet).

Min Daphne!
Ulykkelige Hustru! — Arme Smaa!

Xanthippe.

Hvad er der skeet? Du tier. Tal! Din Taushed
Mig skriger værst.

Aristophanes.

Man gav ham Valget frit
Imellem Bøder, Fængsel, Landsforviisning.
Han afslog Alt! Jeg vilde bøde for ham
Med Penge, — men for silde! Sokrates
Forbittred Hierterne, fordi han følte
Sin Værdighed og taled som han følte.
Da dømte Folket ham tildøde, — til
At tømme Giftens Bæger.

(Børnene græde.)

Xanthippe.

Drikke Gift?
Saa vil jeg drikke med Dig, Sokrates!
Saa vil vi dele Bægret. Du har deelt
Den bittre Livets Kalk med mig; nu er
Det billigt, at jeg deler din igien.
Uhyrerne har dømt den Viseste,
Den bedste Mand til Døden!

(Pludselig greben af en stærk fortvivlet Angers Følelse)

Men jeg vil
Ei kaste Skylden meer paa Fremmede.

Hans Død opbirker Laasen for min Siæl,
Og sprænger den forfængelige Dør,
Hvor Selvroes sidder, Egenkiærlighed
Og sminker sig. Nei, nu skal Sandhed skrige!
Jeg — jeg har dræbt ham. Jeg har giort ham Livet
Utaaleligt. Jeg, jeg har giort ham Døden
Tillokkende. Han vil ei vende meer
Tilbage til den Hule, hvor ham Avind,
Medusa med de fæle Slangehaar,
Forstener til den græsselige Taushed.
Som et fortvivlet Vildt, der grumt forfølges
Af glubske Blodhund ud til Søens Kyst,
Han styrter sig i Havet, drukner der,
For ei at faae sit Hierte sønderrevet.
Bort, Maske! Bort Undskyldning! Bort hver Løgn,
Som vil forfægte Synd og Skamløshed.
Med revne Klæder og med Flaggerhaar
Vil jeg Athenens Gader giennemhyle;
Vil kaste mig paa Tærsklen til hans Fængsel —
Og haaber, at der Nemesis mig træffer,
Før Folkegiften isner Hiertet ham.

(Vil bort.)

Daphne
(kaster sig for hendes Fødder).

O Moder bliv! Bedrøv vor Fader ei
Med slig en Handling, som, Du veed, han haver.

Xanthippe (mat).

Nu vel, saa slutter jeg mig i min Vraa
Og venter der, til Solen synker, Daphne!
Saa drikker han sin Kalk, og jeg med ham.
Thi der er Gift i flere Bægre, Daphne!
End det som Bødlen rækker Sokrates.

(Hun gaaer ind i Sideværelset.)

Daphne.

O arme Moder! Hellig Veemod kan
Ei lindre Sorgens Qval i hendes Hierte.
Forbittrelsen ophidser hendes Blod;
Og nu — af Kiærlighed og Troskab til
Vor arme Fader, — som, uagtet al
Jilsindethed, hun elsker meer end Livet, —
Maa Braadden saare hendes eget Bryst.

Aristophanes.

I arme Smaa, aftørrer Eders Taarer!
Min Daphne, Haabet er ei ganske slukt.
Alt vil jeg vove, for at redde ham.
Jeg staaer Jer nu i Husbonds, Faders Sted.
Det Skib, som aarlig gaaer til Øen Delos,
Med Krandse smykt, med Sangere, med Præster,
At helligholde Festen for Apol,
Det hellige Skib ei kommet er tilbage.
Mens det er borte, maa der ingen Domfældt
Henrettes i Athen. Hvor længe det
Kan vare, veed man ei; maaskee det kommer
I Morgen alt, om nogle Dage først;
Men Tid til Redning er der, som I see.
Jeg Alt bereder til den Vises Flugt;
Og kommer Skibet, blier det mere let
I Glædestummelen, — naar Ingen tænker
Paa skumle Fængsel — at bortføre ham.
Vel afslog han idag Landflygtigheden,
Da den blev budt ham; men der er stor Forskiel
Paa: selv at dømme skyldig sig for Brøde,
Paa Thing høitideligt at giøre Løvter
Om evig Fiernen fra sit Fædreland;
Og paa: at vige for en opbragt Pøbel
En Maanedstid, til den faaer Øiet op,
Og kalder selv med Hæder ham tilbage.

Fat Mod, min Daphne! Græder ikke Børn!

(De Smaa tørre Taarerne af Øinene og see glade paa ham.)

Jeg skylder Eders Fader en Erstatning!
Jeg hængte ham engang i Skyerne;
Nu standser jeg ham paa hans Flugt i Sky
Til de udødelige Guder. Der
Han kommer tidsnok; men vi Mennesker
Behøve lidt Guddommeligt paa Jorden.

Fierde Handling.

En Hal.

Æschines. Platon. Epigenes. Kritobulos.

Æschines.

I denne Hal, saa nær ved Porten, samles
Vi bedst; og jeg har hidbestilt en Skipper,
Der boer i Nærheden, hvis Fartøi ligger
Seilfærdigt i Piræos. Han kun venter,
At Skibet, som nu kommer hiem fra Delos,
Indlægge skal i Havnen, og at Festen
Skal være feiret, for at lette Anker.
Jeg haaber vist, Vi overtale ham
Til at bortføre Sokrates.

Platon.

Ifald
Kun Sokrates sig lader overtale.

Æschines.

Naar alle vore Penge sammenlægges,
Da vil den Sum ei mangle, som behøves
Til at bestikke Fangevogteren

Og Skipperen, til at betale Fragten.
Hvad mig kun ærgrer er, at denne Giøgler
Deeltager i vort Anslag.

Kritobulos.

Ja det er
Ret ærgerligt. Jeg liber heller ei
Den falske Karl.

Platon.

Hvem?

Æschines.

Aristophanes.
Som overalt, jeg ynder ei Poeter;
De efterligne kun det Synlige,
De hildes i det Sandseliges Aag.
En Tragiker — det faaer endnu saa være —
Men denne plumpe Giøgler —

Platon (venlig).

Æschines!
Tillad mig, at jeg her modsiger Dig.

Æschines.

Siig Du mig kun imod! Jeg hører gierne
Vor vise Lærers kiæreste Discipel.
Ak! naar vor gamle Sokrates er borte,
Maa Zeus vi takke for vor unge Platon.
Du sætter selv jo Digtekunsten dybt
I Rangen i din Phædros?

Platon.

Saa har Du
Mig ei forstaaet ret. I første Rang
Jeg sætter Dem, som dyrke Kiærligheden,
Det Skiønne, Viisdommen og Muserne.
Er Sangen Virkning af en Skaberaand,
Som danner Idealer for det Skiønne,

Da er det ingen smaalig Efterligning,
Ei slavisk Billed af Naturen blot,
Ei Smigreri, der pirrer Aandens Gane,
Som Kogekunstens pirrer Legemets;
Og da tilhører den det Ypperste.
Thi det Guddommelige, Æschines!
Er jo det Skiønne, Vise, Gode selv.

Æschines.

Til slig en ideal Poet vil Du
Dog ikke stemple Aristophanes,
Som søler sig kun i et komiskt Dynd,
Bestryger end, som Thespis, Ansigtet
Med Bærmen af den lave Pøbels Fagter,
Og søger Løn i denne Pøbels Latter.

Platon.

Det giør han vel — tilsyneladende!
Jeg ogsaa nok vil tilstaae dig, at han
Tidt altfor længe vælted sig, — og ei
Ironisk blot — i dette Pøbeldynd.
Dog gik det ham som Svanen, Æschines!
Thi den blier ikke vaad i Vandet, veed Du,
Og Draaben triller af de hvide Fiær,
Der ikke plettes. Overgivenheden
Har tidt vel plettet Aristophanes,
Men kraftig Lud har vasket Pletten bort.
Nu luttres han i Kiærlighedens Ild;
Og aldrig var han blot en ringe Giøgler.
Hans Skiæmtestykker er politiske —
De angaae hele Folket, Grækenland.
Og i hans Pølsehandlere, hans Narre
Saae Hellas sine vidtberømte Mænd
Paa Vrangen tidt, men ogsaa tidt i Hiertet.
Og hvad der adler Aristophanes,
Det er den skiønne, yndige Natur,

Der som en Foraarskrands af bedste Blomster,
Maa tiene Spottebilledet til Ramme.
Jeg skatter Rammen meer end Billedet.
Hans Chor er idealske; naar han lader
Et Element, Naturen, Dyret tale,
Da — paa sin Maade — stor som Æschylos,
Han hæver sig ei over Tidens Sæder
Alene; — nei, høit over Tiden selv.
Og dog maaskee blier hans det bedste Billed
Af vort Athen om nogle tusind Aar.
Thi al den Ynde som Chariterne
Gav Grækersproget, — den udtrykker Han.
Stor er vist Æschylos og Sophokles;
Men Grækenland er mere skiønt end stort;
Den muntre Skiønhed, dette Skiælmeri,
Den genialske Overgivenhed
Udtrykker han. Og derfor kalder jeg ham
Chariternes og Grækersprogets Yndling.

Æschines.

Jeg troer, min Ven, at Du omvender mig.
Jeg stifter Fred med Aristophanes.

Platon.

Og hvad maaskee som Digter før han savned,
Det vil han finde nu som Menneske,
Naar Kiærlighedens hulde Vanvid har
Giort ham til trofast Elsker af det Skiønne.
Da voxer Vingen paa hans gode Ganger.
Som alle Andre har han tvende Heste:
Den Ene — sort, uædel, tøileløs,
Har giort ham selv og Mange meget af det;
Den Anden: viis og god og ædel, vil
Nu hæve sig til Himlens høie Hvælving,
Til det i Sandhed Værende; ja den
Vil ikke styrte med ham.

Æschines.

Godt! Jeg troer Dig.
See der er Manden, som jeg hid har stevnet;

(Jon, en Skipper, træder ind, Æschines gaaer ham imøde og trykker hans Haand.)

Og som jeg kort og godt kundgiøre vil
Vort Forslag.

Jon.

Hvormed kan jeg tiene Dig?

Æschines.

Du heiser Seil endnu i Aften, Jon?
Ei sandt? Du drager til Sikilien?

Jon.

Jo! dersom Æolos kun og Poseidon
Tillade det, — og Zeus. Det blæste stærkt
I Nat, og Regnen mægted ei at slukke
De røde Lyn. Nu lader det dog til
At blive klart igien til Folkefesten.

Æschines.

De mægtige Guder vil ledsage Dig,
Ifald Du øver først en ædel Handling.

Jon.

Jeg har alt offret Qvæg paa deres Alter.

Æschines.

De vil ei Qvæg — de fordre Mennesker.

Jon.

Der tog Du feil, min unge Philosoph!
I gamle Dage, veed jeg, det var Skik
At offre Mennesker; men ikke meer;
Og den, som vilde prøve nu paa Sligt,
Han fik at giøre med Archonterne,

Æschines.

Du misforstaaer! Jeg mener, Den maa være
Et bydigt Menneske, som hiælpes vil
Til lykkelige Skibsfart af Poseidon.

Jon (leer).

Ifald saa var, da frygter jeg, at Kiølen
Kun sielden vilde pløie Bølgens Ryg.
De fleste bedste Søfolk jeg har kiendt,
De vare nogle ryggesløse Knægte.

Æschines.

Men Mordere dog, Jon, var de neppe.
Erindrer Du vel Sagnet om Arion,
Som ogsaa reiste til Sikilien,
Og som de grumme Skibsfolk vilde myrde?
Delphinen redded ham, og Morderne
Leed Korsets Død.

Jon.

Jeg agter ei at myrde.

Æschines.

Men hvo ei redder den Uskyldige,
Naar let han kan, den myrder middelbart.

Jon.

Hvem skal jeg redde?

Æschines.

Sokrates! den bedste,
Den viseste Athener, som et daarligt,
Et uretfærdigt Folk har dømt tildøde.
I Aften skal han tømme Giftens Bæger
Naar Solen synker. Du kan redde ham!
Tillad os, hans Disciple, Dig at bringe
Paa Skibet Gubben ud i Mørkningen.
Vel kan vi ikke byde Dig ret meget,

Thi vi er fattige; men tred've Miner
Faaer Du dog strax, og siden faaer Du fleer.
Der er ei Tvivl om, Folket vil fortryde
Sin Synd, og Staten vil belønne Dig.
Du redder den, at ikke den begik
En Brøde, som i mange hundred Aar
Erindringen os vilde skiændigt plette.

Jon.

Jeg færdig er at tabe Sands og Mæle!
Du vil mig her bestikke til at vorde
Oprører mod mit Fædreland, dets Lov —
Og mener: Staten skal belønne mig
For mit Forræderi? — Det er dog vist,
At disse Philosopher alle have
En Skrue løs. Dog — Du er ung endnu;
Med Dig maa man see lidt igiennem Fingre.
Men denne gamle Skalk, som Jer fordærver,
Han sidder som en Rotte nu i Fælden,
Med samt sin brune Kappe; og ham, troer Du,
Jeg skulde laane Skibet til hans Flugt?
Nei, nei! saa kiender Du ei Jon ret.
Den Sokrates en Viis, med stor Forstand?
Ved Bacchus! han har ikke meer end jeg.
Alt hvad han siger — har jeg ofte hørt —
Er ligefrem, hvad alle Mennesker
Begribe kan. Er det en Philosoph?
Ja — var det Gorgias og Hippias!
De tale lærd og de gaae prægtigt klædt,
Og deres Viisdom maa man dyrt betale;
Men denne Sokrates jo takker Gud,
Naar man for Ingenting vil høre ham.
Han har fordærvet Jer, det er en Skam!
Og han troer ei paa Guderne. Dog mener
Du unge Daare, Guderne mig skulde

Forunde gunstig Fart, naar han var med?
Nei, nei! da vilde Aeolos begynde
Ret opbragt først at spile sine Kiæver;
Og ei Poseidon synke lod sin Fork,
Før han os alle havde stødt tilbunds.
Der bliver Intet af! Dog — i Betragtning
Af Eders Ungdom og den gamle Rævs
Snaksomme List, hvormed han fanged Jer,
Vil jeg for dennegang ei røbe Dig,
Og ei forklage Jer for Øvrigheden.
Men kommer mig kun ikke saadan tiere!

(**Aristophanes** har sneget sig i Hælene paa Jon og hørt hans Samtale med Aeschines, uden at sees af ham eller denne. I Slutningen af Scenen taler han et Par Ord hemmeligt med de Andre, og faaer dem til at gaae; kun Platon er bleven tilbage, som nu tager Aeschines ved Haanden og drager ham bort med sig.)

Jon

(leer i det han opdager Aristophanes).

Hvad seer jeg der?

Aristophanes.

Du mærker, Scenen har
Forandret sig. Der er dog intet Folk
Saa stolt og indbildsk, som de Philosopher.
En stakkels Digter oversee de reent.
Men jeg fortiener ikke bedre Medfart,
Thi hvorfor gav jeg mig i Kast med dem?
De troe, der gives ingen Kunst i Verden,
Som ikke de kan lære Kunstneren.
Jeg tænkte ret at høre meget her;
Men det blev Vind. Den kan Du bruge, Skipper!
Men Digteren er ikke tient med den.

Jon.

Hvi vil Du give Dig i Kast med dem?

De lære Dig jo blot Pedanteri.
Du veed, jeg er en stærk Komødiegiænger.
Jeg morer mig i alle dine Stykker;
At sige, hvor det Løierlige kommer,
Hvor de hinanden prygle, hvor de skiændes
Og sige Grovheder, hvor ubarmhiertig
Den ene Pladsmand Du til Kagen pidsker
Strax ovenpaa den Anden. Det er herligt!
Men lad kun være med de Anapæster,
Med de ravgale Chor, som ingen Siæl
Forstaaer. — Jeg i det mindste, jeg forstaaer
Dem ei.

Aristophanes.

Og er dog Siæl saagodt som Nogen.
Godt, Jon! Godt! Jeg tager mig dit Vink
Til Nytte. Du forstaaer det bedre vist,
End disse Philosopher; revser mig
Med større Ret end de.

Jon.

Jeg revser ikke,
Jeg siger kun min Mening.

Aristophanes.

Jeg skal rette
Mig efter den. Det er en Skuespillers,
En Digters Pligt at vinde Folkets Bifald;
Og det kan ubetinget skee blot, naar
Han smukt sig retter efter Alles Mening.

Jon.

Hvor kan Du rettes efter Alles Mening?
Det var at seile jo med alle Vinde.

Aristophanes.

Man maa lavere, Ven! man maa lavere.
Men hør! een Godhed er den anden værd;

Og naar jeg efter Meningen mig retter,
Saa giør Du mig igien en Tieneste.

Jon.

Ret gierne, hvis jeg kan. Hvad ønsker Du?

Aristophanes.

Jeg maatte lee, da jeg tilfældigviis
Kom ind, og hørte Phliosopherne
Her handle med Dig, om at føre bort
Den gale Sokrates, som selv engang,
Du veed, jeg har hængt op i Skyerne.

Jon.

Ja det var skiønne Spas! Jeg loe mig halv
Fordærvet, da jeg saae ham hænge der,
Og da Disciplene — erebuseerte!
Vil sige — vendte Bagen op mod Himlen,
Ved alt for dybt at stirre ned mod Jorden.

Aristophanes.

Her saae jeg dem igien fordybede
Saa stærkt, at ei de vogted sig for Vidner.
Dog — det er sandt — nu er jeg Ven af Huset.
Og jeg skal ikke røbe dem, saa lidt
Som Du det har isinde. Men, som sagt,
Jeg kunde fast ei bare mig for Latter;
Thi — skulde Du vel troe det, kiære Ven?
Jeg søgte Dig — omtrent i samme Ærind.

Jon (forundret).

I samme Ærind, Aristophanes?

Aristophanes (leer).

Ja det vil sige da — forstaae mig ret —
Jeg er i Sokrates forelsket ei;
Det er ei ham, som jeg vil føre bort.
Men — sværg ved Zeus og ved Poseidon, at
Du ei forraader mig!

Jon
(ryster trohiertig hans Haand).
Du tager her
Din Tilflugt til min Vennehiælp; saa maa
Du ogsaa troe mig paa et ærligt Ansigt.

Aristophanes.
Jeg skammer mig, jeg er ei længer Knøs;
For gammel finder Du mig vel til Sligt;
Dog — Eros spørger ei om Alderen;
Solviseren for ham er Sundhedsrosen
Paa friske Kinder; hvor han finder den,
Han spørger ikke smaaligt meer om Tiden.

Jon.
Ja Du faaer Alle til at glemme Tiden,
Og Amor med; men han ei glemmer Dig,
Saavidt jeg mærker. Traf han Dig igien?

Aristophanes.
Glykera elsker jeg, den søde Glut,
Hipparkas Kiæreste, den deilige
Hetære. Har Du seet det skiønne Barn?

Jon.
Nei aldrig!

Aristophanes.
Godt! Saa faaer Du hende heller
Ei nogentid at see; thi jeg er nidkiær,
Og Ingen paa den hele Reise skal
Min Elskte see; mens jeg bortfører hende
Fra den forhadte Mand, med hendes Villie.
Men dersom Du vil skiænke mig i Aften
En Tilflugt paa dit Skib med min Glykera,
Betaler jeg Dig fyrgetyve Miner.

Jon.
Det er særdeles godt betalt. Du tager
Hetæren fra sin Kiæreste?

Aristophanes.

Aldeles
Med hendes Minde. Hun er ikke bundet
Til ham ved nogen Lov; men han er hidsig.
Vi flygte bort til Vreden sætter sig,
Og ei mig truer meer hans Morderkniv.

Jon.

Den Billighed vil jeg nok vise Dig.

Aristophanes.

I Sandhed?

Jon.

See, der er min Haand derpaa!
Dit Liv skal trues ei af nogen Kniv,
Du ei for Pigen sukke skal forgieves.
Synd var det, hvis Athen Dig skulde miste
Ved Dolkestik, og, hvad som værre var,
Ved Smægten, Sukken efter nægtet Elskov,
Hvad vingestække kan den bedste Fugl.
Desuden er det ikke førstegang,
At jeg har hiulpet Elskere.

Aristophanes.

Det veed jeg;
Det gav mig Mod til at betroe mig Dig.

Jon.

Saa bring Du kun Glykera ud til mig,
Indhyllet i en Kappe med en Hætte,
I Skumringen.

Aristophanes.

Og selv jeg følger med.

Jon.

Heel vel!
(Gaaer til Døren, men vender tilbage igien, nærmer sig Aristophanes, stirrer ham i Øinene og siger ganske rolig.)

Men det er sandt, endnu et Ord!
Ifald Du narrer mig, saa kan Du ei
Fortryde paa, at jeg betaler Dig
Med samme Mynt. Det er just ei saa let
At give Slip paa gammel Vane; hvis
Du spiller her Komødie med mig,
Saa driver Du jo blot et lovligt Haandværk
Og øver smukt Dig i din egen Kunst;
Men find Dig ogsaa i, at jeg giør Giengiæld!
Thi jeg maa sige Dig dog før jeg gaaer:
Jeg veed, at Du forlovet er med Daphne,
Med Datt'ren af den gale Sokrates,
Som Talen nys var om; jeg veed, at Du
Har budt i Raadet hele din Formue
For ham at redde. See nu byder Du
Mig fyrgetyve Miner, for at bringe
Glykera bort! Hvad siger Daphne dertil?
Mon ei hun blier fortvivlet, naar hun hører
Din Troløshed? — Og hvis hun kommer nu
Paa Skibet, at faae Hævn paa Hæleren —
Og river Hætten af den smukke Frille,
Og finder kun — den stygge Sokrates!
Saa staaer jeg jo til Latter for mit Mandskab.
Nei, kiære Giøgler! lad de Fagter fare.
I Skiælmeri Du funden har din Mester.
Men vær kun rolig! Jeg har ikke glemt
Den Morskab, som Du tidt forskaffed mig;
Jeg lover, jeg skal ei forraade Dig.

(Gaaer.)

Æschines, Platon, Kritobulos, Epigenes
komme tilbage ind ad den modsatte Dør.

Æschines.

Fik Du ham overtalt?

Aristophanes.

Jeg tænkte, List
Der skulde hiælpe, hvor ei Sandhed hialp;
Men hverken Listen eller Sandhed bide
Paa dette Sælhundsskind.

Platon (seer ud).

Hvo kommer der?

Aristophanes (ligesaa).

Xanthippe! Den Ulykkeliges Hustru;
Og meer ulykkelig end hendes Husbond.
Vel dog, at hende her jeg seer igien!
Hun løbet er i Aftes bort fra Huset,
Hun har ei været hiemme hele Natten.
Vi frygted for, hun havde taget sig
Fortvivlet selv af Dage. Bornene
Har tilbragt Morgenen forfærdeligt.

Æschines.

Hvad vil den galne Qvinde her hos mig?
Jeg kan ei taale hende; hun har giort
Min ædle Lærer Livet suurt; vil nu
Hun fylde Huset op med sine Skrig?

Platon.

Hav Agtelse for den Ulykkelige!
Est Du en Mand, saa flygt ei for en Qvinde.

Xanthippe

(kommer med udslagne Haar, bleg og høist uordenlig i sin Paaklædning).

Nu — finder jeg Jer her forsamlede?
Zeus være lovet! — Lad mig sætte mig
Et Øieblik og hvile først; jeg er
Saa træt, afmægtig.

(Sætter sig, men springer strax op igien.)

Nei — det er det samme;
Jeg hviler ei, før han er ganske frelst.
Og kan jeg ikke frelse ham, saa vil
Jeg hvile med ham i den sorte Seng.

Nu hører mig, min Husbonds Lærlinge!
I vilde gierne redde ham, ei sandt?
Men vide dog, med samt Jer Viisdom, ei
Hvad I skal gribe til; og derfor staae I
Raadvilde her — nedslagne — uden Haab.

Æschines.

Veed Du da noget?

Xanthippe.

Stod jeg ellers her
Hos dig? Tomhændet? Mener Du, jeg kom
For at besøge Dig, at klynke med Dig?
Jeg veed ret godt, Du kan ei lide mig!
Og jeg kan heller ikke udstaae Dig.
Saa gaaer det op! Men vi kan begge lide,
Vi ærligt elske begge Sokrates,
Og det forener os i Nødens Time. —
Saa hører mig! I Aftes, da jeg fik
Den græsselige Tidende, da blev
Jeg fast forrykt. I Phantasien giorde
Jeg mig de hæsligste Bebreidelser,
Og jeg besluttede ei at leve længer.
See — Børnene — de græd; og da de havde
Sig trætte grædt, saa faldt de dybt i Søvn,
Som Børn sædvanlig pleie; Daphne med
Tilsidst. — Jeg som et Gienfærd sad ved Leiet,
Bleg i min Qval og søvnløs. Stormen tuded
Og Regnen pidsked ned og Lynet blaaned,
Og Tordnen skraldede. Da brat en Tanke
Nedsendte Zeus med sine stærke Lyn
Og den opklarede min mørke Siæl.

Jeg fatted den Beslutning strax at gaae
I Natten ud, i Storm og Regn og Torden
Til Fiskerleiet, til de stærke Gubber,
Om hvilke Daphne havde mig fortalt,
De elsked Sokrates. Jeg vidste sikkert:
Der laa et Skib i Nærheden derude,
Som vented nogle Baade blot med Fragt,
For strax at lette Anker, seile bort;
Og Skipperen, min Fætter Pythias,
En ærlig Siæl, og ingen feig Athener,
Er Sokrates hengiven i sit Hierte.
Det vidste jeg. Saaledes gik jeg da
Fra Staden ud til Fiskerleiet.

Aristophanes.

I
Den græsselige Storm?

Xanthippe.

Det stormed meer,
Det tordned mere vildt i dette Bryst.
Jeg mærked intet; tvertimod — det Veir
Var mig tilpas; thi det var kiølt at gaae,
Og hverken Lummerheden eller Folk
Opholdt mig. Saadan kom jeg ud til Hytten.
Jeg aabned den — og fandt — som Børnene
Derhiemme — de to gamle Gubber sove
Sødt, Arm i Arm. Jeg vækked dem, og bad dem
At lægge Baaden ud i Natten flux,
At roe mig hen til Skibet, for at tale
Med Skipperen. — De studsed lidt, men smilte
Dog strax derpaa. Menalkas sagde: „Skal
En Qvinde, Broder Damon, os beskiæmme
Med Tapperhed og Mod? Hun vover Livet
For Manden; vi har ingenting at vove,

Ifald inat vi miste, hvad imorgen
Maaskee den sidste blege Færgemand
Alt kommer for at hente. Kom! Vi vil
Beskiæmme Charon; han kun henter Liig,
Men vi vil hente Levende. Vi redde
Den gode Sokrates." Saa talt, var snart
De færdige. I Regn og Blæst og Lyn
Vi kom derud. Jeg hialp dem med at roe
Og med at spænde Seilet, med at styre.
Det kan I see paa de hudløse Hænder!

(Hun viser dem sine Hænder.)

Poseidon hialp os, vi kom lykkeligt
Til Skibet ud. Det lykkes mig at røre
Min Fætters Hierte. Godt! i Aften kommer
Han selv med Baaden, for at hente Fragt.
Saaledes let vi bære Sokrates
Indsvøbt paa Skibet ud — og han er frelst.

(Hun falder i Afmagt.)

Æschines.

Hiælp! Hun besvimer.

(Han hæver hende halv overende.)

Platon.

Hvilken ærlig Siæl!
Alt hvad med Lidenskab der kan udrettes,
Udretter hun; men vil Naturen Ro,
Da maa den tvinge hende med en Afmagt.

Æschines.

Vi hende bære vil ind paa sit Leie.

Aristophanes.

Hun aander alt, hun slaaer alt Øiet op.

(Reiser hende i Veiret.)

Æschines.
Xanthippe! denne Dag forsoner dig
Med Æschines. Nu kiender jeg din Kiærne.
(De gaae med hende.)

Torv; i Baggrunden Apollons Tempel.

Prodikos Archont, **Eustachios** en Kriger.
I Baggrunden Bevæbnede.

Eustachios (melder).
En Skipper ønsker strax at tale med dig,
Han siger, han har Ting af Vigtighed
At aabenbare dig.

Prodikos.
Saa bring ham hid!
Her midt paa Torvet kan jeg tale med ham, —
Skiøndt i en Kreds af Kæmper, — uden Vidner.
Thi ingen hører os, Eustachios!
Men fiern Dig ei for langt herfra. Maaskee.
Jeg kan behøve Dig.

(Eustachios bringer Jon og træder tilbage.)

Prodikos.
Ei, er det Dig
Min gode Skipper? Siig, hvad vil Du mig?
Du seer, jeg er beskiæftiget, jeg har
Kun liden Tid; thi hvert et Øieblik
Kan Choret ventes, kommen hiem fra Delos,
Som her paa Torvet for Apollons Tempel
Skal feire Festen, før det skilles ad.

Jon.
Est Du ei een af Ellevemændene,

Som vaager over Byens Tarv og Orden,
Og sørger for, at Dommen, Folket fælder,
Fuldbyrdes ordenligt i Fængslerne?

Prodikos.

Nei, Ven! Jeg er Archont.

Jon.

Nu, destobedre!
Saa har Du jo desmere Myndighed.

Prodikos.

Men jeg har ikke Tid at tale med Dig.

Jon.

Jeg kiender ingen af de Elleve;
Og dersom Du ei vil, at Sokrates
Skal løbe bort, saa maa Du høre mig.

Prodikos.

Hvorledes? Tal!

Jon.

Man sammenrotter sig,
Man vil bestikke mig til ham at bringe
Paa Skibet ud iaften, naar jeg seiler;
Men jeg er Staten troe, det lykkes ei.
Dog muligt findes der vel andre Narre
Og Sværmere, som lade sig forføre;
Og derfor, Prodikos, jeg varer Dig,
Benyt mit Vink!

Prodikos.

Godt! Jeg benytter det.
Naar Festen er tilende, skal jeg tale
Med Dig i Eenrum. Lov mig, midlertid
Ei at betroe den Sag til nogen Anden!

Jon.

Jeg lover det.

Prodikos.

Besøg mig i mit Huus!

(Jon gaaer).

Prodikos
(vinker Eustachios).

Hold Die med ham, medens Festen varer!
Han aabenbared mig, at man har vendt sig
Til ham, om at bortføre Sokrates.
Du veed, at Raadet — det vil sige da
De Fleste — navnligen Archonterne —
Ei ønske noget meer, end denne Flugt;
Thi ene den os redder for en Brøde,
Der, som en Skamplet paa Athenes Skiold,
Vanære Folket vilde for hver Fremtid,
Saalænge Verden stod. Ei mægte vi
Selvraadigt at omstøde Folkets Dom;
Men derfor glædes vi saameget meer,
Hvis milde Guder skiænke Sokrates
En Vei til Frelse. Denne Vei har ei
Den hierteløse Skipper spærret ham.
Thi Speiderne har alt berettet mig:
Xanthippe selv i Nat har været hos
Sin Fætter Pythias. Han bringer Baaden
I Mørkningen, at hente Sokrates.
Vi Fangefogden gav Befaling til
At bie nogle Timer, med at bringe
Giftbægeret i Fængslet til den Dømte;
Og dersom man bestikker Fangefogden
Og Vagten, — vove de ei meget ved det.
Gak nu med Guderne! Der kommer Toget.

(Under en Marsch kommer Sanger- og Dandserchorene, fulgte af Folket.)

Strophe

(medens der dandses).

Hil, hil Dig Moder! hellige Læto!
Skiønne Barn Kronion
Skiænkte Du; Føbos Apollon takker
Dig for Guddomslivet.
Dig Here forfulgte med nidkiær Harm,
Og forbød hvert Land, som med faste Støtter
Var til Jorden grundet, at modtage Dig;
Da fløi Du, som hin frygtsomme Due
Ved Deukalions Vandflod;
Ei en Plet Du fandt, som den Trætte modtog.

Antistrophe.

Men Den Delos svømmed i Havet,
Ei til Jorden grundet;
Blomstrende strakte sin Favn den mod Dig,
Mens Du fløi fortvivlet.
Da daled Du ned ved Klippens Hang,
Og bag Palmeskyggen, ved yndige Bredder
Af den forbi Dig ilende Strøm,
Let da fødte Du Føbos Apollon.
Og Gudinder ham dypped
I den Flod, hvor Iris sin Regnbue slog.

(Sangen tier, Dandsen standser.)

En Rhapsode

(træder frem og taler).

Men da Føbos Apollon var født af Læto paa Delos,
Raabte han strax: Min Haand skal tvinge Lyren og Buen.
Klinge skal hin livsaligt i Hal, men denne paa Valen
Vække forfærdelig Skræk med sin Klang, blandt blødende Fiender.

Føbos, Langtfra træffer! Det takkede Kynthos besteg Du;
Ofte til Der Du gik, hvor Dig reistes de skiønneste Templer.

Men af Dem alle glæder dog ingen dit Hierte som Delos.
Der Du bygte Dig selv af Horn, som Du vristed af Panden
Paa Steengeder, dem Artemis traf, din jagende Søster,
Kunstigt et Alter, af Hornene snoet. Ei Kalk eller Leer Du
Brugte dertil. Der gav Du Grækerfolket Orakler,
Mere forstaaelige tidt, end Pythias Gaader i Delphi.
Didhen sender Athen hver Sommer et Offer og Sangchor;
Bragt paa det selvsamme Skib, som Theseus bygte, dengang han
Spurgte Dig førstegang. Thi raadner i Skibet en Planke,
Flux indkiles paa Stedet en ny. Saaledes fornyer sig
Evig den hellige Snekke, med Laurbær smykt og med Blomster.

Modtag, Guldhaarfagre! vor Tak, forbi Du bevared
Theseus, vor Stamfader, da fromt han bad Dig om Bistand,
Paa hint hellige Delos, ved Altret bygget af Krumhorn.
Minotaur han betvang; Labyrinthen ei længer med hæsligt
Echo de Myrdedes Skrig gientog; de deilige Drenges,
Yndige Pigers, som sendtes til Straf fra sørgende Hiemstavn.
Ingen Sommer skal kalde med liflige Straaler i Hellas
Blomster, Druer og Myrther frem; din hellige Laurbær
Skal ei grønnes, og savne vor Fest paa Klippen i Havet.

Slynger, I Dandsere! nu labyrinthiske Bugter til Ære

Fra Stamfaderen. Flygter, I lystige Piger og Knøse!
Spøgende for Minotaur, og forener Jer atter i Klynger.
(Choret synger de sidste tre Linier, medens Dandsen udføres.)

Archonten (vinker).

Nu standser brat med Sangen og med Dandsen!
Apollons Præst af Tempelet udtræder,
Forkynder os det hellige Orakel,
Som Skibet dennegang har bragt fra Delos.

(Basuntoner.)

Ypperstepræsten

(træder ud af Tempelet og siger naar han staaer midt i Kredsen):

Oraklet lyder dennegang, Athener!
Som det i Oldtidsdage lød for Theseus:

„Da vil I vorde lykkelige, naar
I lade Jer af Kiærligheden lede."

(Basuntoner; Ypperstepræsten gaaer ind i Templet igien. Der hersker et Øieblik en dyb Taushed.)

Platon

(træder frem).

Tillader mig, Athener! som en fri,
En dristig Borger og som Philosoph,
Hvis Hverv og Kald det er, at pøndse paa
Forborgne Ting og at forklare de
Forblommede, — Jer at meddele her
De Tanker, Følelser som mægtigt fyldte
Mig Aand og Sjæl, da Præsten os forkyndte
Orakelordet. — Hvad i Oldtids Dage
Tildrog sig som Bedrift blandt Guder og
Heroer, — det tildrager sig endnu,
Kun paa langt mere svag, forblommet Viis,

Som Drift, som Lidenskab i Mandens Barm.
Dog vigtigt nok for os i dette Liv!
Og hist, naar Adrasteia veier Daad
Paa Evighedens Vægtskaal, vil hver Handling
Tilregnes os, saa liden den end tyktes.
Ja ofte vorder da det Lille stort,
Det Store smaat; thi Støvets Kraft mod Guders
Er saare ringe; men den gode Villie,
Den agter Guden selv hos Mennesket.
End raser Minotaur i Labyrinthen,
Som daarlig Lidenskab, som ond Bedrift;
End er det Theseus' Hverv, med Kiærlighed
Til Ariadne, til det Evigskiønne,
(Som Bacchus, som Begeistringen har kaaret
Til Himmeldronning,) at forløse kiækt
En Efterslægt af hulde Møer og Svende.
Ja, Theseus Æt! Du staaer i Labyrinthen.
Grib Kiærlighedens, grib Fornuftens Traad!
Thi Minotaur fortærer blot ei Børn;
Idag Uhyret sluge vil en Gubbe,
Uskyldig som et Barn: vor Sokrates.
O redder ham fra grusom Minotaur!
Da vorder hver en Borger atter Theseus.
Frikiender den Uskyldige! som sidder
I Fængslet, for at drikke vamle Gift
Naar Solen synker, mens I fryde Jer
Ved Spil og Dands. Vee Jer! hvis I foragte
Mit Varsel, da vil Lykken svigte Jer.
Ham, hvem Orakelet i Delphi kaldte
Den Viseste, ham vil i Delos Føbos
Apollon redde, — for at redde Jer!
Thi let er Død for den Uskyldige,
Men sort Fortvivlelse vil ramme Brøden!

(Gaaer.)

Archonten.

Undskylder en bedrøvet Ynglings Tale!
Medlidenheden med en gammel Lærer
Aftvang ham Ubesindighedens Ord.
Ei Folkets Sværm omstøder Folkets Dom.
Nu iler med Musik og Sang til Templet
For Artemis, — og der fortsætter Festen!

(Under Musik gaaer Sværmen bort.)

Fængsel.

Sokrates i Lænker. Ellevemændene. Æschines. Fangefogden.

En af Ellevemændene.

Det hellige Skib er kommen hiem fra Delos,
Og, Sokrates! Du lide maa din Straf
Endnu idag, naar Aftensolen daler.
Thi løse vi Dig her af Lænkerne,

(Det skeer)

At uden Tvang Du, dine sidste Timer
Tilbringe kan med from Betragtning. Fogden
Vil bringe Bægeret Dig, naar det er Tid.
Og nu — Farvel!

Alle Ellevemændene
(alvorlige og bevægede med sagte Røst).

Farvel! Farvel! Farvel!

(De gaae med Fangefogden.)

Æschines
(griber Sokrates' Haand).

Min Lærer! Du er fri. Selv har de løst Dig
Fra Lænkerne. Naar Blomsterkalkene
Sig lukke, aabnes Dig dit Fængselsbuur.

Du skal ei tømme Giftens Kalk! Din Hustru
Har brygget Dig en Drik af Ægtetroskab,
Langt mere sød. Der mangler Intet, uden
Din egen Villie. (Venlig) Vær nu ikke sær!
Og giør ei med en overdreven Stivsind
Din Vivs og dine Venners Hiælp til Intet.
Ifald Du ikke flygter, vil man troe,
At det er Dines Skyld, som ikke hialp,
Og dybt vi synke vil i Folkets Agt.

Sokrates (mild).

Nei, Æschines! Jeg er ei stiv og sær;
Saaledes har Du hidtil ikke kiendt mig.

Æschines.

Tilgiv mig, Fader! Kiærlighed til Dig
Mig kun forledte til at ivre mod Dig.

Sokrates.

Saa vented Du dog her Modsigelse?

Æschines.

Jeg er, som Lærling, vant at høre Dig,
Og Du har ofte modsagt mig.

Sokrates.

Ifald
Det skeer idag, da er det ikke mig,
Det er Retfærdigheden, det er Sandhed,
Som siger Dig imod. Dem vil vi høre;
Du veed, jeg giør i Livet intet Skridt,
Hvor ikke først jeg spørger dem til Raads,
Og kun af dem jeg lader mig befale.
Hvad nu Folks Mening angaaer, kiære Søn!
Da skal Du ikke bryde Dig for meget
Om den; den har ei meget at betyde.
Men lad os høre hvad Fornuften byder!
Siig, Æschines! Vi talet har om Retfærd

Saa tidt; var det for Spøg? Kun Barneleg,
Kun et Mundsveir, phantastisk Tidsfordriv,
Naar ei vi havde andet at bestille?
Hvad eller var det Alvor? Mene vi
Endnu: at Uret bør man aldrig giøre;
Hvad eller har vi stiftet ganske Tro,
Og mene nu: ei altid, men dog stundom,
Naar det kan være Meneren til Nytte?

Æschines.

Og kalder Du det Uret, at Du flygter?

Sokrates.

Bør man sit Løfte holde, eller kan
Man bryde det, naar der er Fordeel ved?

Æschines.

Ha hvem gav Du dit Løfte?

Sokrates.

Lovene!
Dem har jeg villig underkastet mig,
Som Statens Borger. Hvis jeg havde været
Med Loven utilfreds, da kunde jeg
Jo reist min Vei og søgt en fremmed Stat;
Men aldrig dog forlod jeg dette Land,
Som mig har født og baaret og opdraget;
Saa kiært det var mig! Eengang kun til Isthmos
Jeg drog, tregange drog jeg bort med Hæren.
Og, Æschines! hvis jeg nu fulgte Dig,
Og Lovene saa traadte frem og sagde:
„Du kalder Dig en Viis, og veed end ei,
At Fædrelandet kræver større Pligt
Af sine Børn, end selv Forældrene?
Ærværdigt, helligt hist for Guderne,
Som for hvert Menneske, der har Fornuft;
Veed ei, at det opbragte Fædreland

Maa lydes meer, end den opbragte Fader,
Hvem enten Du bevise maa din Ret,
Hvad eller ydmyg taale Revselsen.
Thi bruge Vold mod det, det er langt meer
Ugudeligt, end slaae sin egen Fader.
Nu nys for Retten stevnet yttred Du,
At Du slet ikke frygtede for Døden;
Du Døden foretrak for Landsforviisning; —
Nu skammer Du Dig ikke ved at løbe
Som Slave bort fra sønderfilet Lænke!
Nu giør Du Dig foragtet, latterlig,
Mens daarlig Du formummer Dig til Flugt;
Og dine Dommere, som fældte Dig,
Du giver Palmer selv i Hænderne.
Du dine Børn berøver Borgerretten,
Ifald de følge Dig, og blive de,
Da er Du barnløs, og de faderløse,
Og stande brændemærkt af deres Fader.
Og Vennerne, som hialp den feige Gubbe
Til nedrig Flugt, har opbragt Fædrelandet
Og spærret sig hver Vei til Fremtids Held,
Hvis ei de straffes som Forbrydere.
Nei, Æschines! Hils mine Venner! Hils
Min Hustru! Tak dem for den Kiærlighed
De viste mig, — men — Sokrates maa døe,
Ifald hans gode Navn skal ærligt leve.

(Særdeles venlig og rørt)

Og lad mig nu omfavne Dig, min tappre,
Min unge Ven! Og bliv ei vred, fordi
Din gamle Fader siger Dig imod.
Der komme vil engang den Tid og Stund,
At Du mig giver Ret, naar jeg er borte.

Femte Handling.

Et skyggefuldt Sted udenfor Athen, ved Kilden under en Platan.

Platon (ene).

Det hialp mig intet! Som Barbarerne,
Der dandse vildt og slagte Mennesker
Til deres Fest, saaledes sprang paa Torvet
Athenerne. Fornuftens, Tankens Ord
Var Hagl paa Ubarmhiertighedens Skiold;
Samvittighed i Hiertet ikke vaktes,
Thi der var intet. Egenkiærlighed
Sad i det tomme Bryst og kroede sig,
Mens Hiernen drak Letsindighedens Ruus. —
Saa døe da, Sokrates! for evig siden
At leve. Jeg begræder ei din Død;
Men her paa dette Sted, hvor Du saa tidt
Mig underviste, græde vil din Kilde,
Og kalde med sit veemodsfulde Kluk
Din Aand, til den paa Zephyrvinge kommer
Og vifter venligt i Platanens Blad.

Her skal Erindringen om Dig befrugte
Min Tanke. Daglig skal din gode Dæmon
Besøge mig, og hviske mig i Øret
Hvad og med hvilke Ord min Pen skal skrive.

Men hvad er det? Det rasler hist i Busken —
Jeg seer en Flok Bevæbnede. — De standse;
Men Høvidsmanden kommer, hilser mig.
Jeg skulde kjende ham, hvis ikke Hielmen
Og Pandsret giorde ham ukiendelig.
Men — nei, ved Zeus! Jeg tager ikke feil,
Det er min Æschines.

Æschines kommer bevæbnet.

Det er ham selv.
Og nu, min Platon! føler jeg mig først
Som Fisken i mit eget Element.
I havde fanget mig i en Spand Vand,
Og lærte mig i Vandet flere Kunster,
Som jeg fortræffeligt kan giøre Brug af,
Naar atter frit jeg svømmer i min Sø.
Det skader ei, at Krigeren kan tænke,
Det skader ei, at Krigeren er god;
Men jeg kan ikke slaaes med Syllogismer;
Jeg tænker meer med Hiertet end med Hovdet;
Og det er ei saa galt, som Mange troe.
Naar Hiertet kun er sundt og stærkt og reent,
Saa vogter det sig nok for Sværmeri
Og falder ikke til Spidsfindigheder.
Og nu begynder jeg min første Daad
Med, hvad vist Xenophon strax havde giort,
Hvis ei han var i Asien hos Kyros.
Jeg redder Sokrates med Vaabenmagt.
Naar Folket ei vil skiænke Livet ham,

Og naar han ei sig selv vil skiænke Livet,
Saa maae de begge tvinges. Seer Du hist
Den Sværm af Ynglinger? Det er kun lidet!
Aristos og Melampos hiælpe mig.
Der hverves overalt, — og det er let.
Et Oprør skal forløse Sokrates.
Før Solen synker skal jeg sørge for,
At ei det bliver evig mørkt for Hellas.

Platon.

Et Oprør?

Æschines.

Som bestaaer kun i, at vi
Med stærke Landser sprænge Fængslets Dør,
Borthente Sokrates fra Dødens Hal,
Og bringe ham, bevæbnede, til Skibet.
Saa kan han siden, bragt i Sikkerhed,
Bevise mig, at jeg har handlet galt!
Saa maa han frit mig skiænde Huden fuld
Saameget som han vil. Han er uskyldig,
Det er mig nok; og kan jeg redde ham,
Saa vil jeg gierne strax begaae en Synd.

Platon.

Besynderlige Æschines! Jeg veed
Ei hvad jeg her skal svare Dig.

Æschines.

Saa tie!
Tie stille, Platon! det er bedre. Følg!
Ord er der vexlet nok, som ikke hialp;
Hvor Ord ei hiælpe, maa der Andet hiælpe.
Men ved den evige Zeus og ved hans Lyn,
Jeg sidder ei med Hænder kun i Skiød,
Mens man i Mortren støder ham Skarntyden.

Et Bæger paa hans Sundhed vil jeg tømme,
Naar frelst han tumler paa den aabne Sø.

(De gaae.)

Fængselet.

Aristophanes. Daphne. Fangefogden.

Fangefogden.

Her er hans Fængsel; vil I dvæle her,
Saa kommer han vist strax og taler med Jer.
Han er i Badet tæt herved. Der nyder
Han Vederqvægelsen for sidstegang.

(Han gaaer.)

Daphne (seer sig om).

Her altsaa, Fader! er dit Sovekammer?
Det Forrige var ikke meget bedre,
Det Vordende blier ikke slettere.

(Seer paa en Lænke, som hænger paa Væggen.)

Jernlænken har man taget af din Fod;
Jordlænken vil nu ogsaa briste snart;
Da binder intet Baand Dig Siælen meer.

Aristophanes.

Min Daphne!

Daphne.

Aristophanes! Her tvinger
Mig Stedet til at tale Alvorsord
Og ærlig Sandhed: jeg er ikke din.
Jeg vil ei daare Dig med Følelser,
Som dette Hierte kan ei længer dele.
Flau forekommer mig og mat
Den hele Drengeleg som Eros øver.

Hvad vil det sige? Ynglingen og Pigen
See pludselig hinanden og forgabes;
Den ydre, legemlige Skiønhed seirer;
Og der er intet Spørgsmaal meer om Siælen,
Og der er intet Spørgsmaal meer om Vennen,
Til hvem os Troskab med en Kiæde bandt,
Som Livets bedste Timer sammensmeddede.
Og dog — med denne løse Rosenranke
Du troer, at kunne drage mig fra Ham,
Som jeg har elsket fra jeg kunde føle?

Aristophanes.

Jeg river Dig ei fra din Fader, Daphne!
Dig skiller Døden ved ham.

Daphne.

Nei, ved Styx! —
Den Eed var ikke stærk; thi Styx maa være
Saa sort og bred, den vil, saa kan min Siæl
Kiækt overflyve den til Sokrates,
Saa tidt den vil. — Ja — hvis han leved med mig,
Da kunde jeg vel, Aristophanes!
Forresten leve lykkelig med Dig; —
Naar hist jeg daglig i hans lille Kammer
Først havde siddet med ham paa hans Træbænk,
Og suget Honningviisdom af hans Læber,
Og seet ham i et venligt, himmelskt Aasyn; —
Saa venligt og saa himmelskt, at det kunde
Forsmaae, hvad Sandsen, hvad et jordiskt Øie
Kun kalde Skiønt; — fordi det overgik
Hvad Sandsen fatter og hvad Øiet seer.
Men nu — nu kan ei Eros med sin Fakkel
Antænde meer mit Hierte; det er dødt
For denne Verdens Lyst. Nu staaer jeg selv
Som Dødens Dæmon med nedvendte Fakkel,
Der slukkes; — stirrer i den sorte Jord,

Som sluger Sokrates; — og al min Trøst
Er — op at løfte Blikket mod hans Himmel.

Aristophanes.

O Daphne! Jeg fortvivler ei, fordi
Du nu forlader mig. Forlad mig kun,
I sødt livsaligt Pigesværmeri.
Paa Sorgens Midnat følger dog en Morgen.
Den Mø, der elske kan saa datterligt,
Vil ogsaa skiænke Manden Kiærlighed.

Daphne.

Ak jeg har intet meer at skiænke Dig,
Thi Alt jeg misted, da min Fader døde.
For mig har Eros ingen Roser fleer.
Men i vor lille Hauge staaer et Bed
Violer; — ved den Bænk, hvor med min Fader
Saa tidt jeg sad og lytted til hans Ord;
Tidt saae jeg ned paa dem, naar der var Noget,
Han sagde, som jeg ikke ret forstod;
Og det var ligesom Violerne
Mig hialp til at forstaae de skiønne Tanker.
Dem vil jeg plukke; det er sidste Gave
Jeg bringer ham, før Dødens Kalk han tømmer.
Tal Du nu først med ham, siig ham Farvel,
Og forbered ham paa hans Datters Komme!

(Hun gaaer.)

Sokrates kommer fra Badet.

Nu har jeg sparet Qvinderne det Arbeid
At bade Liget; jeg har aldrig ønsket
En Andens Hiælp, for hvad jeg selv kan giøre.

(Bliver Aristophanes vaer, og siger munter smilende, i det han rækker ham Haand.)

Ei, Aristophanes! — Det glæder mig

At hilse Dig som Svigersøn, min Ven!
Den Seier fik jeg over Dig, til Straf
For Spotten over Eros. Husker Du?
Hos Agathons? Hvorledes var det nu
Du maled ham, da Raden kom til Dig?
Da Druesaften havde muntret os,
Og da din Læge Eryximachos
Først maatte give Dig et Raad mod Hikken,
Som vilde standse din Veltalenhed.

Aristophanes
(alvorlig deeltagende).

Endnu Du spøger, Sokrates?

Sokrates.

Hvi skulde
Jeg ikke spøge, Aristophanes?
Hvorledes var det, Mennesket var skabt
I Tidens første Dage? Som en Kugle,
Med fire Hænder, fire Been. Ei sandt?
Og hvor han gik, man saae ham vende Mølle.
Men for at straffe denne vilde Kaadhed
Skar Zeus ham over, som man med et Haar
Igiennemskiærer Æg. Da smægted Hælvten
Bestandig efter anden kiære Halvdeel.
Og deraf Du forklared Kiærligheden
Platonisk, — men dog paa din egen Viis.

Aristophanes.

O ædle Sokrates! Jeg klart erkiender
Din Hiertensgodhed selv i denne Spøg.
Du vil mig skaane for Forlegenheden,
I det jeg — førstegang i dette Liv
Og — sidstegang — kan tale med Dig ene.
Jeg kommer ei med matte Talemaader
At trøste Dig. Jeg veed, at Du stadfæster
Dit Heltelevnet med en Heltedød.

Jeg kommer meer ei for at redde Dig,
Jeg kommer ei for at beklage Dig. —
Din Eiegodhed fik jeg Prøver paa;
Men, Sokrates! den er mig ikke nok;
Du roligt døer, jeg lever ikke roligt,
Hvis ikke før din Død Du skienker mig
Langt meer endnu.

Sokrates.

Og hvad?

Aristophanes.

Din Agtelse!

Sokrates (smilende).

Du underlige Aristophanes!
Hvor falder Du paa Sligt? Og troer Du da
Jeg skienkte Dig det Bedste, som jeg eied
I dette Liv — min Daphne — hvis af Hiertet
Jeg ei Dig agted?

Aristophanes.

Du har viist mig Høimod!
Vid, Menneskeforstand tiltroer Du mig;
Du har tilgivet mig en Ungdomskaadhed;
Du skiænker mig din Datter, da Du mener
Jeg er forresten et godt ærligt Skind,
Som, hende tro, vel kan forsørge hende; —
Det er ret godt; — men mig dog ikke Nok!
Det piner mig, at Du ei ret forstaaer mig.
Som Yngling, Ædle! jeg miskiendte Dig,
Men Du miskiender mig endnu som Gubbe!

Sokrates.

Siig mig, hvad jeg har miskiendt.

Aristophanes.

Sokrates!

Vi leve blot ei, for at handle dydigt;
Vi handle dydigt for at leve skiønt.
Skiønhed og Dyd er beggeto Gudinder;
Jeg var den Førstes, Du den Sidstes Præst;
Og Aristophanes fik ogsaa Noget,
Der seent vil gaae i Arv fra Slægt til Slægt,
Skiøndt paa aldeles modsat Viis,
I Eet og Alt forskiellig fra dit Væsen,
Som Morgenen fra Aftnen, Sokrates!
Men ei som Nat fra Dagen.

Sokrates.

Gode Ven!

Aristophanes.

Som Morgenen fra Aftnen, Sokrates!
Thi hin er munter, Aftnen er alvorlig.
I Morgenrøden aabnes Blomsterne,
Da qvidbre Fuglene, da springer Lammet
Paa Marken, og den raske Hiort i Skoven;
Da smykker unge Løv den unge Vaar;
Paa Høien sidder Sundhed som Gudinde,
Og Overgivenhed er Sundheds Datter. —
Men kommer Aftenen og synker Solen, —
Da tindrer Stiernen frem paa Himlens Hvælving
Og hæver Tanken til det Evige;
Da kaster Natten Dagens rige Purpur
Og hyller sig i mørkebrune Skind;
Da spøger Aanden ei, — da er det Alvor.
Og Ingen saae i stierneklare Nat
Saa klart, saa dybt, saa forskende som Du.

Sokrates.

Al min Fortieneste, det var kun den,
At ei forsætlig jeg mit Øie lukked;
Betvang den onde Drift, som fristed mig,
Forfængelighedens Blændværk.

Aristophanes.

Derfor var Du
Den største Kunstner i vort Grækenland.
Da først Athene havde lært Homer
At synge Heltedigte, Phidias
Af Guld og Elfenbeen at danne Hende;
Da Klippernes uformelige Steen
Var staaet frem i ædel Harmonie
Som Gudetempler, — da det vilde Folk
Af vise Mænd var dannet til en Stat;
Da Helte havde stridt og udgydt Blod
For herlige Selvstændighed; — da satte
Pallas Athene Kronen paa det Alt,
Da Dig hun lærte: Dyden i dit Bryst,
Viisdommen i din Tanke, Villien i
Dit stærke Hierte, — til et Pantheon
At bygge, Sokrates! som overgaaer
Hint paa Akropolis. Athene modtog
Af Dig et Spyd, der rækker mere høit
End hint, hun fik af Phidias paa Torvet!
Thi dit Athenespyd sees ikke blot
Høit over Muren i Piræushavnen;
Men det vil rage frem høit over Verden.
Og derfor kommer jeg at takke Dig
Som Ven, som Græker og som Menneske.
Og skulde jeg end ei saa heldig vorde,
At Du tilstod mig meer end dagligdags
Fortieneste; — saa glæder det mig dog,
Hvis Du erkiender — jeg erkiendte Dig!

Sokrates (meget mild).

Min gode Ven! Du vil, jeg skal ei spøge,
Men spøger selv, uagtet saa alvorlig.
Var jeg en Viis, — som selv Du kalder mig,
Hvis jeg var blind for din Fortieneste?

Nei, Aristophanes, jeg agter Dig.
Og til Bevkis, saa hør mit Skriftemaal:
Hvert Menneske har sine Feil, den Bedste
Kan selv vel ikke reent aflægge dem;
Jeg vil ei regne til de Bedste mig,
Men ærligt regner jeg mig til de Bedre;
Dog havde jeg en Feil, som ei var liden,
Thi jeg var sær! — Og havde jeg beundret
Talentet og Geniet meer i Hellas,
Saa havde jeg maaskee giort større Fremgang.
Gaa nu med Gud, med den Tilstaaelse!
Dog — tag endnu en Fyldestgiørelse:

(Gaaer hen til et Bord, hvorpaa der ligger en Tavle.)

Den Sokrates, som ei sit hele Liv
Skrev Noget, allermindst Philosophie,
Har i sit Fængsel, i de sidste Timer
For at adsprede sig, dog skrevet — Digte!
En Ode, seer Du, til Føbos Apollon,
Og sat i Vers tre Fabler af Æsop. —
Tag disse Smaating, der har intet Værd
For Kienderøiet, til Erindring om
En gammel Ven, som har forsonet sig
Med Digtekunsten i sin sidste Time.

Aristophanes.

O Sokrates, hvor smelter Du mit Hierte!

Sokrates.

Vær lykkelig! og deel din Lykke med
Min Diesteen, min Daphne. Hvor er hun?

Aristophanes.

Hun kommer strax, hun plukker Dig Violer
Kun først i Haugen.

Sokrates.

Det er Dødens Blomst

Og blid Erindrings. Aristophanes!
Der staaer en Laurbær i min lille Hauge,
Siig Daphne: hun skal binde Dig en Krands
Af den. — Tag den! — Den kom fra Sokrates.

(De omfavne hinanden. Aristophanes gaaer.)

Sokrates (ene).

Man blier dog bedre, naar det lakker nær
Mod Enden; man blier blødere, den svage,
Den sidste Rest af daarlig Stolhed svinder.
Før Øiet brister aabner Abrasteia
Det allerklarest for Retfærdigheden.

Fangefogden kommer.

O Sokrates! Din Hustru, dine Børn
Er komne sidstegang at tale med Dig,
At sige Dig Farvel.

Sokrates.

Saa lad dem komme!
Hvad Tid er det paa Dagen?

Fangefogden.

Der er godt
Endnu en Time til, før Solen synker;
Den skinner endnu klart paa Biergene.
Desuden koster det Dig blot et Ord,
Saa faaer Du Lov at leve nogle Timer,
End efter Solens Nedgang. Denne Godhed
Har ofte man i Fængslet Fanger viist;
Og der var Ingen, som ei ønskte det.

Sokrates.

De havde deres Grunde, jeg har min.
De troede vel at vinde ved slig Bøn;
Jeg troer slet ingenting at vinde ved,
Om Giften strax jeg drikker eller siden.

Det vilde tvertimod mig forekomme
Heel latterligt, hvis jeg ved Livet klæbte,
Og vilde holde paa, hvad ei kan holdes.
Bered mig Drikken! Lad mig vide, naar
Den færdig er! Men bi dog, til min Hustru,
Til mine Børn er borte!

Fangefogden.

Sokrates!
Du vil ei hade mig, mig ei forbande,
Som Mange giorde, naar paa Øvrighedens
Befaling jeg dem bragte bedsken Skaal.
I den Tid Du var her, har jeg Dig lært
At kiende, som den Ædleste, den Bedste,
Som den Sagtmodigste. Du vredes ei
Paa mig; det er ei mig, som dræber Dig.
Saa far da vel! Og søg nu at udholde
Saa let din Skiæbne som Dig muligt er.

(Han gaaer.)

Sokrates.

Tak, tak, min Ven! — Hvor fint dog føler ei
Det Menneske! I den Tid, jeg var her,
Han tidt har givet sig i Tale med mig.
Den bedste Mand! Og nu deeltager han
Saa varmt i Alt og græder ved min Død.

Xanthippe kommer med **Lamprokles** ved Haanden og har den lille **Kriton** paa Armen; i det hun seer Sokrates, sætter hun Barnet ned.

Xanthippe.

O Sokrates! Saaledes seer jeg Dig,
Saadan belønnes min Anstrengelse,
Min Iver for at frelse Dig, min Slid!
Ja, Du var reddet, hvis en gyselig
Haardnakkenhed, en Stivsind, uden Lige,

Ei ganske havde giort mit Værk til Intet.
Som Tigren hiertelsø Du sønderrev
Den Væv, som ærlig Stræben spandt inat,
Der skulde klæde din og Dines Lykke.
Nu staae vi hiælpeløsfortvivlede;
Vi skulde trøste Dig i Dødens Stund,
Men kan det ei; — saa ulykfalige
Som Du, vi kan kun hyle ved din Jammer!

Sokrates.

Min ædle Hustru! Her er ingen Jammer,
Og din Hengivenhed er ikke Hyl,
Om den end skurrer i et kiælent Øre.
Du veed, at altid jeg forstod dit Sprog,
Som Andre tidt maaskee dog misforstod;
Det kom fra Hiertet. Du var utaalmodig,
Men ei Du svigted, var ei lunken, kold;
Du trak Dig ei tilbage for min Armod,
Du deelte den og Du formindsked den,
Ved Flid, ved dine Hænders travle Gierning.
Men aldrig end har dine Hænders Gierning
Erhvervet Dig en Hæder som inat.
O Børn! seer disse Hænder! kysser dem!
De hellige Hænder modtog disse Saar
Og Vabler, da inat hun spændte Seil
I Tordenveir, at frelse Eders Fader;
Da hun med Aaren roede, for at finde
Den Havn, hvor Trøsten sad paa Haabets Anker.
Hun fandt den ei, — men jeg har fundet den.
Jeg gaaer herfra til Guderne, lidt før
Naturen ellers vilde — det er alt!
Men ei dit Arbeid, elskte Viv, var spildt;
Det lærte mig og Grækenland at kiende
Din skiønne Siæl, svøbt i en sælsom Dragt.
Sproglærer blev din Daab: den siger os

Betydningen af dine Vredesord,
Og viser — at de var kun Kiærlighedens.

Xanthippe
(kysser gientagne Gange hans Haand).

O Sokrates, min Ven! Jeg ei fortiener
Din Godhed. Alt for slet jeg skiønte paa
Den Skat, jeg eied mellem nøgne Vægge.
Nu adler Du en ringe Daad til Dyd.

Sokrates.

Xanthippe! Hustru! vi maa skilles ad
For dennegang, — i dette Liv. Jeg haaber
Til Guderne, vi samles vist igien.
Men denne Stund — den er høitidelig,
Og ingen Lidenskab bør plette den.
Ræk mig din Haand!

(Hun giør det.)

Og vil Du nu opfylde
Min sidste Bøn?

Xanthippe.

Den er Befaling mig.
Et helligt Bud.

Sokrates.

Velan, saa tie! Giv ei
Dit Hierte Luft i Ord, der ikke svare
Til dine Følelser og til din Tanke.
See blot paa mig og smiil — gak saa med Gud!
O jeg forstaaer det Smil og dette Blik.
Det stumme Sprog, Siæl giennem Øiet taler,
Er mere værd, end Smertens vilde Lyd
Paa Læberne.
(Til Lamprokles paa hvis Hoved han lægger sin Haand):
Min Søn! Adlyd din Moder,
Agt hende, vær en Støtte for din Slægt!

(Tager den lille Kriton op paa Armen og kysser ham.)

Du lille Lykkelige veed endnu ei
Hvad Fadertabet er.

Kriton.

Min Fader! Kommer
Du hiem i Aften til din lille Kriton?

Sokrates.

Nei, jeg gaaer hen for at bestille Dig
Og Moder og de kiære Sødskende
Langt bedre Værelser, hvor vi skal samles.

(Han giver dem et venligt Vink og de gaae.)

Hvor er min Daphne? Hvor er Platon?

Daphne kommer med **Kebes** og **Phædon.**

Daphne.

Her
Er Daphne, med en lille Kurv Violer
Til Dig, min Fader!

Sokrates.

Tak, min gode Pige!

Daphne.

Jeg har dem plukket i vor lille Hauge.

Sokrates
(tager Kurven smilende).

Mig synes ogsaa, jeg skal kiende dem,
Endskiøndt de see livagtigt ud i Kurven,
Som andre Smaavioler. Men, mit Barn,
Vi ynde nok Violerne; de dufte
Saa friskt og sødt, og de skal styrke mig
Og bringe Vaaren i mit skumle Fængsel;
Men den blaa Dødningfarve skal ei svække,
Den ei maa nedslaae Sindet; matte Veemod

Sig sømmer vel slig spæd og lille Blomst,
Men ei et Menneske, der staaer for Gud
I Livets sidste, store Time. Fader
Os altsaa være muntre! Husker Du
Det Laurbærtræ, der skygger over hint
Violbed, i vor Hauge? Du skal flette
Imorgen Aristophanes en Krands
Af Laurbær. Den jeg loved — skylder ham.
Vil Du vel det?

Daphne.

Ja, Fader!

Sokrates.

Hils ham fra mig,
Og husk ham paa vor Fest hos Agathon,
Og hvad jeg sagde der om Kiærligheden,
Om Eros: at han er den Stærkeste
Blandt alle Guder; thi han tvang selv Ares
At elske Aphrodite; at han er
Den største Kunstner, som Hefæstos lærte
At smedde Malm; at det er ham, som sørger
For Ættens Fremgang; at selv Legemet
Ved ham opnaaer en Slags Udødlighed,
Ved at gientage sig i mange Slægter;
Men at hans ædleste, hans bedste Hverv
Er dog — at avle Dyd og elske Siæle.
Husk ham paa det! Tag min Velsignelse!
Lad ei det Tordenveir, som nedslog i
Din skiønne Vaar, afsvie dine Blomster.
Vær lykkelig — og tænk paa Sokrates!

Daphne.

Ja — din Erindring bringer Solen mig
Hvergang den stiger og hvergang den daler!

(Hun omfavner ham og gaaer.)

Sokrates
(vender sig til den unge Kebes).

Hvi saa bedrøvet, Kebes?

Kebes.

Sokrates!
Snart høre vi nu ei din Viisdom meer.

Sokrates.

Jeg er en gammel Gartner; jeg har plantet
Og saaet i mange Hierter; det vil modnes
Til Høst engang, naar jeg er ikke meer.
Hvor er min Platon?

Kebes.

Han vist kommer strax.
O tal endnu engang med dine Venner!
Og trøst os, Du som er den Stærkeste,
Den Muntreste, her ved din egen Død.

Sokrates.

Hvordan kan Døden giøre Dig bedrøvet?
Den være kan jo dog blot Eet af To:
Hvad enten Noget, Kebes! eller Intet.
Hvis den os røved hver en Følelse,
Og blev en Søvn, hvori den Sovende
Ei ængstedes, selv ei af mindste Drøm —
Da var den alt en uskatteerlig Vinding;
Thi vist jeg troer, hvis Nogen sammenligned
Slig rolig Nat med alle Nætter, Dage
Han tilbragt har i et uroligt Liv,
Da foretrak han slig velsignet Ro.
Men — hvis Bevidstheden ei Døden dræber,
Er den en Siælsomskiftning, en Forvandling,
En Reise til et Sted, hvor, efter Sagnet,
Man atter træffer alle sine Kiære,
Tænk hvilken Glæde det da vel maa vorde!

At leve der med Guder, og at tale
Med Hesiod, med Orpheus, med Homer,
Og alle store Mænd, som var før os.

Kebes.

Du tidt den Mening yttret har, at Alt,
Hvad man i Livet lærer og erfarer,
Er kun Erindring fra et andet Liv;
Ifald saa er, da har vi været før.
Men, Sokrates, hvormed beviser Du
Sandsynligt, at vi blive ved at være?
Mon Siælen ei, naar Mennesket udgiver
Sin Aand i Luften, splittes og forsvinder?

Sokrates (smilende).

Forunderlige Kebes! Frygter Du
Som Barnet Sligt? Da bli'er min Død især
I Aften farlig, thi det blæser stærkt.

Kebes.

Ja spot mig kun, men overtyd mig blot!

Sokrates (alvorlig).

Din Siæl — er den usynlig eller synlig?

Kebes.

Usynlig.

Sokrates.

Hvad ei sees, kan ei forsvinde
For Legemsøine, som det aldrig saae.
Og hersker Siælen eller Legemet?

Kebes.

Nei Siælen hersker.

Sokrates.

Siig, min unge Ven!

Hvad er Guddommeligst, det Herskende,
Hvad eller det Beherskede?

Kebes.

Det Første.

Sokrates.

Altsaa maa Siælen ligne Guden meer
End Legemet, kun dødeligt og svagt,
Og sammensat blot af et jordisk Stof.
Men hvad der er Guddommeligt og Evigt
Kan ikke være jordisk sammensat;
Og den forløste Siæl, naar den forlader
Sit Støv, maa gaae til Gud, hvorfra den kom
Hvis den var reen, retfærdig og uskyldig;
Thi ellers klæber den ved denne Jord,
Og svæver som et Gienfærd om sin Grav,
Og pusler som en Skygge blot om Natten,
Indtil den fundet har en jordisk Larve,
Ved hvilken den kan vorde Dyr paa ny.
Og, Kebes, finder Du det ei sandsynligt,
At slig en feig og graadig Trællesiæl
Blev til et Æsel? At Tyrannens Aand
Blev til en Ulv, en røvbegiærlig Grib?

Kebes.

Men, Sokrates, er Siæl i Legemet
Ei Klangen i en Lyra? Uden Lyren
Er ingen Klang.

Sokrates.

Du glemmer, unge Ven!
At det er Siælen selv, som spiller Lyra;
Den er ei Klang, men den er Klangens Aarsag,
Og derfor maa den give Klangen saligst,
Naar sidstegang den river sig fra Strængen,
Forenet med sin Guddomsharmoni.

Skal Fuglene beskiæmme Mennesket?
Man siger, Svanen siunger Sørgesang
Naar den skal døe, — det er Bagvaskelse!
Thi ingen Fugl blev endnu hørt at siunge,
Naar den var hungrig, tørstig eller syg,
Nei tvertimod, naar den befandt sig vel!
Og derfor er jeg ogsaa vis derpaa,
At Svalen, Viben og at Nattergalen
Ei klynke sørgeligt i sidste Stund.
Som hellige Fugle, der tilhøre Phøbos
Apollon, siunge de livsalig Spaadom
Om Glæden i et bedre Liv; det kommer
Kun an derpaa, at man forstaaer dem ret.

Men, kiære Børn! Nu stunder Timen til.
En dyb — en uforklarlig Følelse
Forkynder mig, at snart min Dæmon kommer,
At give mig et Vink for sidstegang
I dette Liv. Gaaer bort et Øieblik!
Og kommer saa med Fangefogden atter,
Naar han mig bringer det bestemte Bæger.

(De gaae.

Sokrates sætter sig hen paa Løibænken og grunder. En skiøn sagte Musik lyder. **Hans Dæmon** bliver tilsyne, som en Engel i himmelblaat Klædebond, med store hvide Vinger. Den træder hen for ham og taler, naar Musiken tier.

I Livet sidstegang jeg til Dig kommer.
Jeg vared Dig, dengang i Morgenrøden
Du gik, at staae for Folket, for din Dommer.

At ei Du skulde vogte Dig for Døden,
At ei med Feighed Du besmitte skulde
Det Hæderslív, som kiender ei til Brøden.

Du tidt mig kaldte, Sokrates, den Hulde,
Du undrede Dig ved min Aabenbaring;
I Døden vist Du kiender mig tilfulde.

Jeg er Samvittigheden — din Erfaring —
Et Tankebilled af Dig selv, Du Gode!
Der tappert sørged for din Dyds Bevaring.

Men ofte Mennesker kun slet forstode
De Anelser, som deres Bryst oprørte,
Det giorde dem urolige tilmode;

Du, lydig som et Barn, din Engel hørte.
Ja, som Sokrates, din Uskyldsengel taler,
Som Phantasiens Magt her for Dig førte.

Den Fryd, som venter, jeg Dig ikke maler;
Men, sendt fra Gud, jeg kommer Dig at trøste.
Foragte kan Du Dødens korte Qvaler.

Lad denne Spaadom da din Aand forlyste:
Hvad Du har saaet, skal plat ei søndertrædes;
Nei, engang Jorden rigeligt vil høste.

Og da jeg veed, dit gode Hierte glædes
Ved Andres Lykke meer end ved sin egen,
Ynksomt for Hver, som udi Nøden stædes,

Saa hør: naar nu Du est til Himlen stegen,
Da vil din Xenephon, din Platon skrive
Din Lære; den er ei fra Jorden vegen.

Dog længe skal den skiult for Verden blive,
Forvansket lyder den fra mange Munde,
Tre fire hundred Aar — vil den fordrive.

Men hvad fra Himlen kom, ei gaaer tilgrunde,
Vankundighed skal ikke Jorden kue;
Naar disse firehundred Aar henrunde,

Da skal en større Sol for Jorden lue,
Da vil den Gud, Du aner, sig forbarme, —
Og Støv skal det Guddommelige skue!

Da favner Alt i Kiærlighedens Arme
Den Himmelske, da lyser Troens Kærte
For Kæmperne, mens vilde Storme larme.

Da hedder det: Min Søn, giv mig dit Hierte!
Ei blot den Vise, som forgieves tænker,
Med farlig Grandsken lindre skal sin Smerte;

Men Siælen sprænger sine Slavelænker,
Til Himlen den paa Trøst og Haab sig svinger,
Til Ham, — hvem ogsaa grusomt Jorden krænker.

Thi, dalet paa Barmhiertighedens Vinger,
Vil man Ham, Sokrates, som Dig forhaane.
Man Dødens bittre Kalk Ham ogsaa bringer.

Han vinker Dig nu ved den lyse Maane
Did, til sin Himmel. Seer Du vel? Han strækker
Mod Dig sin Arm, hvor hvalte Buer blaane?

Og Pagtens hellige Kalk han selv Dig rækker.

(Synet forsvinder.)

Phædon kommer.

O Sokrates! fortørnes ei, fordi
Jeg kommer, uden at Du kaldte mig;
Men Omhu for min elskte Lærer kun
Mig driver til slig Egenmægtighed.
Vi hørte høit Dig tale med Dig selv;
Men Fangefogden, (sukker) som har lavet Giften,
Dig beder om at være ganske rolig
Og ikke tale meget. Man har havt
Exempler paa, at de, som hidsed sig

Med altfor lange Taler Blodet varmt,
Har maattet tømme Bægeret oftere.

Sokrates (munter).

Ih nu, hvad siger det saa meer, min Phædon!
At drikke Dødens Skaal tre fire Gange?
Jeg lader mig af den ei Munden binde
Med blotte Trudsler; den maa komme selv
Og stivne Tungen, dersom jeg skal tie.

(Alvorligere)

Hvad ellers Talen med mig selv angaaer —
Har virkelig I hørt mig tale her?

Phædon.

Vi hørte tydelig din egen Røst
At raabe høit i underlige Versklang,
Der ikke hører Grækersproget til;
Men hvad det var, det kunde vi ei høre.

Sokrates
(ryster paa Hovedet).

Der enten jeg er skuffet, eller I.
Du veed, at jeg mit hele Liv har troet
At see en Dæmon, som til visse Tider
Advared mig og gav mig Raad og Trøst.

Phædon.

Har denne Dæmon været her igien?

Sokrates.

Ja, mere tydelig end nogensinde!
Og — være det et Jertegn nu fra Guden,
Hvad eller kun min egen Siæls Indbildning —
Fra Guden kommer det dog ligefuldt!
Og hellig Spaadom bragte dette Syn,
Der giør mig Dødens Stund saa skiøn og munter,

Som Bryllupsdagen er for Beileren.
Og derfor maa Du love mig, min Phædon,
(Tager venligt med sin Haand i hans Haar)
Ei at afskiære disse skiønne Lokker
Imorgen, naar din gamle Ven er borte.
Siig, lover Du mig det?

Phædon.

Jeg lover det.

Sokrates.

Den Tappre, som foragter Døden, uden
At være viis — foragter den af Frygt
For Feighed; kun den Vise kan foragte
Den uden Frygt, fordi han mister intet
Der var ham mere kiært, end Det, som Døden
Ei kan berøve ham.

Phædon.

Der kommer Fogden
Med det usalige Bæger.

Sokrates.

Kald det ei
Usaligt! Det er Hebes Skaal, hvoraf
Hun skiænker til Herakles. Vaargudinden
Har ikke bedre Blomster i sit Guldhorn.

Fangefogden kommer med Giftbægeret, fulgt af **Kebes** og **Kriton**.

Fangefogden.

Jeg paa dit Bud har tilberedet Giften;
Men Solen synker om en Time først.
Archonterne tillade Dig at leve
Til Midnat, Sokrates!

Sokrates.

Min Handling aldrig
Har Lyset skyet, skal det ei heller nu;
Jeg Døden dristig skue tør i Øiet
Ved høilys Dag.

Kriton.

Ifald Du bier noget,
Da kommer Platon, komme flere Venner.

Sokrates.

Jeg ynder ei den megen Afskedstagen;
Jeg sparer dem et Syn, som smerter dem.

(Til Kebes)

Hvi græder Du, min Kebes?

Kebes.

Ak, det saarer
Mig dybt min Siæl, at saa uskyldig Du
Skal lide Døden.

Sokrates
(klapper ham venligt paa Kinden).

Underlige Kebes!
Saae Du da heller at jeg døde skyldig?

(Til Fangefogden)

Hvordan skal jeg forholde mig, naar jeg
Har drukket Giften?

Fangefogden.

Du maa gaae lidt op
Og ned ad Gulvet, indtil Benene
Dig blive kolde.

Sokrates.

Godt! Og mener Du,

At Midlet virker snart? Ifald der skulde
Behøves meer?

Fangefogden.

Jeg pleier ei at lave
Meer end et Bæger fuldt. Dog — naar Du tømmer
Det ud tilbunds, saa giør det nok sin Virkning.

Sokrates.

Godt! Fly mig Bægeret!

Kriton

(holder hans Haand angst tilbage).

O Sokrates!
Endnu et Ord — siig mig din sidste Villie!
Hvordan vil Du begraves?

Sokrates

(vender sig smilende til de Andre).

Kiære Venner!
Hvordan beviser jeg dog denne Kriton,
At jeg — den Sokrates han taler med,
Er ikke Den, han siden vil begrave?
Har jeg forgiæves i mit Fængsel da
Sagt ham saa tidt, at naar min Kalk er tømt,
Da tøver jeg ei længer her, men svæver
Til hine salige Boliger? — Dog jeg
Forstaaer Dig nok: Du mener — ikke sandt,
Hvordan Du jorde skal mit Legeme?

(Trykker hans Haand)

Og hertil svarer jeg: som Skik og Brug er,
Aldeles som Du finder det for godt.

Men nu ei meer om dette Jordiske.
Dog bede tør jeg først til Guderne —

Ei sandt? Og det maa skee, at de forunde
Min Vandring Lykke. Derom beder jeg.

(Han knæler og giør en kort Bøn, derpaa staaer han rask op, griber Bægeret og tømmer det uforfærdet. Kebes og Phædon græde.)

Sokrates
(gaaer frem og tilbage med lange Skridt).

I underlige Mennesker! Hvad skal
Den Græden til? For at befries fra Graad
Jeg sendte Qvinderne herfra. Aftørrer
Da Eders Taarer! Jeg har altid hørt,
At man maa døe med muntre, gode Varsler. —
Nu blive Benene mig tunge.

Fangefogden.

Læg Dig
Da paa dit Leie!

(Han giør det.)

Mærker Du, jeg trykker
Dig Benet haardt?

Sokrates.

Jeg kan ei føle det.

Fangefogden
(sagte til de Andre).

Saaledes døer han nu fra neden opad,
Naar Kulden Hiertet naaer, er det forbi.

(Vaabenlarm udenfor; **Platon** træder ind.)

Sokrates
(reiser sig halv overende, stirrer paa Platon og raaber):

Ha Platon! Jeg har lovt Asklepios
At offre ham en Hane! Glem det ei!

(Han falder tilbage og døer.)

Æschines styrter ind med en Flok Bevæbnede.

Æschines.

I Guder! Er det sandt? Er det for silde?
Har han igien giort sine Venners Anslag
Til Intet?

Platon.

Han er død; han sagde mig
Sin sidste Villie. Jeg kom ei for silde.

Æschines.

Vaagn, Sokrates! vaagn op af Dødens Slum!
Dit Fædreland fortryder alt sin Daad.
Hvi tømte Du den ulyksalige Kalk?
Træd i din Fængselsdør, og see Athen
Bevæbnet imod dine Mordere.
Melitos bløder alt; og Marmorblokke
Paa Torvet reises til din Æresstøtte. —
O han er død, og Alting er forbi!
Ei det bundløse Archipelagos
Udtvætte kan den sorte, store Skamplet,
Som Nidingsværket sat os har idag.
Pallas Athene græder i sin Brynie,
Hun kaster Hielm og Skiold og skarpen Spyd,
Og Uglen flagrer vildt om hendes Lokker.

Platon
(til Æschines).

Mens Du var kiæk, da var jeg bange, modløs,
Nu da Du modløs er — er Platon kiæk.
Du vilde bringe Sokrates en Hiælp,
Som vel jeg vidste var ham høist imod;
Dog — ikke vilde jeg forhindre Dig,
Ifald det lyktes Dig at redde ham.
Men han har reddet selv sit sande Liv,
Ved som en Helt at gaae i Døden freidig;

Og tidsnok kom jeg her, for at modtage
Hans sidste Bud: „Asklepios skal offres
En Hane!“ Lægekunstens skiønne Gud!
Fordi Du bragte ham til evig Sundhed,
Og friede ham fra Jordens syge Støv.
Ja, Menneskelighedens Morgenrøde!
Du bryder frem — høit skal din Hane gale
Til Ære for Asklepios, og Platon
Skal hiælpe Jorden til at høre den.

(Gaaer hen og lægger sin Haand paa Ligets Pande.)

Min elskte Lærer! Aldrig skrev Du selv
Et Ord; — din Lærling intet Ord skal skrive,
Som ei han sønligt lægger i din Mund;
Thi hvad jeg veed og kan — det kom fra Dig!

